

KUMLASJÖN 25 ÅR

Foto: Gunnar Helander

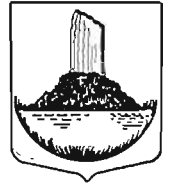
KUMLA

UTGIVARE
NILS HELANDER

1958

29:e årgången

JULBLAD

Julens glädjebudskap för alla

Julbetraktelse för Kumla Julblad av
pastor Lennart Olsson

Julens stora helg omsluter oss alla på ett särskilt sätt med glädje för både ung och gammal. Julpsalm och -sång stannar liksom konstaterande inte bara inför Guds gåva till mänskligheten utan beskriver med eller utan direkt avsikt att det är de unga, som sjunger tillsammans med de gamla. "Unga sjunga med de gamla" fastslår psalmförfattaren Johan Olof Wallin i början av 1800-talet, medan sångaren och folkskolläraren Nils Frykman med stark anknytning till den värmländska traditionen omkring år 1880 ger uppmaningen i diktens form: "Gamla och unga låtom oss sjunga: Ära ske Jehova!"

Finns det någon direkt anledning till detta uttryckssätt i bunden form? Hur brukar det vara till jul? De personer som i första hand har att ordna i hem och på arbetsplats, har lämnat den ljusa ungdomstidens sjungande glädjegendenskap och anstränger sig i stället så att "allting blir som det var förr". Brådska, jäkt, ansvar och oro kramar dessa människor mellan 25 och 60 år så att högtiden i första hand blir efterlängtd för att den kan ge vila och avkoppling. De gamla har i många fall lagt bekymren åt sidan och bidar lugnt den dag, då de gamla minnena med ens strålar som klarast omgivna av traditionens väldiga makt och ljuskraft. Och så blir det de gamla och de unga, som i första hand sjunger våra älskade julmelodier därhemma. Därför har de också i år en sällsam möjlighet att få del av julens stora budskap.

Likväl understryker julevangeliet att Guds gåva, som är Jesus Kristus, världens Frälsare, gäller alla, både barn, ungdom, medelåldern och ålderdomen. Det är missionsmannen, evangelisten och läkaren Lukas med de stora perspektiven, som får ge oss orden: "Se jag bådär eder en stor glädje, som skall vederfaras allt folket" utan avseende till ålder, kön eller samhällsställning. Den gläd-

jen är för oss alla! För att den skall bli fri från mycket av vardag, arbetsbörda och miljötristess har denna helg blivit en hemmets gemenskapshögtid, som har starka anknytningar till den första stora julens preludium. Enligt Lukas färdades alla, var och en till sin släktstad, den gången visserligen på grund av ett kejsarligt påbud, men i vår tid sker det på grund av den bärande gemenskaps- och släktraditionen, som ofta också omsluter julottesbesök och andra kristna glädjegudstjänster. Julens hälsning om glädje över en Frälsare för hela mänskligheten gäller också denna gång allt folket, t. o. m. den som inte kan få uppleva släktsammanhang och gamla julars samlade högtidskänsla. Det mest centrala i högtiden är i år som alltid: Kristus har blivit människa — en av oss — för att kunna komma in i och hjälpa oss ur de mörka sammanhangen — för att frälsa oss. Därför blir inte högtiden bunden vid enbart det traditionella utan verkligt levande aktuell först vid den enskilde individens samling inför julevangeliets hälsning om glädje, ljus, frid och frälsning.

Först när Du själv personligt frigör Dig från att följa blott andras planer och själv önskar erfara det innersta i julfirandet, skall också Du få uppleva den stora förmånen att stämma in i den stora lovsången:

*"Ära vare Gud i höjden
och frid på jorden bland människor,
till vilka han har behag!"*

HUR KUMLA KYRKA BYGGDES

ETT BIDRAG TILL KYRKANS BYGGNADSHISTORIA

AV HENNING JULIN, STOCKHOLM

En stentavla på kyrkans östra gavel har inskriften *Grundlagd 1829. Fullbordad 1834*. I denna artikelserie har tidigare meddelats, att den första gudstjänsten i kyrkan firades på juldagen 1834, trots att inredningsarbetena då voro långt ifrån färdiga. Invigningen skedde också först den 6 september 1835. Då, liksom under 7 följande år, saknade kyrkan orgel, och klockorna från den 1829 rivna stenstapeln kunde från tornet ljuda fulltonigt först i april 1835. Under byggnadsåren användes dock tidigare den ena klockan för klämtning. I december 1834 — lagom till julgudstjänsten — sattes i sakristian upp en gulglaserad kakelugn, pris 20 rdr banko. Själva kyrkorummet försågs med uppvärmningsanordningar först år 1879.

Gör man sig den stundom fängslande mödan att i Landsarkivet i Uppsala studera byggnadsdirektionens protokoll och räkenskaphandlingar med tillhörande tussentals verifikationer från kyrkbyggets slutskede, åren 1835—36, blir man imponerad både av arbetenas mängd och av deras omfattning. Osökt inser man också, att särskilt för byggnadsdirektionens tre ledande män, kyrkoherden Kjellin, f. regementskommisarien Adlers och greve Lewenhaupt på Säbylund, de nämnda åren måste ha varit fyllda av oegennyttig möda, administrativa och ekonomiska omsorger samt av ansvarskänsla inför sockenstämman.

Den blide men för praktiska värv föga rustade förre kyrkoherden, Frans Mikael Franzén, torde redan under åren 1821—24, då annexförsamlingen Hallsbergs kyrka ombyggdes, känt sig främmande för ekonomiska bestyr, och anat sin otillräcklighet inför de ökade krav i sådant hänseende, som det förestående kyrkbygget i Kumla komme att ställa på honom, och valde därför att avgå år 1825.

Franzéns efterträdare i ämbetet, förre matematikprofessorn i Lund, kyrkoherden Carl Erik Kjellin, född 1766, utsågs i Kumla kyrkobyggnadsdirektion icke blott till ordförande utan även till sekreterare, räkenskapsförare och kassör. Ändock har man anledning sätta i fråga, om icke den tyngsta arbetsbördan vilade på Conrad Adlers. Denne ansågs ju också vid denna tid som *socknens starke man*. Inom direktionen föll det vanligen på hans lott, att i samråd med företagens tekniske ledare, fr. o. m. mars 1833 byggmästaren och rådmannen Pehr Lundmark, senare stadsarkitekt i Örebro, förbereda och träffa avtal om arbeten och leveranser. Man finner, att heller inte många verifikationer sakna Adlers' signatur. Han synes f. ö. ibland ha handlat rätt självständigt, och direkt lämnat, respektive tagit emot betalning, för att sedermera vederbörligen redovisa i långa kontokuranter.

Vid sidan av de här nämnda arbetsuppgifterna och av sina tjänsteåligganden som kronolänsman hade Adlers även att sörja för indrivningen av de fastställda kyrkoavgifterna samt att handlägga ärenden rörande församlingens lån för kyrkbygget. Genom gjorda anteckningar på bevarade restlistor över uteblivna betalningar samt över försummade kyrkodagsverken och bristande materialleveranser kan man sluta sig till, att det även för en så sträng man som Adlers måste ha känts svårt, att inför åboar och småbönder, hos vilka armodet var bofast, icke få mildra på församlingens krav.

I tidigare artiklar har nämnts, att ritningarna till kyrkans predikstol och till dopfunten finnas bevarade. Men till altaret, vilket uppges vara en gåva av Adlers, saknas ritningen. — I Saxons bok *Närke's kyrkor i ord och bild* finns i kapitlet om Hallsbergs gamla kyrka en uppgift, som indirekt låter oss förstå, att det var den nye kyrkoherden i dåvarande pastoratet Kumla—Hallsberg, Kjellin, som gav idén till utformningen av altarprydningen i Kumla kyrka. Huvudmotivet, korset, fanns emellertid redan på den av professor Nyström uppgjorda och av Carl XIV Johan gillade ritningen. Jämför bild i Kumla Julblad 1950. Förhållandet var följande. Till Hallsbergs efter ritningar av conducteuren i K. Överintendentsämbetet Henric Måsbeck ombyggda kyrka skulle år 1826 anskaffas ett enkelt, smakfullt och ej för kostbart altare. Vid sockenstämma i mars föreslog kyrkoherden Kjellin, som ledde stämman, att altaret skulle förses med ett förgyllt kors med törnekrona på och sveplakanet i bildhuggeri hängande på tvärstocken. Härom skulle pastor i Stockholm söka vinna närmare underrättelse och skaffa ritning, som församlingen ville betala.

Vid stämman i juli förelåg förslagsritningen. Då altaret efter denna "skulle bli ganska vackert, kunde församlingen visserligen icke annat än gilla den", men, då även kostnaderna övervägdes, beslöts, att tills vidare höra efter i Örebro, om icke någon vore, som för ett billigare pris kunde åtaga sig att förfärdiga altaret efter egen eller annans ritning. — När Hallsbergs församling 14 dagar senare uppdrog åt snickarmästaren Per Erik Sohlman i Örebro att efter antagen ritning förfärdiga altaret, lämnades Kjellins korsmotiv ur räkningen. Den av honom först anskaffade, ej signerade ritningen förvaras nu i Hist. Museet i Stockholm. *Måhända hade prof. Kjellin upprättat den*, skriver Saxon. Har man sett ritningen, måste man dock hålla för mera troligt, att författaren var den förut nämnde Måsbeck, och att ritningen på grund av svaghet i arkitektoniskt avseende blivit underkänd av Överintendentsämbetet. F. ö. kan nämnas, att den från Finland bördige Måsbeck icke fick sitt år

Ett efterlängtat mål kan nås på halva tiden . . .

Spara till hälften —
resten får Ni låna utan säkerhet i

SKANDINAVISKA BANKEN
KUMLA

1818 på Franzéns anmodan uppgjorda förslag till om- och tillbyggnad av Kumla kyrka av Ämbetet godkänt. Jämför bild i Kumla Julblad 1947.

Altaret i Kumla kyrka. När år 1833 arbetsritningen skulle göras upp, förför man tvivelsutan på samma sätt som när det gällde predikstolen, dvs. så, att byggmästaren, rådman Lundmark, efter samråd med kyrkoherden Kjellin gjorde ett förslag, som sedan underställdes professor Nyströms prövning. Lundmark hade i Konstakademins arkitekturskola varit studiekamrat med Nyström. Samarbetet och kontakten mellan Lundmark och Kjellin underlättades därigenom, att i prästgården ett ljust rum ställts till Lundmarks förfogande att av honom användas som ritkontor. Såsom framgår av bilden, föreför altarprydnaden just de motiv, som Kjellin 7 år tidigare föreslog för altaret i Hallsbergs kyrka, nämligen det på ett bronserat segment av en glob resta, förgyllda korset med törnekronan samt det på korset hängande, försilvrade sveplakanet. Nedanför korset står att läsa på altarbordets fönndvägg: *Läran om Korset är en Guds kraft. 1 Cor. 1 Cap. 18 v.*

Beträffande altarets utförande kan nämnas, att altarbord med disk*) fanns upptaget i den entreprenadannons år 1833 (om inredningsarbeten), som är återgiven i Kumla Julblad 1956. I den i juni 1833 träffade uppgörelsen med snickarmästarna Sundström och Wester saknas dock altaret. Den brist på plank och bräder bl. a. till "altare och predikstol", som Adlers anmälde i direktionen i september 1833, torde ha varit orsaken. Under somrarna 1834 och 35 köptes rätt mycket virke från Skagersholm. Av verifikationerna framgår, att år 1835 arbetet med altaret pågick ända in i augusti, alltså kort före kyrkans invigning. Husaren Wester och tre av hans snickare utförde träarbetet. De små ornament, möjligen av gjutet bly, som pryda fyllningarna i altarringens åtta mäklare, liksom kransarna på framsidan av de postament, som flankera altarbordet, gjordes tydligen i förväg av "fabriqueuren Lund". Målarmästaren Hallqvist från Örebro svarade för målningen. Av hans räkning framgår, att han också verkställt förgyllningen såväl på altarets listverk som på altarringen och på "a la greque"-partierna på småläktarna på ömse sidor om koret. Gång efter annan köpte direktionen hos det solida handelshuset C. G. och J. D. Broms i Örebro 50 böcker äkta bladguld. Priset höll sig omkring 58 riksdaler.

Vem som utförde altarprydnadens bildhuggeriarbete, har jag icke lyckats utröna, liksom icke heller var den av änkegrevinnan Gustava Fredrika Lewenhaupt, född v. Essen, på Säbylund bekostade predikstolen tillverkades. Den enda anteckning jag lyckats spåra upp, är ordningsmannens uppgift att från byggets förråd år 1835 lämnats ut "gammal spik till ställning för predikstolen". Flera skäl tala dock för att denna ej är gjord i Kumla. — Nedan uppräknade fakta och förhållanden vågar jag anse som stöd för min *förmodan* — ty mera är det ännu ej — att predikstolen är tillverkad i Stockholm.

1) Arbetets konstnärligt och fackligt sett höga kvalitet.

*) Tidigare brukad benämning för altarring, altarrund.

Korpartiet i Kumla kyrka i början av 1890-talet
Personer: Prosten och prostinnan Falk samt pastor Dahlstedt, lärare i Hallsberg.

Foto: Sannolikt Knut Andersson, Hallsberg.

2) Professor Nyströms protokollförda muntliga löfte 1833 till greve Lewenhaupt, att han i fråga om ritning till predikstol, altare samt övriga ornament invändigt vore villig lämna direktionen allt det biträde han kunde, utan att resa ner, vartill han ej hade tillfälle.

3) Nyström hade vid tiden i fråga i sin egenskap av hovintendent och slottsarkitekt ansvaret för inredning och dekoration av den stora festivitetsalen "Vita Havet" på Kungl. Slottet i Stockholm. Under detta arbete kom han personligen i kontakt med flera, där sysselsatta erfarna och skickliga konsthanverkare, snickare och bildhuggare. — Vad vore då naturligare och klokare än att greve Lewenhaupt i tacksamhet mot Nyström och på sin moders vägnar anförtrödde utförandet av predikstolen med dess skulpturer åt några av Nyström rekommenderade mästare, särskilt som därigenom den beaktansvärda fördelen vunnes, att arbetet bleve utfört under dennes överinseende.

Möjligen förfors på liknande sätt med altarprydnaden.

Välkomna och köp **BLOMMOR**
till julbordet!

Fylsta Handelsträdgård
LENNART WESTERGREN

Telefon 702 53

Beställningar av kransar och buketter mottagas

Om kostnaderna för predikstolen. Genom älskvärt tillmötesgående från friherre K. G. Lagerfelt har jag erhållit följande upplysningar. I en på Säbylund förvarad, otvivelaktigt för änkegrevinnan Lewenhaupts räkning år 1832 påbörjad *Hufvud Bok* återfinnas följande under rubriken *Eget Conto* införda utgiftsposter:

1835	Jan.—Febr.	Kumla Predikstol etc.	387
	Mars	Predikstoln	15.12
	April	Guld till Predikstoln	187.24
	Juli	Kumla Predikstol	482.24
1836	Jan.—Febr.	Predikstolns förgyllning ..	36. 4
	Mars—Maj	Dopfuntsfoten	7.24

Friherre Lagerfelt meddelar vidare: "Sonens, greve Axel Lewenhaupt, Cassa Kladd och Cassa Bok för motsvarande år finnas visserligen också kvar, men däri återfinnas inga ytterligare uppgifter. Tyvärr ha heller inga andra handlingar kunnat återfinnas, av vilka skulle kunna framgå exempelvis till vem ovan citerade utbetalningar verkställdes." Så långt friherre Lagerfelt.

Om predikstolen tillverkades på annan plats än Kumla, vilket synes troligt, kunna de i januari—juli 1835 och januari—februari 1836 bokförda utbetalningarna tänkas vara gjorda till vederbörande mästare, som med sina medhjälpare ombesörjde de olika delarnas av predikstolen sammansättning och uppmontering i kyrkan.

Summan av de ovan återgivna kostnadsbeloppen för predikstolen utgör i runt tal 1.110 riksdaler.

Graden av änkegrevinnans offervilja till församlingens förmån framstår i detta fall lättare för oss, om vi skaffa oss ett ungefärligt begrepp om den nuvarande kostnaden för en predikstol, lik den här ifrågakvarande. Om man vid en överslagskalkyl i sådant syfte går ut ifrån, att den angivna summan anger totalkostnaden, och sedan tar hänsyn till i första hand de allmänna faktorer, som inverkat under de gångna 123 åren, t. ex. penningvärdets förändring, stegringen av arbets- och materialpris samt arbetstidens förkortning m. m. och därtill beaktar, att det här är fråga om en konsthantverksprodukt, torde man komma till ett belopp av 30 à 35 tusen kronor. En bild av predikstolen finnes i Kumla Julblad 1956.

Uppgifter om ytterligare gåvor till kyrkan från änkegrevinnan Lewenhaupt m. fl. skola lämnas i en kommande artikel.

Det förtjänar vidare nämnas, att en av byggnadsdirektionens ledamöter, nämndemannen, sedermera riksdagsmannen Petter Svensson i Hällabrottet var verksam också som entreprenör vid kyrkbygget. Av verifikationerna framgår, att denne tillsammans med stenhuggaren Olof A:son Nyman från Hjortsberga lade in norra trappan vid kyrkan, samt tillsammans med Nyman och Måssberg även den östra. För den förra trappan betalades 8 rdr 32 sk. bko och för den senare 13 rdr 16 sk. bko. Mot ett ackordspris av 16 sk. bko pr kvadrataln lade Svensson och Nyman in cirka 145 kvadratalnar golvsten på skilda ställen i kyrkan. I maj 1835 fick Svensson med 7 rdr 28 sk. bko betalt för 9 trappsteg till "östra trappan, nedgången genom kyrkobalken" (kyrkogårdsmuren).

Såsom sällsamt kan nämnas, att när Berga Stenhuggeri omkring år 1935 lade in nya trappsteg vid kyrkans östra port, verkställdes arbetet av Gustaf Torgén och dennes brorson Lennart Eriksson, vilka båda liksom Petter Svensson 100 år tidigare voro ättlingar efter den 1718 födde kronobonden Sven Persson-Lönnberg i Hällabrottet, vilken år 1774 byggde det ännu kvarstående stenhuset där. Yrkestrohet!

Byggets skicklige kopparslagare, Johan Daniel Mærtens förtjänar också att omnämnas. Han hade betydelse för takarbetena. Bland annat verkställde han inklädnaden med kopparplåt av tornets lanternin inklusive det krönande, av husaren Wester snickrade och av Hallqvist förgyllda korset, tornets högsta del. Vid ett tillfälle lönades Mærtens för sin fackliga omsorg om en av kyrkans bristfälliga vinkannor. Troligen var M. ej av svensk börd.

Av skilda förhållanden tvangs direktionen ständigt till sträng hushållning med de medel, som i olika former stodo den till buds. Olovliga avvikelser i förbilligande syfte från den av K. Maj:t fastställda ritningen synas dock ej ha förekommit. Ett underhandlingsförsök, som byggmästaren Pohl med direktionens tillåtelse gjorde hos professor Nyström, avsåg förenkling av fasadarkitekturen, men misslyckades. En ur ekonomisk synpunkt betydande ändring, sloandet av läktare på kyrkorummets långsidor, är icke nämnd i protokollen. Den torde också endast med välbehag ha setts av professor Nyström.

Av verifikationerna från år 1836 och några år framåt finner man bevis på avyttringar, dels genom auktion, dels genom försäljning under hand av kyrkan tillhöriga men ej längre behövliga föremål. Några exempel:

En redovisning från Adlers år 1836 visar följande post: "Credit: Emottagit af Hr Välborne Grefve Lewenhaupt för 2:ne silfverplåtar Hr Grefven försålt, kyrkan tillhörige ..... 56 rdr bco."

Antagligen voro dessa plåtar de, som i en beskrivning över den gamla kyrkan omnämnas sålunda: "Altarduken är försedd med 2:ne förgyllda silfverplåtar, som hafva Cederhjemska och Lewenhauptska vapnen på."

Till det av Adlers skänkta altaret i den nya kyrkan skänkte han även ett nytt, dyrbart täcke.

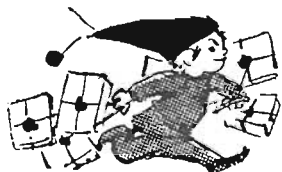
År 1841 sålde Adlers i Stockholm för församlingens räkning "gamla gullfransar" för 13 rdr 16 sk. bco. Troligen hade fransarna tillhört textilier på det gamla altaret.

Ännu så sent som 1843 hölls en auktion på diverse föremål, som tillhörde kyrkan, t. ex. trappor, bänkar, virke, tunnor, vax, talg, dörrar, spadar och bockar samt en svängkran med kedjor etc. Auktionsprotokollet, som är bevarat och innehåller 72 poster, slutar på 100 rdr 34 sk.

Kyrkbyggets murbrukskvarn av tackjärn såldes för 125 riksdaler till Dylta bruk.

Fortsättning på skildringen av kyrkobygget avses följa.

PRESENTEN åt Henne . . .

Vi ha goda tips
för klappar åt
hela familjen

Välj den hos

KLINGBERGS

Färg och Parfym

Lydia Lithell
1909—1957

Det var en novemberdag 1917. Som nyinflyttad kumlabo behövde jag en bostad. Av en vän hade jag blivit hänvisad till målaremästare Gustaf Engvall på Skolvägen. Han hade slutat med sitt yrke och ägnade sig åt förmedlingstjänst. När jag trädde in i den Engvallska våningen möttes jag av en lång, magerlagd person, vars utseende påminde om Kristusbilden i mitt hem. Innan jag hann framställa mitt ärende, ställde han en fråga till mig, och den lød: "Är ni frälst?" Engvall var en nitisk själavinnare, villig att offra tid och krafter för sin ideella livssyn och den frikyrkoförsamling, som han tillhörde.

Engvallska familjen var känd som en kvintett goda sångare och musiker. Under något av mina första Kumla-år, hörde jag berättas om, att en juldag hördes kända julsånger från ett zigenarläger i Länsmansskogen (nuvarande badhus- och Solbackaområdet). Ett par Södra Mos-bor, som var på hemväg stannade och lyssnade och gick till sist fram till tältet och tittade in. Där fick de se familjen Engvall med sina gitarrer mitt ibland de ivrigt lyssnande sydlänningarna. Jag minns, att vi tyckte att Ida och Gustaf Engvall med döttrar utförde en verklig kristlig gärning.

Engvall var baptistförsamlingens förste organist och var under många år ledare för sångkören, som även maken och döttrarna tillhörde.

Dottern Lydia skulle med tiden som sångförfattare och kompositör bli känd såväl inom som utom landet. Hon avlade med tiden organist- och kantorsexamen. Sin första sång skrev hon redan 1927. Till sin död hade hon skrivit över 300-talet sånger, de flesta utgivna på förlag. Mest känd är "Jag har hört om en stad". Den har sålts i omkring 70.000 ex., vartill kommer mer än 55.000 skivor med sången inspelad. Om tillkomsten av densamma har hon berättat följande: En god vän hade fäst sig vid en vacker rysk folksmelodi och bad mig skriva en sång till den. Det kunde jag inte genast, men någon tid

"Jag har hört om en stad ovan molnen . . ."

Jag har hört om en stad ovan molnen,
Ovan jordiska, dimböljda länder,
Jag har hört om dess solljusa stränder,
Och en gång, tänk, en gång är jag där!
Halleluja! Jag högt måste sjunga!
Halleluja! Jag går till den staden!
Om än stegen bli trötta och tunga,
Bär det uppåt och hemåt ändå.

Jag har hört om ett land utan tårar,
Utan sorg, utan nöd, utan strider,
Och där ingen av sjukdom mer lider,
Och en gång, tänk, en gång är jag där!
Halleluja! Där fröjdas vi alla!
Halleluja! Vart tvivel försvunnit!
Aldrig mer skall jag stappla och falla,
Jag är framme, ja, hemma hos Gud.

Jag har hört om den snövita dräkten
Och om glansen av gyllene kronor.
Jag har hört om den himmelska släkten
Och en gång, tänk, en gång är jag där!
Halleluja! Jag fröjdas i anden,
Jag kan höra den himmelska sången,
Och det sliter i jordiska banden,
Ty jag vet, jag skall snart vara där.

senare — jag satt vid symaskinen — kom den där melodien för mig och då började det sjunga inom mig "Jag har hört om en stad ovan molnen . . ." Och när jag väl fått temat, fortsatte jag arbeta på sången, tills jag hade den klar.

Även andra av hennes sånger har vunnit imponerande spridning. Behållningen av noter och skivor skänkte hon generöst till missionsändamål, bl. a. till ett kyrkobygge i Japan.

Några av hennes sånger har varit införda i Kumla Julblads tidigare årgångar.

Före sitt giftermål med fabrikör Daniel Lithell hade hon plats som kassörska hos C. G. Ströms Skofabrik, Kumla.

När Lydia Lithell en decemberdag 1957 slutade sitt allför korta jordeliv, väckte det djup förstämning inom vida kretsar i vårt land, där man kommit att värdera och älska hennes vackra och innehållsrika sånger. Hon vitsordades som en stor begåvning med en andekraft, som

Den som spar han har **PENGAR I**

SVENSKA HANDELSBANKEN

Kontor i Kumla Köpmangatan 10 - Tel. 701 34 och 704 34

Mer än 365 kontor över hela landet

Välkomna!

Fonder kr.

346.000.000. —

STIGARNA I VIASKOGEN

Av Nils Helander

Den som efter ett kvartssekel återser Viaområdet i Kumla kan omöjligt tro sina ögon. Vad han mest minns här från flydda ungdomsår, var säkert den vackra skogen väster om Yxhultsbanan. Skogen med de många stigarna, som slingrade sig åt olika håll mot Brändåsvägen och Statens järnvägar.

Yxhultsbanan var det stora vandringsströget för ung och gammal. Vid torrt väder lämnade man oftast banan vid lådfabriken (nuvarande sängklädersfabriken) och fortsatte på de smala stigarna in i Viaskogen. Där hade skomakargesällerna sitt tillhåll under det glada gesäll-livets dagar på 90-talet och i början av vårt sekel. De sysselsatte sig med kortspel, då och då halsande en "bärsa". Ett kusligt minne är den eljest glade gesällen "Bobrikoffs" påhitt att efter en lång "trumfvecka" hänga sig i ett träd, till stor sorg för sina kamrater.

Kortspelet fortsattes av en yngre generation skomakare, som satt i grupper på blåbärs- och lingontuvorna och förströdde sig med bondtolva, kasino och tjugoett, det senare något helt annat än våra dagars TV-21.

Första byggnaden väster om Yxhultsbanan var lådfabriken, uppförd av Gust. Olovsson, sedan många år specerihandlare i Närkes Marieberg. För tjugo år sedan flyttade stadens största industri till grannskapet. AB. Bandindustris anläggningar upptar numera en stor del av den forna Viaskogen, ur vilken dessutom Köpman-gatan skurit en bred remsa. På den ena sidan av gatan ligger Bandindustris och på den andra bilfirman Carl Sundbergs anläggning. Något längre åt väster har skogen helt utplånats. Ett typiskt egnahemsområde har vuxit upp med trevliga villor och muntra gatunamn såsom Spelmansgatan, Trumpetargatan etc. Om man ville flytta på sig, skulle man ej ha något emot att bosätta sig i denna tjugande idyll.

De flesta kumlabor torde aldrig ha hört talas om "Vilebacken". När man från Kyrkogatan kommer in på Brändåsvägen och passerat Yxhultsbanan har man fram-

strålade ut i hennes tal, umgängelse och i hennes beredvillighet att hjälpa och hugsvala. På sjuklägret, kort före sitt uppbrott, författade, komponerade och skrev hon själv noterna till sin sista dikt, "Mättas min själ...", ur vilken här återges första versen.

Mättas min själ av ditt Eviga ord,
Dukas min ande välsignelsens bord,
Blir i mitt hjärta din närhet förspord,
Då vill jag tacka dig, o, Jesus.

Nils Helander

Trumpetargatan

för sig en liten stigning, som förr kallades "Vilebacken". Namnet härleder sig från den tid, då det var vanligt att man bar liken till kyrkogården. Bärarna behövde givetvis ha en vilopaus, och här på backkrönet var den vanliga platsen för denna. På södra sidan av vägen finns ännu en del av skogen kvar. Där ligger en, åtminstone i äldre tider, mycket besökt utsiktsplats. Ett eget hem här vid skogskanten, har säkert många drömt om under utflykter till den vackra platsen. En tjänsteman i Kumla gjorde för ett 20-tal år sedan en framställning till kyrkofullmäktige om förvärv av tomtmark där, men kyrkofullmäktige avtog framställningen. Tjänstemannen tycks sedan för alltid ha saknat lust att bli villaägare. Så kan det gå, när man förälskat sig i en viss plats. "Prästskogen" var eklestastisk mark, vars avkastning gick till kyrkofonden, som har att bestrida vissa utgifter för kyrkan och prästerskapet.

Vid förvärvet av "prästskogen" gjorde Kumla stad obestriddligen sitt hittills förmånligaste markköp. I detta ingick skogslotterna på båda sidor om yxhultsjärnvägen och även en del odlad mark.

Hur gammal Brändåsvägen är, torde inte vara lätt att gissa. Den utgjorde kyrkväg för befolkningen i Via, Björka, Vissberga, Järsjö m. fl. byar långt innan stations-samhället började växa fram på kumlabyböndernas skogsmarker.

Viaskogen — väster om yxhultsbanan — användes av byborna från de sydvästliga delarna av socknen som genväg till och från samhället.

Julklappen NI SÖKER
finns hos oss!

PRAKTISKA SAKER
SPORTARTIKLAR · LEKSAKER - HOBBY-ARTIKLAR

SVÄRDS
Järnhandel

Julklappar
som passar alla!

ODENGATAN 11
Telefon 700 67, 714 33

Tingsplatser och tingshus i Kumlabygden

Av Tage Tapper

Den gamla Närkeslagen — landskapslagen för våra bygder — vet man mycket litet om. Alla exemplar tycks ha förkommit. I andra landskapslagar står klara föreskrifter om tingsplatserna, och så var väl fallet även i Närkeslagen. I Magnus Erikssons landslag sägs i tolfte kapitlet: "En skall tingsplatsen vara i varje härad."

Man har alltså inte så mycket skriftligt material att gå efter när det gäller att reda ut var de skilda tingsplatserna har varit belägna. Enstaka gamla domsbrev eller fastebrev omtala stundom var ting hållits. I det följande skall vi — med ledning av vad olika forskare lyckats leta fram — söka reda ut var tingsplatserna och tingshusen för Kumlabygden har varit belägna.

*

Först skall vi försöka att avliva en gammal myt om tingsplatserna. Nämligen att domarringarna varit platsen för häradstinget. Redan Herman Hofberg säger i sin bok "Nerikes gamla minnen" att man måste avvisa tanken på att domarringarna byggts för rättsförhandlingar. En rad senare forskare har samma uppfattning, även om det finns vetenskapsmän som anser sig ha funnit skäl för att man vid dessa platser samlats till överläggningar av denna karaktär. Att fornminnena kan ge ledning i detta fall, visas därav att på Rönö härads tingsplats Aspolöt (Södermanland) är en runsten rest vars inskrift anger att den rests "å tingsstaden". Domarringarna — som måste räknas till våra ståtligaste fornminnen — är

sannolikt gravplatser och måhända kultplatser, men måste ha haft mycket litet eller intet med rättsskipningen att göra. Man torde ju haft ringa skäl att anta att behov funnits av tingsplatser så nära varandra som Hjortsberga och Norrby. På den senare platsen finns ju förresten fyra domarringar intill varandra, vilket väl knappast varit av behovet om det varit en tingsplats. En hel rad av svenska härader saknar också varje spår av domarringar, även fast man vet att ting hållits där sedan urminnes tid. Detta gör på intet sätt domarringarna mindre intressanta som fornlämningar betraktade — tvärtom — de blir ännu mera fängslande för forskare och hembygdsvänner.

*

Häradet är en urgammal företeelse, inte minst som subjekt för den lokala självstyrelsen i Sverige. Häradshövding — nu en lönegradsplacerad ämbetsman med relativt begränsat arbetsområde — var förr verkligen hövdingen över häradet, ledaren för häradets både dömande och förvaltande verksamhet. Till sin hjälp hade han tolvmannanämnden (tidigare edgärdsmän) och framemot 1600-talet växte den domstolsorganisation fram som ännu kvarlever i häradsrätterna bildad av häradshövding som lagfaren domare och nämndemän som bisittare. Under 1500- och 1600-talen hade häradet en mera omfattande verksamhet med kyrkoförvaltning, krigsförvaltning, civilförvaltning och finansförvaltning. Uppgifter

Den senaste gästgivaregården i Blacksta, rivet 1931.

Visst vore det trevligt med något
**nytt i möbleringsväg
till jul!**

Titta in till

LITHELLS MÖBLER
TEL. 70149 · KUMLA

STORT LAGER AV MÖBLER, MATTOR M. M.

Den gamla gästgivaregården i Skyberga.

för kronans gårdar, byggande för kyrkans och prästerskapets behov, utskrivning av manskap till krigstjänst, väg- och brobyggande, kvarnar och sågverk, gästgiveri och skjutsbesvär samt jakt och fiske är några av de göromål som man på kronans vägnar handhade.

Dessutom hade häradets invånare egna gemensamma angelägenheter att bevaka såsom vården om häradsallmänningar, brandstodsväsendet o. d. Dessutom var häradet enhet för val av riksdagsman, dvs. häradet hade en representant i bondeståndet.

Häradets betydelse sjönk så småningom undan. En av orsakerna därtill torde vara att till häradshövdingar utsågs stormän, som icke intresserade sig för dessa uppgifter, vilka överläts åt "lagläsare", som inte hade den sociala ställning att de kunde bli ledare för häradet. Så småningom — då bestämmelser infördes att häradshövdingen skulle vara fackman — övergick häradsrätten till att bli nästan enbart domstol och dess förvaltningsfunktion reducerades, inte minst sedan man började utnämna samma häradshövding för mer än ett härad.

Av häradets uppgifter återstår i dag blott några få. Att välja nämndemän, som dock sker genom den kommunala representationen. Att bygga tingshus och häradsfängelse. Samt vården om häradsallmänningen, där sådan finnes. För denna angelägenhet har dock skapats en särskild organisation genom Lagen om häradsallmänningar. Man bör också märka, att de tingshusbyggnadsskyldige — som det numera kallas — egentligen inte har någon egen beslutanderätt, då beslutanderätten i de flesta av de frågor man handlägger i sista hand ligger hos Länsstyrelsen eller hos Häradsrätten. Inte desto mindre väljes av ombud för tingshusbyggnadsskyldige varje år s. k. tingshusstyrelse, som i praktiken ändå har ett avsevärt inflytande.

*

Var har då Kumlabygdens tingsplatser varit belägna? Det är ingalunda lätt att ge svar på den frågan, men vi skall här försöka att klara ut begreppen.

Först och främst bör vi kanske tala om vad som skall anses tillhöra Kumlabygden. Kumla stad och landskommun hör givetvis dit, och i detta begrepp räknar vi då in Hardemo, som ju numera tillhör landskommunen. Först måste vi då ange, att Kumla härad av ålder består av Kumla socken, Hallsbergs socken och Lerbäckes socken. Ur Kumla socken har sedermera Kumla stad utbrutits och ur Hallsbergs socken har sedermera Hallsbergs köping utbrutits. Såväl staden som köpingen tillhör givetvis fortfarande häradet. Hardemo härad — som är länets och ett av landets minsta — består av enbart Hardemo och Kräcklinge socknar. Då de båda häraderna alltså har omfattat ett avsevärt större område än vad som ovan sagts nu menas med Kumlabygden, måste vi alltså göra utflykter utöver Kumlabygdens gränser.

Bland svenska riksarkivets medeltida pergamentsbrev har påträffats handlingar som anger att ting hölls i Kumla härad 1365 och då ansågs "rätt tingsplats" vara Kumla kyrka. Givetvis höll man inte ting i kyrkan, utan det torde ha varit en plats i närheten av kyrkan. Helt otänkbart är det väl inte att platsen varit Blacksta redan vid denna tid. Landsvägen — den gamla Eriksgatan — fanns ju i varje fall då, och närheten till avtagsvägar åt olika håll gör det väl inte alltför osannolikt att det funnits en krog eller liknande rastställe vid Blacksta redan då.

I Riksarkivet finns Örebro läns reviderade häradsrättsdomböcker, och ur denna källa har man kunnat inhämta att "Blacksta krog" nämndes som tingsställe 1642 och är därmed en av de första — kanske den allra första — gästgivaregården i Sverige som också använts som tingslokal.

Det gamla tingshuset i Vretstorp.

RADIO TV
och

Fullständig service under ansvar
RING! VI HÄMTAR!

GRUNDIG och PHILIP m. fl. märken av högsta kvalitet garanterar bästa välljud och bild - Bil- och reseradio - Bandspelare m. m.

KUMLA RADIO & TV

KÖPMANGATAN 1 - TEL. 705 91

Sedermera uppfördes — enligt uppgift i Kumla Julblad 1951 av Ivar Björklund — ett tingshus vid Blacksta på samma tomt som gästgivaregården där. Efter 1680 var Blacksta den fasta tingsplatsen för Kumla härad i avsevärt över hundra år.

*

Vårt nuvarande tingshus i Hallsberg.

Låt oss se var Hardemo härad höll sina ting. Det finns uppgifter från år 1409 och 4/10 1429 då man nämner en tingsplats "vid kyrkan" och man avser troligen sockenstugan. Waldén förmodar i sin Hardemobok, att tingen tidigare hölls utomhus, och håller inte för otroligt att Torshögen en gång kan ha varit "tingshög" för Hardemo. Han nämner också att ting hållits i prästgården, i Berga, Lanna, Mårsta, Norrby, Örmesta, Vreta och Stora Älberg under olika år under 1600-talet. En annan författare — Olle Ahlberg i tidskriften Rig 1946 — nämner Kräcklinge sockenstuga och prästgård samt Torp. Från och med år 1700 nämnes Skyberga gästgivaregård som rätt tingsplats, vilket det var till omkring år 1825 då man flyttade till Vretstorps tingshus. Även i Hardemo härad var det alltså gästgivaregården som fick upplåta plats till häradstinget. Något som är rätt naturligt med tanke på vad ovan sagts om häradets befattning med bl. a. just gästgiveriet. Där fanns också lokaler lämpliga för tingsförhandlingar, möjlighet till kost och logi för rätten och parterna o. d.

*

År 1819 slog åskan ned i Blacksta och samtliga byggnader — även tingshuset — förstördes av brand. Oberoende av denna händelse skedde vid denna tid en uppdelning av domsagorna i Närke och från och med år 1810 bildades Västernärkes domsaga, som alltför äger bestånd. I denna domsaga ingick Grimstens härad, som sedan 1600-talet haft sin tingsplats i Vretstorp — även det i en gästgivarigård. Här byggdes ett nytt tingshus — enligt en tidningsuppgift färdigt år 1825 — och hit överflyttades de ting som förut hållits i Blacksta, Skyberga och Vretstorps gästgivarigårdar.

Av Blacksta gästgivaregård återstår i dag inget annat än en källare som fanns under det brunna tingshuset — en källare som än i dag används som potatiskällare. Av gästgivaregården i Skyberga finnes mera kvar, vilket framgår av en bild till denna skildring.

Tingshuset i Vretstorp användes alltså av de tre häraderna från omkring år 1825 — en del uppgifter anger omkring 1830 — som tingsplats för Västernärkes domsaga, som dessutom hade tingsplats i Askersund och Fjugesta. Denna byggnad användes för sitt ändamål till och med år 1908 och år 1909 togs det nya tingshuset i Hallsberg i bruk. Vretstorps tingshus har sedan dess undergått skiftande öden — bland annat har det under en lång följd av år inrymt bostäder och ägts av ett par privatper-

soner. I januari 1958 såldes det genom häradsrättens försorg — ägarna var inte överens om tagen — på offentlig auktion för en summa av 4.500 kronor. Byggnadens framtida öde vet man inget om, men det vore verkligen glädjande om den kunde återställas och bevaras som ett minnesmärke över den gångna epoken. De tre häraderna borde gemensamt göra en aktion för att rädda det åt framtiden.

*

Från och med år 1909 kom alltså tingsstället att bli beläget i Hallsberg. Huset uppfördes åren 1907—08 och arkitekten hette L. Källman och var från Borås. Huset kostade då 65.000 kronor att uppföra. I samband med uppförandet av denna byggnad skedde en gränsreglering mellan häradssällmanningarna som sedan har låtit tala om sig. Då överlät Hardemo häradssällmanning en viss del av sin allmanning till Kumla allmanning, för att det senare häradet skulle övertaga tingshusbyggnadsskyldigheten. På denna grund synes gränserna för Hardemo häradssällmanning inte överensstamma med äldre domstolsutslag. Det underliga är emellertid att även den andra gränsen — mot Grimstens allmanning — tydligen justerats till Hardemos nackdel, men detta får väl bli en senare sak att utreda.

I dessa dagar är det återigen fråga om att Kumlabyggens tingsplats kan bli förflyttad. Diskussioner har förts om att nuvarande tingshus i Hallsberg skall överlåtas för att användas till skoländamål och tingen i fortsättningen hållas inne i Örebro, där man i så fall skulle "låna" lokal av annan domsaga. Sedan många år har ju domsagans kansli varit beläget i residensstaden och i längden kan man kanske inte spjärna emot centraliseringstendenserna som slår igenom även på rättsskipningens område. I så fall har inte domsagan längre något tingsställe inom Kumla, Hardemo eller Grimstens härad och därmed kan man väl säga att en epok i den lokala självförvaltningens och rättsskipningens historia är avslutad.

Fulklappsfrågan FÖR HELA FAMILJEN

löses lättast genom besök hos

Vår paroll:

Goda varor till låga priser

Fredås MANUFAKTURAFFÄR

JOHANNES KYRKO GATA - Tel. 704 63

KUMLA JULBLADS MEDARBETARE VIII

”En gång under mitt första år på Södermanland-Närkes nation i Uppsala satt jag och lyssnade till en mycket äldre landsman, också han närking. Han talade till mig om sörmlänningar och närkingar. Han tillhöll mig att för ingen del underskatta sörmlänningarna. De var ett utmärkt folk, på sitt sätt, sade han, och mycket användbara på nationen. Man kunde ha dem till fanbärare, och klubbmästare, och talare på hembygdsfester, ja det fanns sörmlänningar som hade avancerat till förste kuratorer. Men skattmästare, det var det otänkbart att de kunde bli. Det var liksom en överenskommelse mellan Sörmland-Närkes nation och den svenska bankvärlden att skattmästarsysslan alltid skulle beklädas av en närking. Då gick nationens papper i bankerna. Då sov direktörerna och kassörerna lugnt om natten.”

Citatet — hämtat ur Gösta Attorps tal, Skolan och landskapet, på Karolinska läroverket i Örebro den 26 maj 1950 — säger oss rätt mycket om vi sammanställer det med att Jonas L:son Samzelius — född i Hjortsberga i Kumla år 1886, under en osedvanligt lång tid var skattmästare i Sörmland-Närkes nation i Uppsala. Hans ekonomiska talanger understryks av att han även varit Uppsala studentkårs kassör och den ledande kraften för Stiftelsen Uppsala studentbostäder. Därtill kommer att hans doktorsavhandling handlade om Kumla kyrkas räkenskapsbok, den äldsta i sitt slag i landet.

Samzelius är alltså ekonom — dock bara på fritid. Fram till sin pensionsålder för några år sedan var han förste bibliotekarie vid Carolina Rediviva i Uppsala, dvs. universitetsbiblioteket. Och som sådan en mäktig lärd man. Kumlaborna har sett uppsatser av hans hand i hembygdsförbundets

Jonas L:son Samzelius

skriftserie, i stiftets julbok, men framförallt i Kumla Julblad. Här har vi läst uppsatser om räkenskapsboken, Barnbrännestenarna, Femtuhuvud, vårt eget Kumla-helgon S:t Tyrgils, Lekebacken och Lundsbacken och mycket annat. En uppsats om hans morbroder Lars Pärsson i Blacksta minns vi också. Främst är han väl kanske dock känd som huvudredaktör för det stora verket om Kumlabygdens historia, vars första band han i föregående julblad ingående beskrev.

Kumla Julblad hoppas att ännu under många år få ha Samzelius bland sina trogna medarbetare.

—r

Första bandet av Kumlabygdens historia försenat

När undertecknad huvudredaktör för verket presenterade bandet i fjolårets julblad och vid Kumla-Hallsbergs hembygdsförenings midsommarfest i år, ansåg jag mig kunna utgå från att det skulle komma ut under år 1958. Härmed får jag tyvärr meddela att bandet, som är under sättning på Kumla Tryckeri, på grund av tre medarbetares sjukdom icke kan komma ut förrän ett gott stycke in på nästa år. Som väl är har varken boktryckare Helander eller jag någon skuld till detta. Sjukdom måste vi alla finna oss i.

Det skedda är tråkigt först och främst för medarbetarna men också för den blivande läsekretsen, som genom många förfrågningar visat ett stort intresse för boken.

Till vad som i fjol sades om boken kan tilläggas, att antalet bilder och kartor stigit till omkring 225 stycken. Tack vare det

omfattande bildmaterialet och de innehållsrika bildtexterna blir det väsentligt lättare för den ovane att studera boken och för den intresserade att orientera sig i bygden både nu och för några tusen eller hundra år sedan.

Med bandet följer en karta i skala 1:50 000, som utförts på grundval av kartverkets flygkartor. Den blir i färgtryck och mycket innehållsrik. Som planen nu ser ut skall den redovisa jordarterna med åsar och moränvallar, berggrunden, höjdlinjer med 2 meters ekvidistans, gamla bygränser, fornlämningar, gamla slingrande å- och bäcklopp, de gamla slutna byarnas läge, isräfflor m. m.

Uppsala i oktober 1958.

Jonas L:son Samzelius

Nu utökat sortiment av specier, konserver, delikatesser m. m. men alltjämt som specialitet: *förstklassiga charkuterivaror från egna fabriker*

Allt för julbordet!

LITHELLS

— för god mat

GÅRDAR OCH BYAR I KUMLA

XV. Björka 2: 1

Björka 2:1, byns största gård, var till 1952 kronohemman. Sista arendatorn, lantbrukare Harry Karlsson, erhöi då rätt att förvärva gården.

Arealen omfattar 80 tunnland åker och 18 tunnland skog. Dessutom har K. inköpt Via 2:8 om 22 tunnland åker och 12 tunnland skog samt äger sedan 1927 108 tunnland åkermark på Mosjön. Till gården hör nu sammanlagt 210 tunnland åkermark och 30 tunnland skog. Tillsammans med tvenne bröder innehar K. även tvenne gårdar, Knutstorp 1:3 och 1:6, i Lerbäckes socken, omfattande 25 tunnland åker och 175 tunnland skogs- och hagmark, som bl. a. användes som betesmark för ett 40—50-tal ungdjur. Djuren forslas i början av maj med lastbil till Knutstorp och får stanna där till början av oktober.

Den mest kände arendatorn av kronogården torde ha varit Lars Andersson. Hans namn återfinnes på gårdspapperen redan på 1870-talet, och först i början av seklet övergick arrendet på sonen Erik Larsson.

Lars Andersson var ganska länge framstående kommunalman. Han var således kommunalnämndens ordförande, ledamot av kyrko- och skolrådet, ledamot av taxeringsnämnden, huvudman i Kumla Sparbank m. m. A. hade också uppdraget att utbetala skottpengar för dödade rovdjur.

Grosshandlare Johan Berhn yttrade vid ett sammanträffande med Harry Karlsson: "Det skulle vara roligt att få komma och se Björka en gång till. Under mina

Flygbild av Björka 2: 1.

(Reproducering av kortet med Försvarsstabens tillåtelse.)

Harry Karlsson

pojkar var jag många gånger hos Lars Andersson och sålde kråkungar." Lars Andersson brukade med ett järnspett göra hål i marken och slängde ner kråkorna i gropen. Det hände, att pojkarna grävde upp kråkorna och på så sätt lurade till sig dubbla skottpengar. Johan Berhn hade emellertid inte varit med om dylikt bedrägeri.

Erik Larsson lämnade Björka 1910, då J. E. Finnström blev arendator av kronogården. Sedan han 1918 förvärvat Fylsta gård, övergick arrendet till svågern J. A. Karlsson. Efter hans frånfälle 1933 sköttes gården först av sterbhuset, tills sonen Harry senare utsågs till arendator.

Harry Karlsson är född i Hackvad 1901 och flyttade med föräldrarna till Björka 1918. Han är känd vida omkring som en synnerligen kunnig och driftig jordbrukare. Gården i Björka har han försatt i hög kultur. All åkermark är täckdikad, ett arbete som påbörjades under den tid fadern var arendator. En imponerande maskinpark visar hur utomordentligt jordbruket mekaniserats. Bland maskinerna märkas främst en större skördetröska. Så gott som hela gräskörden konserveras i tvenne tornsilos. En oersättlig tillgång, inte minst under de senaste somrarnas rika nederbörd, är spannmålstorken.

Djurbesättningen räknar ett hundratal djur, avsedda för mjölk- och köttproduktion. Hästar har K. slutat med för många år sedan. Nu gör traktorn på ett par timmar undan ett arbete, som ett hästpar hade att göra med flera dagar.

Odlingen omfattar i Björka huvudsakligast vete och oljevaxter och på Mosjön havre, korn och timotejfrö.

Mangårdsbyggnaden uppfördes under "arrendetiden" och bestodades sålunda av domänverket. Villan har ett trevligt läge utmed vägen Via—Rösavi.

För att bereda de anställda regelbundet arbete började Karlsson redan som arendator sågverksrörelse, vilken med åren fått allt större omfattning. All uppkommen sågspån användes som bränsle till bostad och spannmålstork.

Forts. å sid. 42.

Köp julgotterna i

Kåges Konfekthörna Pomona

Hagenlulsvägen 4

Allt i konfektyrer och frukt. Glace till middagar och fester

Beställningar till tel. 711 90

Josef Svensson

HUR DET VAR I KUMLA för 150 år sedan

Av Josef Svensson.

Några månader före sin bortgång i januari 1956 gav överlärare Josef Svensson utgivaren tillstånd att i Kumla Julblad återge det uppmärksammade föredrag, som han höll vid Kumla landskommuns "gravöl" i Gillessalen 1951. Första delen följer här nedan. En andra och tredje artikel införes i kommande nummer av julbladet.

Till i dag har jag fått ett stort förtroendeuppdrag, som givit mig åtskilligt bekymmer: att här vid denna fest hålla ett föredrag eller tal, vars innehåll jag fick fritt bestämma. Det skulle inte behöva vara en historik, strängt disponerad, utan mera bilder ur senare tiders historia, med personliga minnen. Uppgiften lätt på ett visst sätt men också svår, och Ni ärade festdeltagare få ta det som det blir.

Som bakgrund vill jag ställa några bilder från Kumla för omkring 150 år sedan. Någon gång under mina första 10-tal år i Kumla — jag kom hit 1909 — lade vi upp inom Kumla nykterhetslokalkommitté en plan på en nykterhetsrörelsens historia i Kumla. Det blev ju aldrig något av med detta, kristid med svält — nära nog — och mångahanda omsorger, som lades på, gjorde det omöjligt.

Jag gjorde dock vissa studier i sockenstämmoprotokollen omkring sekelskiftet 1800. En del skrev jag av och en del angav jag bara med sidonummer för att sedan fortsätta. Det blev dock så, att böckerna fick inte finnas kvar i Kumla, och så blev det omöjligt.

När vi vill racka ned på de unga tala vi om de *unga förr* som mönster. Vad sägs i de gamla protokollen?

1798. 17 maj: Slutligen sade församlingens kyrkoherde sig dels av vad han redan själv förmärkt, dels av vad man honom berättat, vara föranlåten att å sitt ämbetes vägnar anmoda församlingens ledamöter om deras biträde till utrotande av den osed, som uti denna församling på några år tyvärr blivit vanlig: att nämligen ungdomen i stället för att med andäktiga böner och lovsång till den högste Guden och genom predikans avhörande inom Guds hus helga sabbaten tillbringa gudstjänsttiden utanför kyrkan med onyttiga samtal och ej sällan med uppenbara oordentligheter. Kyrkoherden, som finner sig av både Guds och människors lag förbunden att icke tillåta sådan oordning, begär av de tillståndsvarande församlingens ledamöter, att de ville emot slika oseder varna sina barn och sitt husfolk och tillsade för övrigt, att han med tillhjälp av sina här medtjänande ämbetsbröder och av församlingens sexmän skulle igenom noga och

ansvarlig eftersyn söka att hindra oordning och utan skonemål överlämna den härutinnan brottslige till lagens stränghet.

Carl von Rosenstein.

Inte ett år därefter 24/3 1799, heter det: Som oaktat flera skedda förmaningar Prosten likväl ännu finner det ofta vanligt att ungdomen under gudstjänsten stannar utanför och besöker de omkring liggande stugorna, och sådant otvivelaktigt fordrar näpst och tilltal; alltså tillsades sexmännen att var sin sön- eller helgdag efterse om några vanartige sådan osed bedriva och det senast efter gudstjänstens slut till prostens tillkännagiva.

Carl von Rosenstein

1813 16/5 § 15. Prosten anmärkte, att på orgelläktaren i Kyrkan, förargelse under gudstjänsten åstadkommes av ungdom, som där gör oljud; och beslöts att ingen framdeles skulle tillåtas att dit uppträda utan gossarna skulle sitta i choret, dit nya bänkar skulle förfärdigas, om de gamla ej förslogo.

Fattigdomen var ofta svår, särskilt när missväxt rått. Åkrarna var inte stora. Mycken nu odlad jord var hagar och vattensjuk, ja vattendränkta mark.

24/2 1799 togs 20 tunnor som lån ur kyrkokistan att utdelas till fattiga. Det var stor nöd.

År 1800 var missväxtår, och Kumlaborna ville ha 44 tunnor från kronomagasinets till de mest lidande.

3/5 1801 vid sockenstämma anmälde sig en talrik hop fattiga, som ville ha någon slags hjälp till livsuppehållet. "Deras stora antal var bekymrande, då tillräckliga tillgångar för deras räddning saknas. Saken togs uti övervägande med mycken ömhet." 16 skulle få spisa alla vardagsmiddagar på prostens och Sahlefelds bekostnad av den s. k. "Rumphordiska soppan". (Rumford, en amerikansk fysiker och statsman som 1874 trätt i tjänst hos kurfurstens i Bajern. I Nordisk familjebok säges om honom att han styrde Bajern i 11 år nästan despotiskt men med ypperlig förmåga. Han omskapade bajerska armén, undertryckte tiggeriet, skaffade stadig industriell sysselsättning åt de arbetslösa och förbättrade de fattigas

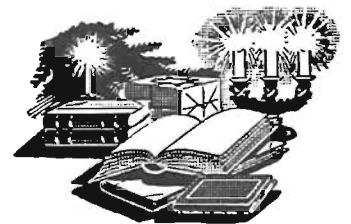
Skrivställ, Album, Skrivunderlägg, Reservoarpennor, Gästböcker
Brevpapper, Almanackor, Jultidningar, "Kumla-mappen"

Dohlwitz Bokhandel

Telefon 700 56

Boken

— bästa gåvan

levnadsvillkor genom införande av potatisodling, besparingsugnar och den s. k. rumfordska soppan, kokt på ben jämte blad och andra billiga närande ämnen.) Alla gick i borgen för säd, som kunde fås från kronomagasinet.

29/5 1808 gjordes sammanskott till "de fattiga ynglingar, som blivit utskrivna och avgått i socknens lantvärn".

17/1 1808 Bidrag till lantvärnet.

3/9 1808 och 16/10 1808 om strumpor till lantvärnet.

7/5 1809 talas om dyrtid och understöd.

27/8 1809 om kläder till lantvärnet.

I skogarna och kring de låga stugorna och bondbyarna strök vargen.

27/8 1809 fick Olof Erssons söner i Hörsta belöning för fem vargungar. Varggröpperna i Hörstahagen och Vargabrå mellan Hagaby och S. Mos påminna ännu om de gamla tiderna.

Under all denna nöd florerade superiet och förvärrade tillståndet.

6/1 1811 hölls enligt begäran av Lars Larsson yngre och Gustaf Antonsson i Sannersta, vilka under borgen uttagit den till Örebro Läns Slotthäkte på Brånsta Byamäns begäran af Herr Kronolänsman Löfqvist för mordiska hotelser och oordentlig lefnad införpassade Rusthållaren, Jonas Larsson i Brånsta, sockenstämman, med anhållan det måtte församlingen godvilligt ingå öfverenskommelse, att ingen uti församlingen måtte till dess Härads Rätten öfver Jonas Larsson sig yttrat, hvarken till honom öfverlämna starka drycker eller ingå något köp utan vare det sednare ogildt och i händelse af det förra vare den ansvarig för de vådliga händelser, han möjligen under förstnämnda tid skulle kunna begå under fylleri, samt lämnat honom dessa starka drycker, och äro Lars Larsson, Gustaf Antonsson ansvariga att till nästa Wårting nödig anstalt om Jonas Larsson blifver fogad, och beviljades detta af församlingen äfvensom att detta beslut bör nästa söndag till förekommande af okunnighet å Kumla predikstol kungöra.

Sålunda beslutadt intyga på församlingens vägnar.

Jon Jonsson A. Lindgren Pastor Jakobsson

1803 15/5. Församlingen kom enhälligt överens om att vite av 1 Rd. 3 ch. hälften till angivaren och hälften till fattigcassan vartill den gör sig förfallen som under vad förevändning som helst lämnar brännvin till Eric Larsson i Kumla by, Olof Larsson och Eric Olsson i Vissberga eller Anders Andersson i Norra Via.

Som synes inskreds mot superiet. Även förebyggande åtgärder vidtogs. Intressant är i detta avseende frågan om tullen vid Sundsbron.

1812 22/11 var "sammankomst för uppsättande av Sundsbrotullen men som Majoren Högvälborne Herr Baron Silfversköld på Säbylund var bortrest, och församlingarna utan Hans råd ingenting ville afgöra så uppsköt saken till Herr Baronens hemkomst."

1814 13/2 § 3. Arrendet av Sundsbrotullen uppläts åt avskedade soldaten Lars Månsson, för hvilken Pehr Pehrsson i Ekeby och Lars Larsson i Stene åtog sig borgen emot villkor att ingen krog får hållas vid tullen.

1817 8/10 § 4. Soldaten Bergman, som till fattigunderstöd erhållit 6:te avdelningen, får ej själv upphämta kosten utan måste på Matlagen uppehålla sig, varigenom han såsom begiven på fylleri, kan bliva hållen till ordning och arbete. Samtliga rotmän voro om denna utväg överens.

1819 12/4 § 3. Där nämns, att Lars Jönsson i Sannersta vore misshushållare och inte förstod att sköta sitt hemman. För hans barns bästa och för att han inte genom självförvållad fattigdom skulle komma fattigvården till last uttalades enhälligt att häradsrätten skulle ställa honom under förmyndare.

Tjuvnad förekom då som nu.

1799 12/5 beslöts, att husesyn skulle få hållas hos vem som helst, då någon stulit. Ingen ersättning om något anträffas.

1799 15/5 beslöts, att kassan skulle förvaras i en kista i prostgården, ty erfarenheten hade lärt, att tjuvar besökte sakristian. Jag har i mina anteckningar skrivit "tre lås". Kyrkkistan skulle ju vara försedd med tre lås, vartill nycklarna skulle förvaras en hos kyrkoherden, en hos kyrkvården och en hos en av sexmännen.

1815 21/5 beslöts, att den mindre kistan skulle flyttas till skolhuset, ty det hade varit stöld i kyrkan.

Denna tid av ett tjugotal år i slutet av 1700- och början av 1800-talet gömmer sålunda mycken nöd. När det i sockenstämmoprotokollet 3/5 1801 säges, att de hjälpsökandes antal var bekymrande, då tillräckliga tillgångar för deras "räddning" saknades, känna vi hungerdödens vingslag över bygden.

Där var jämte fattigdomen dryckenskap och stölder. Till allt detta kom krig. 1811 19/5, 9/6 och 23/6 var utlottning till kriget. 15 anmälde sig frivilligt av 300 "manbare" (dvs. 20—45 år).

Men det kämpades mot nöden, mot brotten, mot dryckenskapen och där talas sedan 1804 om fattigvård, samma år antogs det första skolreglementet. Storklockan i kyrkan gjutes om.

1814 skymtar sjösänkning, då Pether Persson i Ekeby valdes som fullmäktig i överläggning om Mosjöns tappning. 1815 tas upp skatt för vart av veneriskt sjuka på sjukhus. På flera år hade dock ej mer än ett par fall inträffat.

Anders Olsson i Vikatorp väcker förslag 1815 om eldsläckningsanstalt.

Man skulle höra sig för om kostnaden för sprutor. (Kanske det var efter branden i Järsjö?)

1812 väcktes förslag om examinerad barnmorska, vilket dock ansågs onödigt, då Örebro låg så nära, och det där fanns flera stycken.

1813 3/10 anskaffades barnmorska. Erfarenheten hade visat svårigheter att i tid få någon från Örebro. (Det var ju inte annat än att köra med häst eller oxar.)

Ny kyrka skulle byggas. 24/5 1818 beslöts att gråsten skulle sprängas till kyrkan av var hemmansägare efter hemmantal.

Men det vackraste från den tiden är omtanken om de stackars ungdomarna, som skulle ut i krig, och 1813 om försörjning av föräldrar, änkor och barn till "utgångna beväringmän".

Kullbergs Eftr.

STURE MELANDER

K u m l a

S p e c i a l a f f ä r i

Manufakturvaror, Gardiner, Sybehör, Damekipering

Telefon 700 60

STOR SORTERING AV LÄMPLIGA JULKLAPPAR

Från gamla albumblad

Verkmästaren
Bernhard Jonsson
f. 1876.

Anställdes vid Yxhults
Stenh. AB. 1891. Pensionerades 1943.

Verkmästaren
Anton Jonsson
f. 1878, d. 1957.

Anställdes vid Yxhults
Stenh. AB. 1895. Pensionerades 1946.

Lantbrukaren
Johan Eriksson
f. i Rala 1857, d. i Ulf-
sätter, Hallsberg, 1938.

Grosshandlaren
Ad. Bergöö
f. 1828, d. 1890.
Stift. av firman Bergöö &
C:o 1864. Revisor i Kumla
Sparbank.

Efter riksdagsordningen 1810 valdes till elektor för riksdagsmannaval "en beskedlig man från varje rote".

Och härmed se vi Kumlabönderna som en liten kugge i det dåtida politiska livet.

Så förflytta vi oss i tiden ett halvt århundrade, till den tid då tegarna flyttades i sär och nya marker lades under plögen. De religiösa väckelserna gick fram liksom nykterhetsrörelsen. Folkskoleväsendet ordnades, först i rätt stor utsträckning av sammanslutningar sedan av församlingen. Järnväg drogs genom bygden, skomakeriet drevs i stor skala, bönderna drev kreaturshandel i betydande omfattning —.

Jag kom som 21-åring till Kumla 1909. Erik Jonsson i Ekeby var vid stationen och mötte mig. Det var barmark och fruset. I vägen fanns djupa spår. På Ekebyskogen mötte vi en lång rad med torvlass dragna av arbetshästar. De hade mycket svårt att ta sig ur de djupa hjulspåren, då vi skulle förbi varann där. Väghyveln var inte uppfunnen.

I maj 1909 valdes jag till ordinarie lärare i Hörsta med 11 366 fyrk. Min medtävlare hade 9 563 fyrk. En person yttrade efteråt: "Stackars folk, han lär ju supaså förskräckligt". Det var då som nu: Antingen fäster man sig inte för ett val, eller också river man ned himmel och jord.

1914 kom första världskriget, det var en söndag. På måndagen höll folk på att göra slut på handlarna. Man var mest bekymrad för salt.

Priserna steg lite sakta till att börja med sedan allt våldsammare. Gustafson i Kyrkfallet, som åtagit sig att

bygga skolhuset i Hörsta för omkring 21 000, fick det bekymmersamt, när plåten steg i pris med svindlande fart. Det var så stort plåttak. Han fick 5 000 extra sedan. Till slut började det bli ont efter varor, och i början av 1917 kom ransonering av brödet m. m. Jag blev kronombud i norra delen och Erik Jonsson i Ekeby blev ordförande. När vi samlades i kommittén för att räkna ut efter blanketterna växlade vi hos varandra. Erik J., Eddy Romell, jag, Erik Johansson, David Persson i Sörby, Lars Persson i Sännersta och John Johnsson i S. Mos och handlanden Larsson i Folketorp. Det var kalas i gårdarna en tid, men det tog snart slut, då var och en fick se vad han fick att röra sig med.

I stort sett var folk ärliga och kom i svår knipa. Självhushållet, som var tilltaget litet mer än brödkosten, var dock svårare att reglera, ty det gällde längre tid.

Lämpliga julklappar!

HELANDER/TAPPER:

Mer skomakare än folk

228 sid. 100 illustrationer Inb. 15:—

HUGO ERICSSON:

Medan lägerelden brinner

248 sid. 67 illustrationer, med omslag i 3-färgstryck Inb. 14:—

HOLMSTRÖMS LINNEMAGASIN

Specialaffär för linnevaror och sängkläder

K U M L A
Tel. 710 25

Kvalitetsvaror till låga priser

Ö R E B R O
Tel. 11 40 35

När skatteuppbörderna hölls i församlingssalen

Av Nils Helander

Innan källskattesystemet infördes hölls uppbörder av kommunal-, municipal- och pensionsskatterna. Den förstnämnda skatten var uppdelad på tre betalningsterminer, medan de båda andra klarades på en dag vardera. Uppbörden av kommunalskatten var förlagd till församlingssalen, vanligtvis under månaderna februari, maj och augusti. Erlades inte den föreskrivna tredjedelen vid första uppbörden, indrevs hela beloppet genom fjärdingsmannens försorg. Denne hade rätt att av den försumlige uttaga 3 % på skattebeloppet. Trots detta var det många, som kom på restlängd. Slantarna räckte sämre förr. En del personer glömde uppbördsdagarna, fastän dessa stod angivna på debetsedlarna och även utannonserades.

Uppbörden handhades av kommunalnämndens ledamöter, vilka satt bänkade vid ett långbord längst ned i församlingssalen. Vid bordets mitt satt ordföranden, kamrer Karl Nilsson, och såg till att kamraterna skötte sina uppgifter. Han var godmodigheten själv, men ansåg han sig orättvist behandlad, kunde han säga ifrån på ett sätt som ingav respekt. Gott humör hade också nämndens vice ordförande, landstingsman P. G. Gustafsson. I regel var det han som hade den första kontakten med skattebetalarna. Han tog emot debetsedlarna, antecknade det belopp som skulle erläggas och lät dem gå vidare till köpman Gustav Zetterlöf, som var kassaman och ropade upp namnen på de betalningsskyldiga. Härvid använde han gärna smeknamn, vilket ej togs illa upp. Innan debetsedlarna återgick till ägarna skulle de erlagda summorna antecknas i avräkningsboken, som under många år sköttes av undertecknad. Detta var ett synnerligen ansvarsfullt uppdrag. Hur lätt var det inte att kreditera fel person i längden. Zetterlöf var särskilt lämplig som kassaman, ty han ägde förmågan att räkna fort och säkert. Utom de tidigare nämnda vid "långa bordet" minns jag kassör Helge Ahrberg och socialvårdsman Josef Johansson.

En del av de större firmorna klarade sina utskylder direkt till kommunalkontoret. Även de anställdas skatter likviderades på samma sätt. I byarna turades man om att gå "skattevägen". Ett flertal grannar enades om att sända ett gemensamt ombud till uppbörden. Det hände ofta att flera sådana ombud på en gång infann sig vid uppsamlingsstället av debetsedlarna och då bildades långa köer.

Uppbörd av pensionsavgifterna hölls i september. Vid denna uppbörd förekom särskilda debetsedlar, upptagande 3 kronor för ensam person och 6 kronor för makar.

Vid uppbörden märktes sällan otålighet bland de väntande. Man träffade bekanta från olika delar av församlingen och brådskan var då inte större än att man kunde unna sig en pratstund. Samtalsämnen saknades inte. Gubbarna tittade på varandras debetsedlar, och ofta blev det prat om, varför vännen sluppit undan så billigt.

Jordbrukarna hade i regel inga större skatter, ty gårdarna lämnade ringa vinster. Med dåtida uppskattningsmetoder var det inte så lätt för taxeringsnämnderna att komma fram till ett rättvist resultat. Ännu hade inte de ekonomiska föreningar kommit till stånd, vilka för statistik över jordbrukarnas inkomster. Slakteri- och centralföreningar är av senare datum. Mejeriföreningar har ju funnits länge, men dessa torde förr inte haft någon skyldighet att lämna uppgifter om medlemmarnas inkomster därifrån.

Vid det "långa bordet" fick man, när tiden medgav, lyssna till mer eller mindre sanna historier. En lantbrukare hade under många år anlitat sin gode vän läraren att upprätta deklarationerna. Vid ett tillfälle fick läraren fram en slutsumma, som han tvivlade på, att den kunde vara riktig. "Har du verkligen tjänat så mycket pengar", frågade han sin vän. "Och har du inte haft några mer utgifter, som du har rätt att göra avdrag för?" "Nej, allt är medtaget." "Men, det här blir en förskräcklig skatt", menade läraren. När lantbrukaren omsider fick sin debetsedel, höll han på att bli chockskadad. Han gav sig genast iväg till lärarebostaden och avsköt sitt grävsta artilleri mot den förvånade läraren. "Men, minns du inte, att jag sa till dej, att det skulle bli en fruktansvärd skatt på din deklaration?" Den förbittrade lantbrukaren ville inte höra några ursäkter utan uppsade vänskapen. Läraren tyckte det var ledsamt, att en så lång vänskap skulle sluta på det sättet. "Ja, då måste jag säga till mor, att vi inte få hämta nån mjölk i kväll hos dej." "Inte ska du behöva sluta med mjölkhämtningen, men nån deklaration får du inte skriva åt mej mera."

Något tvång att deklarerat fanns inte förr. Men den som inte gjorde detta hade inte heller någon klagorätt. Många tyckte det var skönt att slippa deklarationsbesväret. Taxeringsnämnden ökade emellanåt successivt inkomsterna med skattehöjning som följd. När nämnden så ett år allför kraftigt höjde inkomsten, fann man det mer lönande att avge självdeklaration.

Forts. å sid. 30.

Karl Nilsson
1944—1952

Fulklapparna

Stor sortering!

ORDNAS LÄTTAST VID BESÖK I

OP:s Bosättningsaffär - Kumla

Telefon 707 61

När Kumla fick läkare

Av NILS HELANDER

Det var inte lätt att få läkarhjälp i stationssamhället Kumla. Först 1916 fick samhället en praktiserande läkare, och inte förrän 1926 inrättades apotek. Tidigare hade visserligen läkare från Örebro, Hallsberg och Sannahed besökt samhället, men mera sporadiskt. En dr Hjort hade under åren 1912—1915 mottagning i Hagendalsvägen 14 (fastigheten som bl. a. inrymmer Kumla Musikaffär). Provinsialläkare Gerell i Örebro besökte ett par gånger om året Kumla hälsovårdsnämnd och deltog i dess inspektion av fastigheterna.

När det gällde enklare sjukdomar och benbrott fanns ofta någon "klok gumma" eller "klok gubbe" att tillgå. Dessa "doktorer" använde egna tillverkade mediciner, vars sammansättning de lärt av någon bok eller fått av en "kollega".

Det är känt, att förvaltaren vid Yxhult, Gustaf Adlers, som i ungdomen ämnade bli läkare, emellanåt grep in på det medicinska området, inte bara som tandläkare och som kirurg vid olycksfall utan även när vanlig sjukhjälp var av nöden. Och en signatur S-e i N. A. skrev vid Adlers bortgång bl. a: "Visst är, att mången lidande genom honom fått sina plågor lindrade och flera än en måhända även räddats till livet". Även en annan förvaltare, E. Mannerfelt, Säbylund, anlätades vid vissa hastigt inträffade sjukdomsfall. Även han hade i sin ungdom börjat studera till läkare, men av någon anledning valt annan bana.

Det berättas att en lärare i socknen, i början av detta sekel insjuknat i difteri. Månen var ensam med sin sjuke man. Telefon fanns inte att tillgå på nära håll. Hur skulle hon få bud till Mannerfelt? Hon ställde sig utmed landsvägen för att invänta någon hästskjuts vars ägare möjligen kunde bistå henne. Det lyckades ock efter lång väntan. Omsider kom Mannerfelt och gav en injektion samt förklarade, att om det dröjt längre med den, så hade lärarens liv knappast gått att rädda. Den sjuke läraren transporterades till Fylsta skola, som under sommarlovet fick tjänstgöra som epidemilokal.

En notis i N. A. något år efter sekelskiftet omtalar, att en militärläkare på Sannahed ämnar efter övningarnas slut öppna praktik i Kumla. Den glädjen förunnades dock inte kumlaborna så länge, ty ganska snart blev praktiken inställd. Om det berodde på vantrivsel eller på samhällsbornas obenägenhet att anlita läkare för sina åkommor, är inte bekant.

När prosten Axel P. Falk 1901 fyllde 80 år överlämnades till honom 1.200 kronor, som insamlats inom församlingen. Medlen skulle utgöra grundfond att användas till församlingens bästa efter prostens beprövande. Falk bestämde senare, att "fonden skulle stå under kyrkorådets

Carl-August Florén
1854—1924

förvaltning, att genom räntans läggande till kapitalet samt genom fortsatta frivilliga bidrag, så fort som möjligt är, skulle åstadkommas ett kapital av 6.000 kronor. När detta skett, skulle med årliga räntan av detta kapital avlönas en av kyrkorådet tillsatt sjuksköterska, som genomgått kurs vid lasarett och särskilt väl förstår att plåstra sår och giva folk massage". Av egna medel skänkte Falk 1.000 kr. till fonden.

Den första sjuksköterska, som avlönades av fondens räntemedel, var Otilia Sandén. Hon bebodde en lägenhet i Johanneskyrkan, och anlätades flitigt vid inträffade sårskador, för vilkas behandling hon betingade sig en 25- eller 50-öring. Någon hemsyster fanns inte, varför fröken Sandén åtog sig även detta uppdrag.

Under ett par årtionden har hela räntan lagts till kapitalet, och den Falkska sjuksköterskefonden uppgår f. n. till ca 25.000 kr.

På 1870-talet var diakonissan Augusta Törnqvist verksam i Kumla. Hon avlönades genom Kumla missionsförening. Största bidraget kom emellertid från prosten Falk och hans maka.

Innan Kumla fick eget apotek, sändes medicin i särskilda lådor från apoteken i Örebro och Hallsberg och lämnades ut genom vissa affärer.

Något årtionde in på det nya seklet höjdes allt bestämdare röster för att få till stånd en mera varaktig läkarpraktik i Kumla. Detta önskemål blev 1916 tillgodosett, då före hallsbergsläkaren Carl-August Florén efter uppnådd pensionsålder öppnade praktik i nuvarande järnvägshotellet.

Han var född 1854 i Västergötland. Förfäderna hade allt ifrån början av 1700-talet nästan alla varit prästmän. Till en början erhöi F. undervisning i hemmet, men 13 år gammal sökte han in vid Skara högre allmänna läroverk som förstaklassist, väl gammal för en sådan. In-

NYVELIUS

Linoleummattor - Fernissa - Tapeter - Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Tel. 700 23, 705 00

nan han avlade mogenhetsexamen, hade han dock hoppat över ett par klasser och därjämte inhämtat kamraternas försprång.

Studierna fortsatte sedan i Uppsala. Det var först hans mening att "gå i fädernas fotspår" och bli präst. Ett par fastrar till honom hade också ställt teologiska studier som villkor för ekonomiskt bistånd. Emellertid dröjde det inte så länge, förrän F. fann sig dragen till den medicinska fakulteten. Studierna bedrev han med stor iver, dels av ett levande intresse, dels av ekonomiska skäl. Understödet från fastrarna hade nämligen indragits. Efter avlagd medicine kandidatexamen, fortsatte han vid Karolinska institutet i Stockholm. Under ferierna biträdde han sin blivande svärfar i dennes läkarpraktik. Förutom inblicken i läkaryrkets mysterier, fick han hemföra läkar-dottern som maka.

Av svärfadern fick han recept för vissa sjukdomar, som ansågs obotliga, bl. a. epilepsi (fallandesjuka). Under Floréns praktik i Hallsberg infann sig en dag en far med sin epilepsisjuka son. F. kom då ihåg svärfaderns recept och behandlade sonen med den föreskrivna medicinen. Det var ytterst noga, att medicinen intogs, när anfallen var på väg. Pojken blev helt botad och kunde med tiden ingå äktenskap, vilket är i lag förbjudet för epilepsisjuka. Tyvärr är sjukdomen ärftlig. En dotter till den botade fick också sjukdomen. Men då var Florén ur tiden. Trots intensiva forskningar i hans efterlämnade papper, kunde man ej finna receptet eller någon anteckning om medicinen.

Efter examen vid Karolinska institutet erhöll Florén plats som järnvägsläkare i Hallsberg och något senare även den nyinrättade e. o. provinsialläkartjänsten. I Hallsberg kom han att fullgöra sin väsentliga läkargärning. Han älskade sina patienter och de honom. Arbetsdagen blev många gånger 24 timmar om dygnet. Men han ägde förmåga att kunna sova i vilken ställning som helst och när som helst. På vintern, insvept i sin stora vargskinnspäls, sov han gärna på bondkärrorna i ur och skur. När målet för sjukbesöket nåtts, var han kry och pigg för att stå till tjänst, ibland även med att hjälpa fram en ny världsmedborgare.

En och annan gång kopplade han dock av för att idka umgängesliv, som han var mycket road av. Vid ett tillfälle var han på kalas i grosshandlare Bergöös trädgård i Hallsberg. För att eventuella patienter skulle veta var de hade sin doktor, satte han upp en lapp på mottagningsdörren: "Träffas i Bergöös trädgård." Kvällen förflöt i glada vänners lag. Efteråt gick han hem för att sova. På natten hördes en ilsken röst i telefon. När sjukbiträdet svarade, att doktorn inte har "öppning" förrän kl. 9, fick hon till svar: "Vad menar doktorn med att sända sina patienter till trädgårn? Här är alldeles fullt med folk, som vill träffa doktorn." Förklaringen kom snart. Florén hade efter hemkomsten glömt att avlägsna anslaget från dörren.

Florén tjänstgjorde också som tandläkare. En oförglömmelig julafton var, när han skulle ta bort en kolossal oxeltand på sin svåger, ingenjör Gottfrid Thermo-nius. Det blev en hård kamp mellan doktor och patient, ty tanden måste plockas bort bit för bit utan bedövning.

År 1905 erhöll Florén provinsialläkartjänsten i Vrigstads distrikt, en idyll på det småländska höglandet. Efter de ansträngande åren i Hallsberg blev det nu tillfälle för honom att i rikaste mått ägna sig åt sina hobbies — jakt och fiske — och njuta av den vackra naturen och en älskvärd befolkning. Tjänsten blev ej så ansträngande, ty smålänningens syn på sjukdomar var oftast denna tid: "antingen lever man eller dör".

Från sin Vrigstadstid bevarade F. ett minne, som visade hur ytterligt om sig en smålänning kan vara. En dag hämtades doktorn till en mycket avlägsen plats inom distriktet. Efter sex timmars resa, fann han den sjuka hustrun i ett beklagligt tillstånd, både andligt och lekamligt. Rummet var jordbelagt och fattigdomen lyste från alla hörn. Naturligtvis kunde doktorn ej begära något för besöket, även medicinen och skjutsen slapp hufvadern betala. Döm om Floréns förvåning, när skjutsbonden sporde: "Men, doktorn, ska jag inte få några drickspengar?" Det blev inga sådana den gången.

Före pensionsåldern hade Florén tjänstgjort som provinsialläkare i såväl Eksjö som Nässjö. Hans mening var att fortsätta som praktiserande läkare. Kumla och Sigtuna tävlade om att få honom. Eftersom han hade de djupaste rötterna i Närke, tvekade han inte i valet. Ett antal skofabrikörer ställde läkarmottagning och fri bo-stad till disposition.

I Kumla återknöt Florén bekantskapen med några patienter från Hallsbergstiden. Han fick mycket att göra på sin nya plats. Folkmängden ökade kraftigt efter första världskriget. Någon tandläkare, som i seklets början, fanns inte i samhället, varför han också fick ta hand om tandvården. Sin läkarpraktik utövade han till hög ålder. Dagen innan han drog sin sista suck, erhöll han ett sjukbesök. En patient hade nästan tvingat sig fram till hans sjukbädd för att be om ett råd. Doktorn låg så gott som i dvala, men hade kraft att säga: "Ser du inte, att jag håller på att dö".

De, som lärde känna den gamle läkaren, vitsorda honom som en man, vars hela strävan i livet var att trösta och hela. Sitt sista vilorum har F. fått på Hallsbergs griftegård.

Bakteriologisk allmogedialog på Kumla-mål för 70—80 år sedan:

A: Nåå, ä'nte mor rädder att ho ha vurta smittader?

B: Nä, va de likt de; ja ryste på kjolár, så bisyklar* di rök ikring-et.

* bakterierna.

Ingen Kumla- eller Hallsbergsbo

bör i sin boksamling sakna "Mer skomakare än folk" och "Medan lägerelden brinner".

Till salu hos bokh. i Kumla och Hallsberg.

MÖBLER av välkänt fabrikat

MJUKA MATTOR m. m.

Humana priser

Telefon 700 64

Zarelius **MÖBLER**

Grundad 1898

TORGET, KUMLA

UR GÖMMORNA II.

MEDDELANDEN OM DEN I KINA ÅR 1934 AVLIDNA 26-ÅRIGA
MISSIONÄREN MARGIT ERIKSSON FRÅN KUMLA
JÄMTE UTDRAG UR HENNES BREV TILL HEMMET,
SAMMANSTÄLLDA AV HENNES FAR.

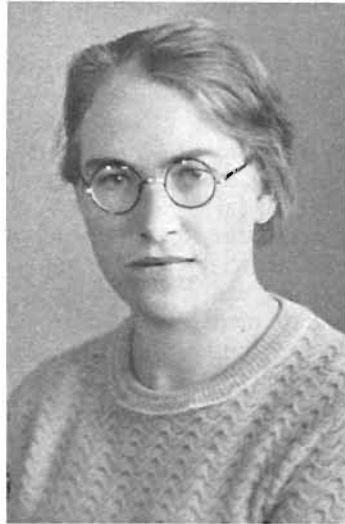
Med anledning av redaktörens för Kumla Julblad vädjan om bidrag till den år 1957 påbörjade serien *Ur gömmorna*, har jag vågat tro, att följande rader skola intressera såväl Margits kvarlevande personliga vänner som läsekretsen i allmänhet.

Margit föddes den 7 juni 1908 i S. Mossby i Kumla socken. Föräldrar: fabrikören Carl Th. Eriksson och hans maka, lärarinnan Victoria Larsson från Hynneberg. Vänskapen mellan modern och missionären Maria Nylin från Vesta gjorde att Kinamissionen tidigt fångade Margits intresse. Hennes skolutbildning och anställningar före utresan voro följande: Folkskola, Restenäs folkhögskola, Småskoleseminariet i Örebro. Plats som guvernant. Vikarierande lärarinna i Lindesberg, Degerfors och Kumla. Genomgick Sigtunastiftelsens Lekmannaskola; Åtta månaders utbildning i Svenska Kyrkans Samariterhem i Uppsala. Härunder mognade hos henne tanken på missionärskallet. År 1932 antogs hon av *Svenska Missionen i Kina* som missionärskandidat och sändes för en första utbildning till Inre Missionens Bibelskola i Oslo. Efter slutad kurs där reste hon i februari 1933 till London för språkstudier i Kina-Inland-missionens utbildningshem för missionärskandidater.

I maj 1933 antogs Margit av S. M. K. till dess missionär, och avskildes 25-årig för kallet den 10 september i Kumla kyrka. Den 6 oktober avreste hon till Stockholm för besök på Kinesiska Legationen och för deltagande i avskedsmöten. Ur hennes dagboksanteckning efter en gudstjänst i Klara kyrka tacksägelsedagen, den 8 oktober, återges här slutraderna: "Under musiken vandrar jag ensam ut bland de många från en gudstjänst i Sveriges kyrka. När blir det nästa gång? Eller är detta den sista? Det vet Gud allena. Tack, min Gud, för vad som varit! — Låt mig få vara med bland Din högtidsfirande skara inför Lammets tron en gång — av nåd!"

Den 10 oktober anträdde hon järnvägsresan söderut till Genua i Italien. För därifrån med fartyget Saarbrücken den 15 oktober, och anlände till Shanghai i Kina den 23 november 1933.

Svenska Missionen i Kina, grundad 1887, hade vid här ifrågasvarande tid sin huvudstation i staden Yuncheng

MARGIT ERIKSSON
1908—1934

i provinsen Shansi. Dess verksamhetsfält omfattade tre provinser: Shansi, Shanse och Honan. Årskonferensen var högsta instans och avgjorde viktigare angelägenheter angående verksamheten. S. M. K. hade — ehuru självständigt — ett visst samarbete med den år 1865 av d:r J. Hudson-Taylor i England grundade *Kina-Inland-missionen*.

Den elementära undervisning i kinesiska språket, som på utresan meddelats Margit av den då för fjärde gången utresande missionären Maria Nylin, fick i K. I. M:s språkskola i Yangchow en rationellt bedriven fortsättning. Terminen började den 1 december 1933 och slutade den 30 maj 1934 med en "första examen". Fem sådana återstodo.

Vid S. M. K:s årskonferens i Yuncheng i juni beslöts, att Margits arbetsplats skulle bli missionsstationen i Shanhsien i provinsen Honan. Beslutet hälsades av Margit med tacksamhet och glädje. Om ett besök i kvinnofängelset i staden Yuncheng berättar hon i ett brev midsommardagen 1934: "På em. tillsammans med Maria Nylin till fängelset, där de åtta kristna tillsammans med oss firade Herrens nattvard. Pastor Kao talade över Joh. 14: 1—3. Uttalet av kinesiska är mycket olika här mot i Yangchow, men pastorn talade så klart och lugnt, att t. o. m. jag kunde följa med i stora drag. Ibland ställde han frågor till kvinnorna, som sutto i det mörka rummet på låga bänkar, lyssnande. Oftast var det någon av de åtta, som svarade. Jag kan ej tala om, hur gripande det var att höra samtalet om platsen, där Jesus är. Den platsen är Tien-tang = himlen. Jesus är här. Här är också då himlen. Fångarna själva kunde här inom fängelsets murar säga så. Själva fängelset blir förvandlat till himmel, då Jesus får ta sin boning där."

För att i någon mån undgå den pressande hetta, som på slättbygden är utmärkande för årstiden, begåvo sig några av missionärerna vid konferensens slut till S. M. K:s sommarkoloni uppe i bergsbygden, där de kunde få svalka och vederkvickelse utan att försumma missionsplikterna mot ortsbefolkningen. Här fick Margit ett kärt och givande tillfälle att hos sin moderliga vän Maria Nylin och hos sin chef, missionären Johannes Aspberg, förkovra sig i språket och bli informerad om de arbetsuppgifter, som väntade henne på missionsstationen.

Verkligt värdefulla JULGÅVOR finner Ni i vår rikhaltiga sortering av

BÖCKER, BIBLAR, PSALM- och SÅNGBÖCKER, SKRIVMATERIEL, PRESENTARTIKLAR och GRAMMOFONSKIVOR m. m.

HF:s Bokhandel - Kumla

Köpmangatan 20 Tel. 702 65

Den starka hettan under juli medförde tyvärr ohälsa för flera av missionärerna på andra orter. Några drabbades — dock ej dödligt — av dysenteri, en i landet vanlig, smittsam sjukdom. I mediet av augusti led Margit av förkylning, hade feber och måste ligga till sängs ett par dagar. Den 29 augusti anträdde färden till missionsstationen. Deltagare: missionär Aspberg med familj (4 pers.), Margit samt två körkarlar och en kockpojke. Resan gick först på backiga och gropiga vägar, ibland utmed djupa raviner, senare över väglösa gården. Den tog 2½ dagar, var mödosam och skedde dels till fots, dels med användning av en stor kärra, dragen av tre mulåsnor, och dels på båt och järnväg. När Gula floden, som skulle korsas, nåddes, återsändes mulåsneekipaget och kockpojken. Floden hade stigit, med påföljd att landbryggorna lågo under vatten, och båten ett stycke ut i floden. Dit måste alltså de resande och bagaget bäras på ryggen av vadande kineser. Vid motsatta flodstranden mötte några kristna, som hjälpte resenärerna till järnvägsstationen. Efter en timmes resa nåddes staden Shanhsien. För den fortsatta färden till Fuk-in-tang = missionsstationen, eller egentligen *evangeliesalen*, anlätades för fru Aspberg, Margit och barnen två s. k. rickshaws, lätta, tvåhjuliga fordon, dragna av en kines.

Vid det efterlängtade målet fanns förutom bostads- och uthus en kapellbyggnad. Här fanns också en liten kristen församling med en "äldste", en bibelkvinna, en barnkvinna och en söndagsskola. Den senare blev jämte deltagandet i bibelkvinnans husbesök Margits främsta arbetsuppgift. Redan under första veckan på stationen fick hon emellertid pröva på ännu en uppgift — sjuksköterskans — i ett fattigt och mörkt hem, där den 5-åriga dottern till en församlingsmedlem drabbats av dysenteri och behövde vård.

I brev till hemmet den 10 september 1934 berättar Margit om sitt första möte med söndagsskolklassen: "Jag läste", skriver hon, "berättelsen om huru *Jesus välsignar*

barnen och visade en bild därtill. Så sjöng jag en sång om Jesus, den sanne Gudens son och om vad han gjort för oss. Några ord sade jag för varje vers. Sedan sjöngo vi tillsammans, barnen och jag. Ingrid B. hade sjungit sången med dem i våras, och snart gick det ganska bra. Mina böneord på kinesiska voro få, men i hjärtat bad och beder jag att Herren skall välsigna det lilla. I tisdags förra veckan var jag med bibelkvinnan på husbesök."

Margits brev till hemmet ett par veckor senare innehöll en jobbspost. Bland annat skriver hon: "Jag har dysenteri". Längre fram i brevet återkommer hon till sin sjukdom: "Jag har inte haft några plågor, så det är ingen synd om mig egentligen. Barnkvinnan kom också och trodde sig ha dysenteri och ville fara hem. Jag är dock glad, att det inte kommer från mig, ty inkubationstiden för dysenteri är mycket längre. Troligen ha vi båda smittats av en kvinna, som för en tid sedan var här, för att avvänja sig från opium, och då fick denna sjukdom."

Vidare nämner Margit i brev om ett makabert utslag av den kinesiska rättskipningen, om *avrättningar*. Så här skriver hon: "Mandarinen här är mycket noga med att hålla ordning. Rövare ute i bygderna tar han fast, och en del få ge livet för en kula. Andra ha givit sig in på affärer med narkotiska medel och få gå samma väg. Avrättning tillkännages med vissa skrikande signaler. Tittar man då ut genom fönstret, ser man folk springa från alla håll mot den väg, där snart den dödsdömde, bärande en vit pappersflagga och åtföljd av soldater och poliser samt en massa åskådare vandrar, för att utanför södra stadsporten sluta sitt liv. Arma själ! För en kort tid sedan var det tre män och en kvinna, som avrättades. Orsaken var narkotikaaffärer."

I brev den 7 oktober 1934 underrättar Margit sina kära, att hon fått ett återfall av dysenteri, och måst intaga sängen. — — — "Jag tyckte först, att jag bara

MARGITS SISTA FÄRD

WERNER HARDMO SNABBKÖP

Köpmangatan 30 - Tel. 703 64, 796 02

Speceri - Charkuteri - Mjölk - Bröd

låg och blev bortpjoskad, men nu förstår jag, att jag inte får vänta för mycket av mig själv."

Margits tillstånd förvärrades, och sjukdomen tog en allvarlig vändning. Den 22 oktober fördes hon till K.I.M:s sjukhus i Kaifeng. En engelsk läkare där, Anna M. Pirie, som varit tillsammans med Margit i England, skrev den 29 oktober till hennes föräldrar bl. a.: "Detta är ett mycket bra sjukhus med skickliga läkare, så Margit har inte kunnat få omsorgsfullare vård än här. Men hon är mycket, mycket svag, och vi äro oroliga för henne. Hon är så rar och så tålig i allt, så det är en förmån, att få vara hos henne. Förtröstande på att Gud ännu vill spara henne, sänder jag Eder en hälsning i denna tid av oro."

Den 10, 11 och 12 november skrev Margit med svag hand, men med klar tanke sitt sista brev till hemmet. Det lydde: "Jag vet inte var jag får fira min jul. Kanske blir det här på sjukhuset, möjligen i Shanhsien. Ja, ingen vet om det, endast Gud allena. Om det är Hans vilja, tar han mig hem till sig. Hur det än blir, får jag vara inför Hans ansikte."

Den 14 november 1934, Margits dödsdag, sände doktor Pirie oss ett brev, som i översättning lyder: "Margit togs hem i morse, strax innan det dagades. Hon var så redo, att det inte syntes vara någon sorg utan endast fröjd, att få tänka på den glädje, som väntade henne. Hon syntes redan erfara dess härlighet, ty hon log emellanåt, såg upp, och bad oss lyssna, och började att med rätt stark röst sjunga en psalm. Det var underbart att bevittna. Men vi förstå, att för Edra hjärtan blir kanske detta svårt att fatta. Hennes liv här i Kina har dock varit ett dagligt vittnesbörd för alla. I Aberdeen Park och Yangchow var hon alltid densamma. Hennes stilla, anspråkslösa liv var verkligen ett stort vittnesbörd inför Herren. Hon tycktes ständigt prisa Honom och glädja sig åt Guds goda vilja mot henne och mot hela världen. Hon har varit densamma för oss alla, för läkare och sjuksköterskor, för utlänningar såväl som för kineser.

Hon har i sanning "löpt på tävlingsbanan". Hon har fullbordat loppet och bevarat tron intill änden. Våra böner stiga upp för Eder. Vi veta, att hennes bortgång inte är förgäves. Hon är nu hos Herren, och väntar, att möta Er alla i härligheten en dag."

*

Omsorgen och de praktiska bestyren med allt, som hörde samman med Margits frånfälle och med hennes begravning på Missionens gravgård i Chiehshien, där stoftet av så många av S.M.K:s missionärer bidar uppståndelsens morgon, vilade främst på Margits älskade, moderliga och självpuffoffrande vän, den i Örebro år 1951 avlidna Maria Nylin, skollärdotter från Vesta, Kumla.

*

Min gamle vän Henning Julin har benäget bistått mig vid redigeringen av denna artikel.

C. Th. E—n.

"Kumlanytt" för 60 år sedan

Midsommarvallfart

Till de stora vallfartsorterna Torp i Kräcklinge och Sannahed, har under helgen stora skaror af pilgrimer anländt och vid Kumla station har dvalts en åkareskara så stor, att den knappt fått rum, och mångahanda äfventyr har man fått beskåda ity att alla velat hafva sina åkdon bäst och bekvämast ställda. Man har iakttagit, att de som skjutsat till Sannahed haft feta och frodiga hästar, under det att Torpskjutsarna haft mindre väl skötta. Torp är ju ock bekant enbart för sin andliga spis. I en sak hafva alla varit lika, nämligen att söka hinna först till målet.

Vid Kumla station

arbetas f. n. på att få en bättre ordning i både ett och annat. Hälsovårdsnämnden har utfärdat kungörelse till de inom området boende hvad de hafva att iakttaga i och för sundhetens befrämjande. Äfven arbetas det för att få en ordnad brandkår till stånd. Visserligen har de på papperet funnits en sådan, men kallad på öfning har denna ej varit på många år, och det beror till stor del på att samhället varit förskonat från eldsvåda. Hvad byggnadsordningen vidkommer, så har den troligen blifvit föråldrad. ty någon ordning kommer ej ifråga vid något tillfälle. Hus bygges där gator skulle gå fram, och det stadgade afståndet från rågångarna kommer sällan ifråga.

Ett par festmåltider

har i dagarna hållits vid Brånsta, där mickel räf vid en gård kalasat på 9 hönor och vid en annan på 14.

Kumla fosterländska förening

har för plantering av parkträd utefter de allmänna vägarna erhållit 40 kronor. Av Kumla kommun har föreningen erhållit ett års inkomst av hundskatt, så att föreningen kunnat ombesörja utplanteringar av parkträd för 260 kronor. Föreningen har anordnat aftonkurser bl. a. i metersystemet.

En gammal gravplats?

Under pågående sandkörning från en sandgrop i Äby mark i Kumla påträffas allt som oftast ben efter människor. Senast har påträffats en väl bibehållen huvudskalle, vilkens käkben var väl försedda med bra tänder.

En vacker gåfva

beslöt Kumla församling gifva sin lärarpersonal, i det att de 8 lärarna och 8 lärarinnorna erhöill 20 kronor hvar och en för besök vid utställningen i Stockholm. Beslutet fattades efter votering, då omkring 75 % röstade för förslaget.

Konfirmand blir mor

En notis meddelar, att kyrkoherde Falk från konfirmationsundervisningen avskilt en 15-års flicka, då hon väntade ett barn. En sådan händelse "i den gamla goda tiden" med dess mer än nu stränga moral väckte givetvis en fruktansvärd uppståndelse i det lilla Kumla.

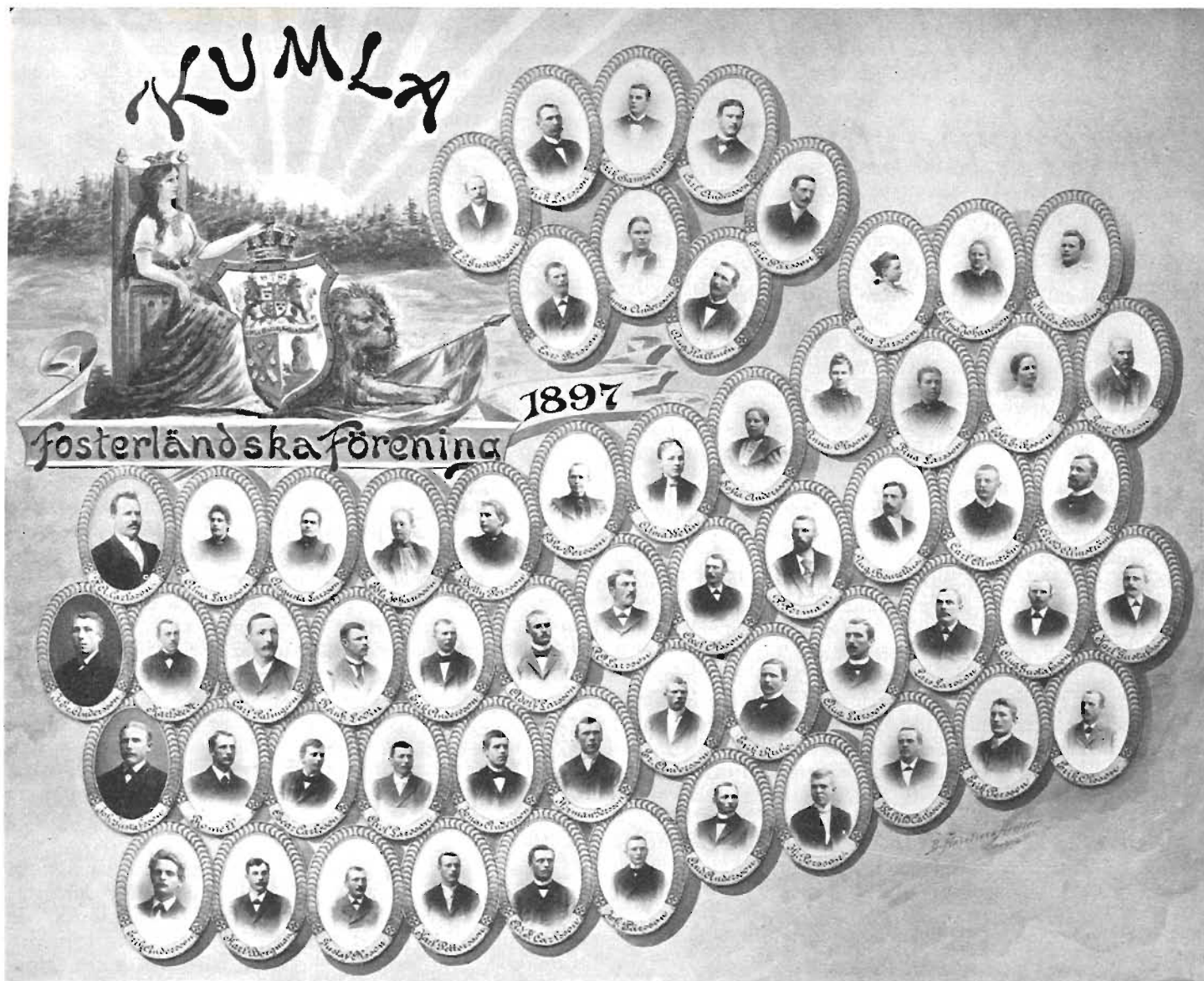
Förlovnings- och Vigselringar

JULKLAPPAR i Guld, Silver och Nysilver, rikt urval. Matsilver i flertalet modeller. Vaggur, Fickur och Armbandsur. Gamla smycken och ringar omarbetas.

AB Elias Englunds Guldsmedsaffär

Innehavare: Stig Englund

KUMLA - Tel. 703 01

Kumla fosterländska förenings medlemmar 1897

Första raden överst från vänster: Lantbr. L. E. Gustafsson, Brånsta, Erik Larsson, Björka, kamrer Erik Samzelius, Kumla station, lantbr. Carl Andersson, Brånsta och Eric Pärsson, Rala.

Andra raden: Lantbr. Lars Persson, Sånnersta, fröken Emma Andersson, Fylsta, lantbr. Aug. Hallmén, Fylsta, frökn. Lina Larsson, Åby, Selma Johansson och Hulda Söderling, Södra Mos.

Tredje raden: Skohandl. F. A. Carlsson, Kumla station, frökn. Alma Larsson, Augusta Larsson, Norra Sanna, Edla Johansson, Brånsta, Betty Persson, Norra Sanna, Edla Persson, Sånnersta, Alma Welin, Blacksta, Sofia Andersson, Brånsta, Anna Olsson, Granby, Fina Larsson, Åby, Edla Eriksson, Sånnersta och urmakare Gust Olsson, Kumla station.

Fjärde raden: Lantbr. Jonas Er. Andersson, Södra Via, urmakare Otto Karlstedt, Kumla station, skohandlare Carl Palmgren, Kumla station, Reinh. Levin, lantbr. Erik Andersson, Brånsta, skohandl. Adolf Larsson, Södra Mos, lantbr. P. O. Larsson, Åby och Axel Olsson, Vissberga, skohandl. P. E. Perman, Vesta, tandläkare Aug. Borelius, Kumla station, lantbr. Carl Almström och Arvid Almström, Elvesta.

Femte raden: Lantbr. Joh. Gustafsson, Brånsta, Aug. Romell, Ekeby, Oscar Carlsson, Axel Larsson, Norra Mos, Jonas Andersson, Brånsta, Herman Persson, Rala, Erik Andersson, Ekeby, byggmästare Erik Rube, Kumla station, kassör Aug. Larsson, Rala, lantbr. Lars Larsson, Norra Sanna, Aug. Gustafsson, Brånsta och disp. Karl Gustafsson, Brånsta.

Sjätte raden: Lantbr. Erik Andersson, Brånsta, Karl Bergman, Brånsta, Gustaf Olsson, Rala, Karl Pettersson, Ad. F. Carlsson, lantbr. Joh. Pärsson, Rala, And. Andersson, Ekeby, handelsbitr. Hjalmar Persson, Kumla station, lantbr. Walfrid Carlsson, Stene, Erik Persson, Norra Sanna och Erik Olsson, Vissberga.

SUNDBERG & OLSONS
FOTOGRAFISKA

TORGET - KUMLA

Tel. 708 44

BRUDPAR-
PORTRÄTT-
GRUPP-
SERIE-
FÖDELSEDAGS-

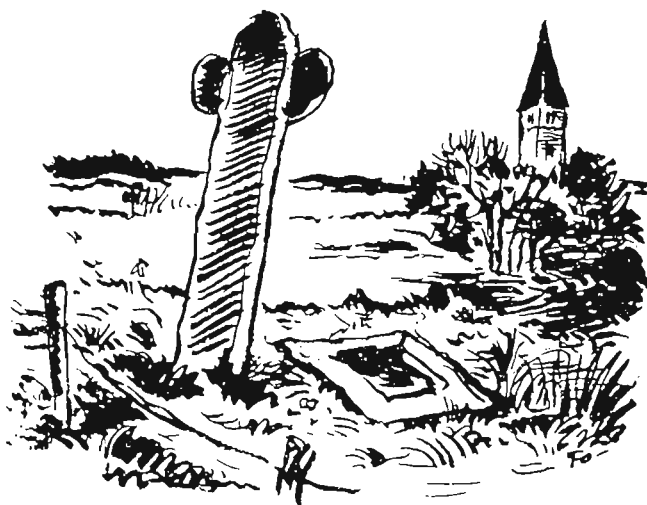
Foto

Vi rekommendera vår populära **PORTRÄTTSERIE**

Vid Sankt Olofs vinterkvarter

Av BERIT SPONG

Kumla Julblad har erhållit författarinnans välvilliga tillstånd att ur hennes bok "Sju år i Närke" återge nedanstående skildring om Hardemo. Likaså har konstnären Einar Forseth, Bromma, generöst medgivit reproducering av de båda vinjetterna.

När jag bland mina källor söker efter den, där jag rastat och druckit de flesta gångerna, efter den som särskilt har satt min fantasi på språng, måste jag stanna vid "Sankt Olofs källa" i Hardemo.

Den ligger strax norr om Hardemo kyrka med kämpatornet, strax söder om en kulle, som säges gömma lämningarna av en stormansborg från hednatiden. Som bakgrund har den nu för tiden en röd uthuslänga till en gård, som den har givit namnet "Källan". Den omsluts av ett fyrkantigt kar av sten som en vanlig lantlig brunn, och den tenngrå källkroken står lutad över den, som den brukar stå, men en liten svart tavla, upphängd på en påle bredvid, gör tjänst som vapensköld och visar, att här finns det anor. Första gången jag såg den voro de vita skrivbokstäverna nypenslade och klara; sista gången märkte jag, att man måste kunna dem utantill för att få ihop den strof, som lyder:

"Du vandringsman, på vägen går,
kom hit och drick! Du svalka får.
Ty vattnet äger samma kraft,
som i Sankt Olofs tid det haft."

Men versernas löfte står sig gott, ty vattnet är både klart och svalkande. Förr tillskrev man det också mera medicinska egenskaper: i en gammal anteckning från sjuttonhundratalet kallas källan "Hardemo hälsobrunn". Men samtidigt var den som i äldre tid ett offerställe för dem som inte trodde på vetenskapen.

Och plötsligt kan man tycka, att strofen har något gäckande och tvetydigt som ett gammalt orakelspråk. Under det bakåtfällda trälocket ler källan lent för en solstråle. Man skall inte fråga den källan en retorisk fråga om vad den har sett. Man skall slå upp ett par sakliga rader i Heimskringla, som begynna: "Pat er att segia frå ferd Olofs konungs — —"

Där beskrives Olof den Heliges flykt från Norge 1028, hur han for genom Värmland och Vadsbo härad och "yfir skog pann, sum leid ligger" — det betyder vägen över Tiveden — tills han "kom fram à Naerike", ett uttryck, som tyckes särskilt välfunnet för den som känt, att man verkligen "kommer fram" ur den skogen

— det ligger en liten lättnadens suck däri, som är förnimbar än i dag och kanske än i dag vill upprepas. Det var väl någonstans mellan Viby och Hardemo, som kung Olof såg en skymt av den snöhöljda slätten; men skogen trevade nog ännu med långa armar därnedåt, ty det gamla sockennamnet Halme — så hör man det ännu uttalas på Örebrotorgen — kommer av Hardheme, det vill säga skogshemmanen. Där var bosatt, fortsätter den ärevördiga reseskildringen, en rik och mäktig man vid namn Sigtrygg, och hos honom stannade kung Olof över våren — han så väl som vi sentida bilister hade ju en viss respekt för tjällossningen. Så komma de ord, som verka så säreget nordiskt ljuvliga, så lockande till vägs: "En er sumradi" — "Och det somrades" —. Då fortsatte kung Olof sin färd, fick sig skepp och kom österut i Gårdarrike.

Men under sitt uppehåll på Sigtryggs gård har kungen enligt sägnen predikat "Vite Krist" och själv förrättat dop med de nyomvända. Källan, där de vattenöstes, bär hans namn. Den ligger blott ett hundratal steg från den ruinkulle, som enligt den gamle närkesforskaren Hofbergs vittnesbörd ännu på 1860-talet kallades Sigtryggsberg eller "som man ofta får höra namnet förbrukat uttalas, Skepptasberg." Nu står här en bonddräng med modern hatt och epaslips, spottar artigt ut tuggummit, den gamla bussens efterträdare, och besvarar min fråga med den sista variationen: "Skeftasberg".

Vad som gömmer sig under den tio eller tolv meter höga och drygt hundra meter långa höjdsträckningen vet ingen, men ännu på Hofbergs tid lära otydliga stenrader liknande syllmurar varit synliga.*) Den ligger på samma sida av vägen som källan och kyrkan och har egendomligt nog undgått all senare bebyggelse. Nästan mitt emot över vägen välver sig en annan kulle, Hasslabacken; vid

*) På initiativ av Hardemo hembygdsförening och under ledning av landsantikvarien Bertil Waldén verkställdes somrarna 1952 och 1953 en undersökning av "Skeftasberg" och påträffades därvid talrika fynd av ben, järn och brons samt brända människo- och djurben.

RÖSSBERGS SNABBKÖP

ÅBYTORP

Tel. 730 72

— ett varuhus i miniatyr

Platsen för förmånliga julinköp!

vägskälet strax intill finns en tredje, som kallas Tors-högen och påminner oss om den gamla bondegud, vars namn så påfallande ofta följer Sankt Olofs åt genom svenska bygder. Bådadera bli nu utpekade och namngivna av min ridderlige dräng. Men om den stensatta väg, som förr utgått från Sigtryggsberg över de sankna ängarna och nu raserats av harv och plog, har han ingenting hört. Han sätter fram huvudet och ruskar det så bestämt och beklagande, att hans stora öron ruska litet på eget bevåg.

Den blanka påskhimlen flimrar obarmhärtigt blå bakom de vissna grässtråna på krönet, men vid deras rötter komma redan de nya, gröna; två grupper av aspar på slutningen stå fulla av gyllengråa vimplar; hela långa kullen flaggar som ett skepp, ett vårligt skepp tillreds att resa bort i vinden! Själva källans vatten har vårsmaken, som kommer, när tjälen går ur jord. Vattendropparna stänka över min hand, när jag håller det ur krukkan i min bågare; jag tänker på de nydöpta, de kände nog dopet i mörken. Men den kämpande nya tron behövde säkert ett invigningstecken, som satt i minne, och detta klara vatten bet som eld. Det var den rena motsatsen till midvinterblotens ljumma och tjocka blod ur hästarnas bringor och slavarnas bröst. Dess märke på pannan var osynligt, men alla visste ju redan, att vatten hade en säregen kraft, som gick genom jord och sten. Sådan var också Olof den Heliges lära. Den var blek men stark som källan och som våren.

Och när jag åter lyfter min bågare och kanske är nära att utbringa Sankt Olofs skål, möter jag drängens små älgögon. De se på mig med en förundran som är mera avkylande än vattnet.

”Jag tänkte vattnet skulle vara till motorn, jag”, säger han långsamt.

Jag faller ögonblickligen undan och tackar för hans omtanke om bilen, ty jag vet ju, att man aldrig kan undfly sin egen tid, inte ens vid en tusenårig källa. Jag har redan förhärdat mig så mycket, att jag inte har någon känsla av helgerån, när motorn med ett kluckande ljud dricker av de första kristnas döpelsevatten. Källan lider inte av det och inte min innersta inbillning heller. De komma lyckligtvis ur skikt, som ligga djupare än så.

Kyrkan i Hardemo, som övertog kungens och källans värv, erbjuder på sitt sätt en lika stor kontrast mellan gammalt och nytt i sin byggnadsstil. Tornet är det vackraste jag sett i Närke; under den mörka pyramidhuvens reser det sig smäckert och fast, ingen puts döljer den blågrå kalkstens och den gulgrå sandstens skiftningar, listerna och blindingarnas krusning över torngluggarna, som delas av fina kolonetter, ge det en sparsam prydnad, och över dess port beta två sagodjur av livets tugrade träd. Men långhuset är en vitmenad sjuttonhundratalskyrka, klumpig och tråkig, och jag måste vidgå, att jag beträtt den bara en enda gång för att få se Sankt Olofs bild.

Den har nu återbördats till sin kyrka efter att en liten tid ha gästat Örebro museum och står uppställd mot väggen till höger om altaret. Den är härjad av de hårdaste öden; efter vad kyrkvaktaren berättar har den till och

med legat utkastad på kyrkogården i åratals. Men Olof den Heliges beläte var av ekträ och tälde en del.

Genom det långsmala ansiktet gå tre djupa sprickor, ena armen är borta, och kronan är endast halv. Men under helgonets fötter ligger kyrkans betvingade byggmästare, trollet Skalle, på sitt ansikte som förr — jag, som har kyrkbyggmästare i släkten vill ju hellre tro, att figuren föreställer den besegrade hedendomen — och i kungens utsträckta hand vilar åter riksäpplet, som både flykten själv och bilden var för sig hade tappat en tid. Intet spår av den färg eller förgyllning, som möjligen livat dragen och dräkten finns kvar; allt från kronan till de spetsiga skorna är nu lika brunt, som det långa läderbältet över den fotsida rocken en gång var i verkligheten. Men bilden är dock av en god effekt mot den ljus marmorerade väggytan, som avplånat en tidigare restaurerings utsvävningar i färg och figurer, omtalade med indignation av kyrkvaktaren och tydligt framställda för min syn särskilt av slutorden: ”Usch, det var som en biograf härinne!”

På andra sidan altaret står källans ställföreträdare, en dopfunt från sextonhundratalet; den äldre romanska, som förut hade sin plats i vapenhuset, är nu flyttad till läns museet. I själva ordet dopfunt lever också ett minne, förklätt i munkspråk och sällan igenkänt; men det latinska fons betyder ju källa. Det är vid denna blåa kalkstensskål de allra yngsta Hardemoborna nu varligt dagstänk med Sankt Olofs ljummade vatten, de skrika väl ändå, och faddrarna mysa som förr om den goda sång-rösten, som kommer. Men Sankt Olof får i de allra flesta fall en ringa glädje av den, ty kyrkan är tunnbesatt om söndagen.

När kyrkvaktaren låst porten med den stora, blanka nyckeln, utbyter han den strax mot ett annat ämbetes emblem: spaden, som står i en halvfärdig grav, — ty han är också dödgrävare.

I hans trädgård församlas Hardemoborna troget till sist. Livet är ett skiftande band, och det blåser i många bukter långt från Sankt Olofs knän, men han håller ännu i dess båda ändar. Källan och jorden äro fortfarande hans bundsförvanter. Så länge vattenstänken falla på ett dunigt huvud och de tre skovlarna mull på kistor-nas lock, kan Sankt Olofs bilden behålla sitt äpple. Men jag undrar, vad han burit i sin andra hand? Var det inte ett vapen, som han tagit i arv från Asa-Tor, var det inte yxhammaren, kraftens, stridens och segerns symbol. Det är den han nu så sorgligt har förlorat.

Den bästa julklappen — ett ur från stjärnurmakaren

Omega, Longines, Zenith, Svalan, Certina m. fl.
Reparationer utföres snabbt och omsorgsfullt
Glasögon, Guld och Silver

Telefon 702 62

L. N. Brink - Kumla

Innehavare A. THOR

UR-, OPTIK- & GULDSMEDSAFFÄR

MIN BARNDOMS GATA

VI. Stenevägen

Stenevägen som förbindelseled mellan östra och västra Kumla måste vara mycket gammal. Om man får sätta tro till en sägen, skulle ingen mindre än drottning Kristina en gång ha färdats fram här. En av hästarna i det kungliga följet behagade vid Fylsta gård föda ett föl. Drottningen lär då, med anledning av denna händelse ha gett byn namnet Fölsta och förlänat ett stort område kronojord till den som tog hand om stoet och ställde ny dragare till kungsskjutsens fortsatta färd. Fölsta blev med tiden Fylsta, och detta bynamn användes alltjämt som beteckning för ett antal gårdar i västra delen av staden.

De första fastigheterna vid Stenevägen uppfördes på 1870-talet. Av dessa finns endast ett par kvar. Den livligaste bebyggelsen inträffade åren före och efter sekelskiftet. Det berättas att när åkare Per Johan Björk 1876 köpte tomt för att bygga sin stuga sattes som villkor att han icke fick avhända sig någon del av marken för bostadsändamål. Man tycktes trivas med att ha långa avstånd till varandra.

Stenevägen var i samhällets barndom liksom de flesta vägar under nederbördstiden bottenlösa. Sämst var sträckan från järnvägen fram till infarten till Kumla Ångvarn. Böndernas spannmålsforor drog fram denna väg. P. J. Sandberg och hans pojkar iordningställde en tröttoar — den första i Kumla — på södra sidan av vägen från järnvägen fram till nuvarande Kvarngatan. Många av Ströms nåtlerskor, som bodde västerut, välsignade "gubben Sandberg" för hans tröttoar. Så många slantar fick inte Sandberg till materialen och arbetet fick han utföra gratis för den goda sakens skull. Med tiden rutnade tröttoaren samman och en ny fick läggas ut, denna gång förlängdes den till Folkungagatan. Detta arbete utfördes av snickaren Martin Andersson.

Efter de senaste årens omfattande breddning och stenväggning har Stenevägen blivit stadens utan jämförelse pampigaste gata.

Vi skall nu försöka oss på en berättelse om de många fastigheternas tillblivelse och börjar med den östra delen av gatan.

Villa Olofsborg, Stenevägen nr 1, är alltsedan färdigställandet 1923 denna stadsdels ståtligaste byggnad. Byggherre var trävaruhandlare Carl Johansson, som 1906 förvärvade $\frac{1}{2}$ tunnland mark för sin rörelse. Stora håligheter i marken jämnades ut, och fyllning härtill hämtades från de pågående schaktningsarbetena med gångtunneln vid stationshuset. Ägare till Olofsborg är direktör Sven Willerman. Före 1923 fanns här en liten röd stuga, som på sin tid inrymde samhällets första konsumaffär. "Hotell Busman" var ett namn på huset. Många törstiga kumlabor brukade där dricka kaffehalvor. Ett annat namn på stället, "Klingvallahuset", minns man

Villa Olofsborg

från en tid, då diversearbetaren och originalet Rosmark, alias "Trådrullen", härjade i vindsvåningen och hade svårighet att komma ut, när okynniga pojkar flyttat bort stegtrappan vid husets ena gavel. I stugan bodde en tid SJ:s förste stationskarl Bernhard Larsson. Stugan såldes 1922 till biografägare Wictor Lundahl och flyttades till Äkergatan.

Stenevägens främste "byggare" var grosshandlare P. J. Bäckman. Ett halft dussin bostadshus har uppförts av honom. 1918, året före första världskrigets slut, byggde han tvåvåningsvillan *Stenevägen 5*. Den kallade han Freden med anledning av fredsslutet. I ett gårdshus inredde han en bostadslägenhet och lokaler för sitt skolor. Efter Bäckmans död har stället tillhört hans efterlämnade maka.

Nr 7 är en ännu obebyggd tomt, som tillhör Kumla stad men användes som upplagsplats för Kumla Byggarvaror K/B. Tomten, som en gång ägdes av fabrikör C. A. Jonsson, donerades av honom som byggnadstomt för ett församlingshem. Någon enighet att förlägga detta till denna del av staden åstadkoms ej. Majoriteten ansåg att ett församlingshem borde ligga närmare kyrkan.

Nästa fastighet, nr 9, bär det engelska namnet *Wales*. Huset byggdes omkring 1910 av befallningsman Adolf

**Den äldsta affärsrörelsen
vid Stenevägen är**

Enochs

JÄRNVAROR
HUSGERÅD
OLJEKAMINER
Tel. 700 73

TIPS
TOBAK
TIDNINGAR
Tel. 708 71

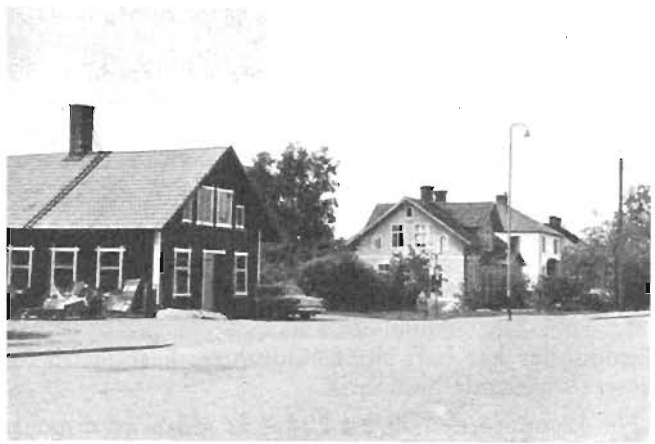
Larsson och slaktare Carl Björk, vilka 1927 sålde det till förman Johannes Hellsten. Wales blev både barnmorskebostad och konstnärsbostad. Hellstens maka var under en lång följd av år barnmorska och sonen, Anders, började sin konstnärsbana i hemmet. I trädgården byggde Anders Hellsten ett lusthus av bräder, som han lånade av den gode trävaruhandlaren. På brädgården och granntomterna samlades stora skaror av ungdomar till lek och idrott. De unga uppträdde hyvsat, försäkrar en syster till konstnären. Den unge Hellsten använde lusthuset som ateljé och många var de kamrater som han där avbildade på sina dukar.

Nr 11, Persberg, är det äldsta huset på södra sidan av vägen. Det byggdes redan 1876 av åkare Per Johan Björk, farfar till nuvarande ägaren, föreståndare Torgny Björk. Den ursprungliga tomtmarken utgjorde 2 tunnland, och köpeskillingen var 500 kronor. Per Johan hade sin egentliga inkomst från körningar till och från regementena på Sannahed. Sonen, Carl Björk, blev senare ägare till Persberg. Han hade först slakterirörelse i ett gårdshus, varefter han 1920 började med åkerirörelse. Huset har vid flera tillfällen ombyggt.

Grannfastigheten, nr 13, är byggd av Carl Björk på mark som avstyckats från Persberg. Förutom bostadslägenheter är i fastigheten inrymd Samuel Petterssons tobaks- och tidningsaffär. Huset tillhör fotograf Hjalmar Olson.

Vi har nu kommit till Kvarngatan och efter att ha passerat den är vi framme vid det första affärshuset, nr 15. Det uppfördes 1908 av förutnämnde Adolf Larsson och byggnadssnickare Erik Andersson. År 1913 förvärvades fastigheten av handlande Enoch Pettersson, Julsta, Hardemo. Efter en tillbyggnad öppnade han våren 1914 en speceri- och diversehandel, vilken liksom fastigheten efter P:s död övertogs av sonen, Samuel Pettersson.

De tre bostadshusen Bernstorp, Stenevägen 17, 19 och 21, är alla uppförda av förutnämnde P. J. Bäckman.

Parti från Stenevägen med Bröderna Sandbergs Mek. Verkstad i förgrunden

Nr 17 såldes till lantbrukare Albert Persson från Ekeberga, Hallsberg. Han överlät det senare till köpman Carl Kullberg, som i sin tur sålde stället till lantbrukare Karl Ekström från Hörsta. Nuvarande ägare är syskonen Alvar och Astrid Ekström. I nr 19 hade fröken Ida Larsson under flera år matservering. Ett gårdshus disponeras f. n. av Kumla auktionskammare, Birger Johansson. Ägare till stället är f. lantbrukare Arvid Andersson, Vattugatan. Nr 21 tillhör köpman Folke Andersson, tidigare innehavare av speceriaffär i Hällabrottet. Ägare till fastigheten var under flera år trävaruhandlare och kvarnägare John Sundqvist, Via, Hackva.

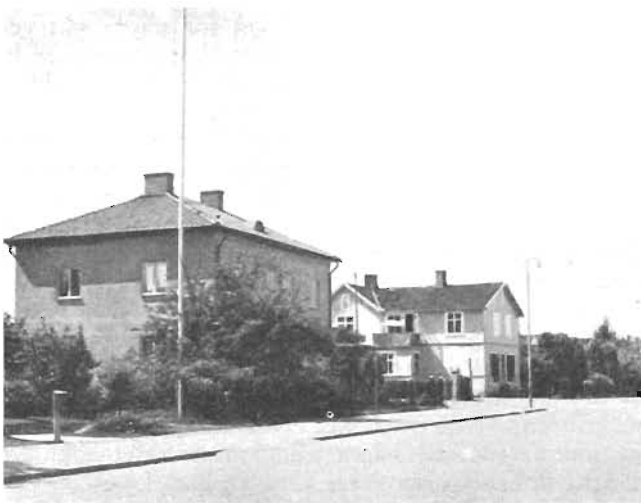
Nr 23, Manhem, byggdes av skraddare Aug. Persson. Han omtalas som en arbetsmänniska som få. Han följde ordspråket "Morgonstund har guld i mun", ty redan mycket tidigt var han verksam i sin verkstad. Persson var s. k. hemskraddare, först åt Alfr. Larsson och senare åt Anton Ljungholm. Efter P:s frånfälle 1935 tillhör Manhem sterbhuset. I en av lägenheterna har metodistpastorerna Magnusson och Söderlund haft sin bostad.

När P. J. Sandberg 1898 förvärvade det stora markområdet Lindalen — från verkstaden till Viavägen — behöll han tre tomter för egen del, nr 25, 27 och 29. De båda första tomterna avskiljdes för verkstadsbygge och den tredje tomten till bostadsfastighet. Verkstaden byggde han tillräckligt stor för att kunna dela med sig av utrymmet till smeden C. V. Ohlin. Bostadshuset, Fridhem, tillhör sedan 1940 fabrikör Einar Sandberg. Om P. J. Sandberg och hans verksamhet står att läsa i förra årets julblad, sid. 18—19.

Nr 31 är från början av 1930-talet och uppfördes av Gunnar Sandberg, äldste sonen till P. J. Sandberg. Under några år ägdes huset av modellör Harry Johansson men tillhör nu köpman H. Alsjö.

Nr 33 är byggt av lantbrukare Johan Eriksson från Stene och tillhör fröken Anna Gustafsson.

Nr 35 är en fastighet från sekelskiftet. Den uppfördes av målarmästare Karl Eriksson, som hade sin verk-

Stenevägen nr 13 och 15

Bröderna Sandberg MEKANISK VERKSTAD

Grundad 1898

Telefoner:

Verkstaden 710 13
Einar Sandberg bostad .. 707 72
Harry Sandberg bostad .. 793 49

MEKANISKA ARBETEN AV ALLA SLAG. Transportbanor, Järnkonstruktioner efter ritningar och förslag. Arbörning, Svarvning, Fräsning, Svetsning, Reparationer

stad i ett gårdshus. Ägare är stenhuggare Rune Andersson från Lerbäck.

Nr 37 är från 1897. Förste ägare var skräddare Lars Persson, som senare överlät fastigheten till sonen, skräddarmästare Alfr. Larsson, som hade verkstad i övervåningen. Efter Larsson blev skomakaremästare Emil Persson från Sörby ägare till fastigheten. Han hade verkstad där under några år, tills han övertog en skohandel i Flen. Persson återkom till hembygden efter ett tiotal år och övertog då Skocentralen. Bland andra ägare till nr 37 märkes kontorist Oscar Åkerblom och predikant Karl Johansson. Den kände idrottsmannen, köpman Werner Hardmo har här haft sitt föräldrahem. Fastigheten äges numera av Kumla Skofabrik.

Nr 39 uppfördes för ett 20-tal år sedan av disponent Adolf Gustafsson. Efter makarna Gustafssons död har villan förvärvats av bilhandlare Tage Ekblom från Hallsberg.

Nr 41, "Tornvillan" uppfördes av byggmästare Erik Rube 1897 för skomakaremästare Joh. Olssons, Sörby, räkning. Villan med sitt slottsliknande utseende ansågs på sin tid vara en av samhällets pampigaste byggnader. Byggnadskostnaderna uppgick till knappt 8.000 kronor. En av våningarna användes till verkstäder för Joh. Olssons skomakeri. Efter hans död såldes villan till brorsonen, fabrikör Helmer Olsson. Villan har även innehafts av snickaremäst. Martin Andersson. Sedan 1956 användes en del av tomten för Gulf bensinstation. Ägare av "tornvillan" är numera köpman Bror Holm.

Vi har nu på vår vandring utefter södra sidan hunnit fram till Eric Ericssons affärsbyggnad. Västerut är en tämligen ung bebyggelse, som kanske får sin beskrivning en annan gång. Vi återvänder till järnvägen för att titta på Stenevägens norra sida.

Banvaktsstugan räknas som Stenevägen nr 2. Här hade banvakt P. A. Norén i många år sin bostad. Han kom till Kumla 1878, närmast från Laxå. Norén var en all round-man i 1880—90-talets Kumla, och omtalas ha varit händig med allt. Järnvägshotellet — under lång tid läkarmottagning — byggdes av honom. En annan känd person i banvaktsstugan var banvakt Larsson. (Se Kumla Julblad 1956, sid. 39—40.) Vid en tidigare breddning av vägen vid "bommarna", flyttades stugan längre norrut.

Nr 4, disponentvillan, uppfördes av AB Johanson & Björlund något 10-tal år innan skofabriken Sture eldhärjades. Villan var först bostad för disponent W. Bahrke, nuvarande chef för bl. a. Malmö Skofabrik, men uppläts i början av 1930-talet till apotekare Bode. Efter Sturebranden förvärvade köpman Paul Johansson såväl villan som hela fabriksområdet.

Nr 6 och 8, Ångvarnstomterna, tillhör sedan några år Kumla stad. "Gula stugan", Stenevägens äldsta fastighet, fanns kvar ännu 1952. I stugan var en gång inrymd en av stationssamhällets första speceri- och diverseaffärer, som innehades av handlande Hallqvist. Fastigheten uppges ha byggts av lantbrukare Erik Larsson som bostad till dottern och mågen Per Jansson, musiker vid I 3. Stugan kom så småningom i Kumla Ångvarns ägo,

Stenevägen 4

vilket kanske inte var så lyckligt. De välbelägna byggnadstomterna har därigenom ej blivit utnyttjade, då bolaget ej haft något intresse av en försäljning. Sedan marken nu blivit stadens egendom, är det meningen att sätta igång med bebyggelse i stor skala. "Gula stugan" kom sist till användning som verkstad för Kumla Stansknivfabrik, tills "röda hanen" var framme och påskyndade rivningen.

Nr 10, affärshuset, kom till under stor vanda för byggherren, möbelfabrikör Carl Videll. Han var nog oförsiktig att anlita oorganiserade grovarbetare från andra orter och råkade därigenom ut för en envis blockad, som utsträcktes att omfatta alla slags arbeten på bygget. Vid ett tillfälle samlades ett par hundra ortsbor för att protestera mot Vidells sätt att anställa arbetare. Strejkvakter var också utposterade. Videll var en envis smålänning, som inte föll till föga för några påtryckningar. När han inte fick åkarna att köra fram den behövlige materielen, köpte han sig en lastbil. Till byggnaden använde Videll huvudsakligast gammalt timmer, bl. a. från Hardemo gamla ålderdomshem, och med byggmästarens hjälp färdigställde han bygget. Sedan återstod emellertid en allvarlig sak, nämligen att få affärslokaler utthyra. Blockaden fortsatte, och någon affärsman ville inte riskera att bli utsatt för ortsbornas missnöje. De båda lokalerna blev dock sedermera utthyra till speceriaffär och kafé. Det är svårt att avgöra, om innehavarna led något ekonomiskt avbräck av Vidells mellanhavande med de organiserade grupperna i Kumla. Kaféet fick dock ett smeknamn, som inte var så roligt för innehavaren. "Svartfotafiket" var knappast ett namn, som stimulerade till några allmänna kafébesök. Den ena affärslokalen disponeras f. n. av Bert Larssons Livsmedel och den andra av Åtvidabergs Industrier AB till utställning och verkstad. Ägare av affärshuset är köpman

VÄLKOMMEN

och gör Edra inköp för julen av SKODON i

POSTHUSET, KUMLA - Tel. 703 37

SKOHALLEN
Skolvägen 3

Samuel Pettersson. På tomten vid Kvarngatan fanns ännu i början av 1920-talet samhällets äldsta hus, från 1860-talet. Stugan användes till bostad och verkstad för snickare Moreus, Kumla stationssamhälles förste hantverkare. Carl Videll hade även en tid verkstad här. Han hade en liten motor, som användes bl. a. vid sågningen. Äldre kumlabor kan berätta om de anslag, som Videll satt upp i verkstaden. "Arbetare, som inte håller slipstenen rak, böta 5 öre." De som gjorde rännen i stenen, fick också böta.

Nr 12, *Frimont*, byggdes av P. J. Bäckman, som ganska snart sålde stället till P. J. Persson. Efter hans död 1948 har hans dotter och måg, överpostiljon Arne Bergström, innehaft fastigheten tills den för något år sedan såldes till förman Josef Pettersson från Julsta, Hardemo.

Nr 14, *Strömsborg*, uppfördes 1901 av fabrikör C. G. Ström. I övre lägenheten hade Ström sko- och läderaffär. Bland ägarna av Strömsborg märkes fröken E. Hoppenrath, sedermera bl. a. ägare av en gård i Kyrkby, Mosås. I ett gårdshus startade David Benjaminsson Kumla Bryggeri. Numera är Olles Mekaniska Verkstad inrymd i gårdsfastigheten. Ägare av Strömsborg är sedan många år magasinförman Oskar Larsson.

Nr 16, *Hageberg*, är också byggt av P. J. Bäckman, som hade sin bostad där några år. Bland fastighetens tidigare ägare finner man lantbrukare Herman Johansson, Alm, och nämndeman Alfred Larsson från Hardemo. Smeden C. V. Ohlin och entreprenör C. E. Bergqvist, hade bostäder här, innan de byggde egna fastigheter. Ägare av Hageberg är numera lantbrukare Karl Antonsson från Hackva.

Nr 18, *Strömsnäs*. I den långa enplansbyggnaden utefter tomtens östra sida startade C. G. Ström sin första skofabrik, som senare tillbyggdes med ett större gårdshus, vilket under flera årtionden användes som möbelverkstad av förutnämnde Carl Videll. Den gamla skofabriksbyggnaden har under åren gått många öden till mötes. Wicktor Lundahl hade där under några år biograf och firman Olsson & Erlandsson kartongtillverkning.

Stenevägen på 1920-talet

Fylsta gård, Stenevägen 26

Nr 20, *Vårgårda*, uppges vara byggt 1898 av skomakare Fredriksson. Ägare är skofabriksarbetare Bernhard Velin.

Nr 22 utgöres av två bostadshus. Tidvis har det varit samma ägare till de båda husen. Det mindre röda huset — tidigare grönmålat — är byggt av regementskräddare Fritiof Palmqvist. Han hade någon tid vistats i Amerika. Efter hemkomsten byggde han 1915 det lilla huset vid Stenevägen, som han till minne av amerikavistelsen kallade Rockford. En del av tomtmarken sålde han till skofabrikör Carl James svärfar, som i sin tur överlät den till byggmästarna Elias och Esse Pettersson, vilka 1929 uppförde den tvåvåningsvilla, som numera tillhör Olle Persson från Rösavi. Det mindre huset tillhör fr. Rut Pettersson.

Nr 24, *Folkelund*, uppfördes 1928 av skomakaremästare Erik Olssons sterbhus. Sedan 1947 har fastigheten ägts av sonen, fabrikör Folke Olsson, som tillbyggt och moderniserat byggnaden.

Nr 26, *Fylsta gård*, var ursprungligen en lantgård med vidsträckt åker- och skogsmarker. Innan lantbrukare Aug. Hallmén från Översta, Hallsberg, 1893 förvärvade gården tillhörde den lantbrukare Johan Persson, vars hustru var dotter till riksdagsman Johan Johansson, Skyberga, som fick tillbringa tre år på Vaxholms fästning för majestätsbrott. (Se härom i Kumla Julblad 1951.) Persson bodde efter försäljningen i en ännu kvarvarande undantagsstuga. För gården betalade Hallmén 25.300 kronor. Redan under hans tid började avstyckningen till tomter. Hallmén var en av stiftarna av Kumla Mejeriförening och var huvudman och revisor i Kumla Sparbank. Han anlätades också flitigt som auktionsförrättare och bedrev även sågverksrörelse. Norr om gården fanns en större beteshage, kallad "körsbärsskogen", på grund av den rikliga tillgången på körsbärsträd. Här samlades barnen gärna till lek och idrott. Betesmarken var mestadels ganska sumpig, men tack vare påkörning av fyllning från byggnadsplatserna vid Stenevägen kunde marken så småningom utjämnas. På "Halmeagärdet" intill beteshagen lärde sig ungdomen att hantera läderkulan. Flera av dessa ynglingar kom med tiden att utgöra eliten i Kumlakamraternas fotbollslag, sedan Idrottsparken förverkligats. Denna händelse har också med Fylsta gård att göra.

BERT LARSSONS *Livsmedel*

Stenevägen 10 Tel. 795 52

SPECIER — CHARKUTERI — SPECIALSALTAD JULSKINKA
LUTFISK — JULGOTTER — FRUKT — KONSERVER
DJUPFRYST — MJÖLK

Det gamla bostadshuset under Hallméns tid

Efter Hallméns död 1913 förvärvades Fylsta gård av grosshandlarna J. W. Johanson och Carl Johanson för en köpesumma av 34.100 kronor. Deras mening med köpet var att skaffa byggintresserade skomakare och andra personer tomtmark för ett eget hem. Stora delar av de odlade markerna styckades till tomter. Idrottsföreningen var påpasslig att få en bra bit av den stora kakan: 5 tunnland för det förmånliga priset av 5.000 kronor. Även trädgårdsmästare Ernst Eriksson gjorde ett gott förvärv för sin anläggning Fylsta handelsträdgård. Största delen av de avstyckade områdena gick till mindre tomter. De båda affärsmännen ställde inte anspråk på att få några toppriser för sin tomtmark, men de ställde från början det villkoret, att ingen tomt fick bebyggas närmare respektive gator än 8 meter. När egnahemsintresset blivit tillgodosett, återstod ännu åtskillig mark. Denna arrenderades ut till kreaturshandlare Emil Gustafsson, som odlade foder- och stråsåder under flera år. Fylsta gård förvärvades sedermera av lantbrukare Carl Gustaf Larsson från Vallersta. Han byggde det nuvarande bostadshuset. Den gamla röda byggnaden låg på östra sidan av gården med gaveln mot landsvägen, således ovanför den nämnda undantagsstugan. Den nye ägaren lät också riva en dräng- och tvättstuga intill platsen för den nya huvudbyggnaden. Larsson sålde gården 1918 till disponent Adolf Eriksson. Denne var ägare blott en kort tid, varefter gården övergick till lantbrukare J. E. Finnström.

År 1923 blev lantbrukare Bernhard Gustafsson från Frommesta, Ekeby, ägare till den ännu rätt stora gården. Han hade redan tidigare varit spekulant på Fylsta gård, men hans anbud var då 10.000 kronor lägre än vad Finnström var villig att betala. Vid det 1923 avslutade köpet fick Gustafsson erlägga 68.000 kronor. Under hans tid som ägare av gården fortsattes i ganska stor utsträckning avstyckningarna till egna hem, framförallt på norra sidan av Stenevägen och även utefter Sörbyvägen, där Kumla stad förvärvade mark till sin transformatorstation. Nuvarande ägare av bostadshuset är köpman Thure Karlsson, medan flera tomter norr därom ännu tillhör fru Ester Gustafsson.

Nils Helander

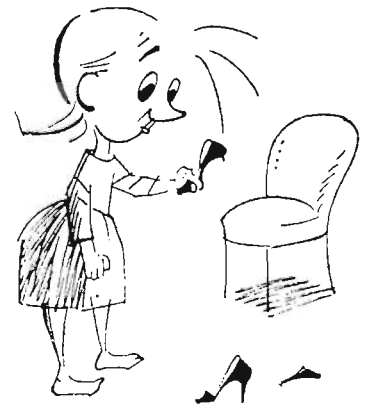
Brev från en skräddaregesäll till hans käresta

”Älskade Fina! Det ser nu ut som du ej skulle anse mig mera värd än en rock utan ärmar. Har jag förtjänat detta av dig? Alla människor tycka ändå att vi äro lik-som klippta och skurna för hvarandra, men ändå har jag på sednare tiden knappast stigit en half aln i din ynnest. Tror du då att du alltid skall kunna leda mig vid en trådsända, att jag skall låta dig behandla mig som en luggsliten lapp? Nej, vet du hvad jag gör? Jo, jag skall sprätta upp hela vår förbindelse, slita itu min kärlek, kasta hela min böjelse för dig i skräplådan och mäta dig med samma mått som du mått mig. Den der storskrytande skrifvaren, som smugit sig in i ditt hjerta lem-nar dig nog i sticket en gång, tro du mig! Ack, om jag hade honom emellan min sax! Kom ihåg att du med tårar skall tänka på din trofaste Knapp, när du sitter der ensam och öfvergifven. Orsaken till allt detta är att ditt hjerta är styft som kanfas. Ännu är det dock tid att återknyta vår kärleks knut, men går det slutligen håll på min tålmodssöm så svär jag dyrt och heligt att jag aldrig mer syr ihop den.

Din August Knapp.

(Ur D. N:s första nummer den 23 dec. 1864.)

*

Mina sydländska skodon går icke att laga när av midsommardansen de tagit skada. De var vackra att se, men min ånger är stor att jag inte köpte stadiga svenska skor.

(D. N. juni 1958)

*

Innan du tadar mig och mitt,
gack först till dig och ditt!
Finner du då intet hos dig och ditt,
kom då, om du kan, till mig och mitt!

Mekaniska problem?

Vänd Eder då till

KUMLA MEKANISKA VERKSTAD

som har stora resurser till Eder tjänst

Allt inom branschen

Blackstadius, Laurentius Nicolai
d. 1640, kyrkoh. i Falun, Kopparbergs kyrka.
Foto: Svenska Porträttarkivet, Nationalmuseum.

Kumlapojken som blev kyrkoherde på Kopparberget

Av kyrkoherde M. Collman

Maj månad 1633 företog sig dåvarande kyrkoherden och prosten på Stora Kopparberget i Dalarna, Laurentius Nicolai, att påbörja nedtecknandet av uppgifter om sig och sin släkt, sina äktenskap och sina barn. Han fortsatte under följande år uppteckningarna fram till yngste sonens dop i juni månad 1639. Det skedde på sistone med en stil, som bar tydliga spår av det slag, som drabbat honom söndagen sexagesima 1639, medan han stod på predikstolen, och som ledde till hans bortgång pingstiden följande år.

Anteckningarna, vilka till största delen äro avfattade på latin, ha av någon anledning hittills förblivit uppmärksammade av de personhistoriska forskarna. Det har bland annat fört till, att skribentens tillnamn Blackstadius tolkats så, att han härstammat från Blacksta socken i Södermanland. Såsom framgår av herr Lars anteckningar var han i själva verket närking, bördig från Blacksta by i Kumla. I den släkttavla, med vilken han börjar sin "korta berättelse" om sitt liv, meddelar han, att hans farfar var en Nils Thyrisson, vilken genom gifte med Marit Larsdotter från Blacksta kom till gården. Hustrun Marit avled 1565 i en då grasserande sjukdom. Hennes mor hade bott i Örsta, när hon blev änka, och varit bosatt också i Dal i Sköllersta, möjligen i samband med ett andra äktenskap. Herr Lars fader bar namnet Nils Nilsson och var blott 14 veckor gammal, då han miste sin mor. Något av åren 1584 eller 1585 ingick han äktenskap med Elin Olofsdotter, också hon kumlabo, närmare bestämt från Stene. De fingo fem söner och fyra döttrar, av vilka skribenten själv synes ha varit den

tredje sonen i ordningen. Han föddes 1590 i augusti, "vid Bartholomei tid på en söndagsförmiddag. Om jag inte misstager mig den 23 augusti".

Elva år gammal anförtroddes han vid påsktiden 1601 som elev åt dåvarande kaplanen i Kumla, Olaus Erici Lerboensis, vilken med tiden skulle bli kunglig hovpredikant och sluta sina dagar som kyrkoherde på Kopparberget. Ett år senare inskrevs han i Örebro skola. Den i Sverige vid denna tid våldsamt grasserande pesten räknade emellertid snart nog bland sina offer också skolans rektor, vilket förde till, att skolan stängdes. Hur det gick med piltens studier under tiden fram till juli 1605 lämna hans anteckningar inga uppgifter om. Nyssnämnda månad och år sändes han emellertid till Strängnäs skola, där han förblev till 1607, då färden åter ställdes till Örebro. Enligt tidens pedagogiska idéer, som gingo ut på, att ju flera skolor man besökte, ju bättre rustad blev man med visdom och lärdom, hann han med att gästspela också vid skolorna i Nyköping, Västerås och Arboga, innan han 1611 styrde kosan till Uppsala universitet. Under åren i Strängnäs handledes hans studier av en annan kumlabo, prästmannen Lars Larsson, bördig från Örsta.

Meningen var att han skulle fortsätta sin akademiska utbildning i Tyskland, men kriget med Danmark kom hindrande emellan, varför han 9 september 1611 lät prästviga sig för Västerås stift. Att han valde nyssnämnda stift och inte Strängnäs stift kan möjligen bero på påtryckningar från hans förste lärare, den forne kaplanen i Kumla, som vid denna tid var kyrkoherde på Kopparberget. Hur nu därmed må förhålla sig, så fick han i alla fall sin första tjänstgöring förlagd till Arboga som ämbetsbiträde åt kyrkoherde Planting. Efter dennes död samma år uppehöll han tillsammans med stadskaplanen kyrkotjänsten "i nästan två år".

Lusten till fortsatta studier höll emellertid i sig, och då kriget med Danmark fått sitt slut genom freden i Knäred januari 1613, dröjde det knappt ett halvt år, förrän den unge prästmannen styrde färden söderut. Målet var närmast Helmstedts universitet. 1615 vistades han en kort tid i Sverige och tjänstgjorde då på nytt i Arboga. När han vände åter till de utrikes studierna styrdes kosan även till Wittenberg, där han erövrade filosofisk magistergrad. Det har tydligen skett våren 1617, eftersom han omkring 1 maj nämnda år vände åter hem, nu för att stanna i Sverige. Den första tiden tillbringade han hos sina föräldrar under avvaktan på att bli kallad till någon tjänst. När så skedde fick han det

Bengtsons Herrkonfektion

HERRKLÄDER • GOSSKLÄDER • ARBETSKLÄDER

Tel. 701 82

hedrande uppdraget att åtfölja biskop Bellinus, då denne i februari och mars månader 1618 höll sin sista visitationsresa i Östra Dalarna. Därefter följde anställningen som conrektor vid Västerås skola. Ett erbjudande att bli hovpredikant åt hertig Karl Filip, Gustav II Adolfs broder, sade han nej till. Det tvang honom dock att företaga en resa till Nyköping "för att frambära sin undskyllan". Det var ju i Nyköping hertigen och hans moder änkedrottningen hade sitt hov. Efter en disputation, som han höll vid 1619 års prästmöte i Västerås insattes han av biskop Rudbeckius som teologie lektor vid Västerås skola, blev följande år penitentiarius, dvs. innehavare av posten som kyrkotuktens högsta uppsyningsman i Västerås stift. Till sist följde så 1625 kallelsen till kyrkoherde på Stora Kopparberget och 1635 utnämningen till prost, vilken sistnämnda syssla han förgäves sökte komma undan.

När han 1619 gifte sig skedde det med den sjuttonåriga Anna Planting, en dotter till den prästman i Arboga, hos vilken han gjort sin första prästerliga tjänst. Hon hade, då hon blott var några månader gammal, mist sin mor, som blev ett offer för pesten, och hade efter faderns död vistats hos sina farbröder, av vilka den ene var kyrkoherde i Fellingsbro, den andre borgmästare i Köping. Bröllopet stod i Fellingsbro. När hustrun fjorton år och två månader senare gick ur tiden, hade hon medhunnit åtta barnsängar. Tre söner och en dotter avled dock före modern, och föräldrarna överlevdes blott av fyra döttrar. Herr Lars skildring av sin hustrus död förtjänar att här återges: "Hennes bortgång var salig, from och stilla, eftersom hon under sin långvariga sjukdom ofta tröstat sig med Guds ord och den Heliga Nattvardens begående. Sista gången brukade hon den Heliga Nattvarden den 4 december år 1633, och ehuru hennes anda ofta hade hotat att lämna henne, uppsköt den likväl att göra detta, tills dess den på julnatten mellan 1 och 2 — då hon var vid full sans och talförmåga — förenades med den himmelska härskaran, som sjöng Ära vare Gud i höjden. Hon tog avsked från detta jordiska fäderneslandet och de dödlige samt hälsade det himmelska fäderneslandet och de saliga odödlige, när hon var 31 år och nära 4 månader gammal. Sin förgängliga kropp lämnade hon åt sin sörjande make och sina döttrar jämte vänner och grannar att taga vård om och begrava den 3 januari år 1634. Gud må för Kristi skull förläna henne en ärofull uppståndelse med alla de trogna på den yttersta dagen. Amen."

Två och ett halvt år senare ingick Blackstadius ett nytt gifte, denna gång med Anna Unonis, dotter till kyrkoherden i Leksand Uno Troili. I detta äktenskap föddes en son och en dotter, vilka båda efterlevde fadern.

De uppgifter som stå att få om Blackstadius utöver vad hans självbiografiska uppgifter meddela äro för mannens minne av enbart hedrande slag. Det heter, att han var "en sorgfällig och nitälskande lärare", och att han nästan till egen utblotning uppoffrade sig för det problemmättade gruvsamhälle, till vars själasörjare han var kallad. När han gick bort lämnade han efter sig ett sterbhus, som praktiskt taget saknade tillgångar. Den franske legationssekreteraren Charles Ogier besökte un-

der sin vistelse i Sverige 1634—1636 också Kopparberget och sammanträffade därvid med Blackstadius. Den enes katolska och den andres protestantiska bekännelse reste väl en mur mellan de båda männen, men den var inte högre, än att Ogier och Blackstadius trivdes gott i varandras sällskap och bytte vänskapsgåvor inbördes. En oljemålning av väv återgivande Blackstadius skänktes 1743 till Kopparbergets gamla kyrka och finns bevarad till vår tid. Det är, som fil. doktor Jonas Samzelius framhållit i föregående års Kumla Julblad, den äldsta kända bild av en kumlabo.

Hans änka Anna Unonis ingick efter sin förste mans död tvenne omgiften, först med överborgmästaren i Falun Henrik Mårtensson Teet, därefter med biskopen i Västerås Nils Rudbeckius. Sonen Uno blev gränstullnär. Av döttrarna blev Helena gift med handelsmannen O. Nyman i Falun. Hon och hennes make skänkte till Nya kyrkan två stora ljusstakar av silver, som hade en vikt av 328½ lod. En deras dotter blev gift med biskop Iser i Västerås. Blackstadius övriga fyra döttrar blevo alla gifta med prästmän, och deras talrika efterkommande skrevo sig på skilda områden namn i vårt lands historia. Kumla har därför all anledning att med stolthet erinra sig, att stamfadern till alla dessa släkter ledde sitt ursprung från Blacksta by och från densamma tog sitt namn.

Till det som ovan berättats bör till sist följande tilläggas: Fadern Nils Nilsson var skattskriven vid Blacksta 1578—1639. År 1621 var han fjärdingsman och 1630 nyantagen under Gevärsfaktoriet i Örebro. Farfadern Nils Thyrisson var skattskriven vid Blacksta åtminstone åren 1553—1576, och dennes fader i sin tur, Törgyls i Blacksta, är 1526 upptagen i socknens tiondelängd. Laurentius Blackstadius' broder Per Nilsson återfinnes i skattelängderna 1632—1685. Även han var lässmed och sedermera pipsmed under Örebro faktori. Han steg till värdigheten av länsman och kyrkoinspektör. Dennes son, länsmannen Hans Persson, flyttade från Blacksta till Kumla by. Det var han, som i kyrkan lät uppsätta minnestavlan över den gudstjänst, som den estländske översten Claus Johan Baranoffs ryttare firade i helgedomen under ritten till krigsskådeplatsen i Skåne 1676, vilket beskrivits av H. Julin i denna jultidning 1948.

Forts. fr. sid. 15.

Även om det gamla uppborädsförfarandet, sett ur vår synvinkel, var högst omodernt, orsakade det kommunen inga större kostnader. Ledamöterna hade i regel inte något arvode. Som lön, in natura, vankades det förmiddagskaffe samt middag hos P. G. Gustafsson, vars maka var känd som en duktig matmor. Vid pensionsuppboräden var smörgåsbordet indraget vid middagen! Denna uppborärd inbringade inte så stora slantar.

När det gamla uppborädsättet övergavs för ett mera tidsenligt, var det säkert många som med vemod saknade de regelbundna sammanträffandena i församlingssalen, inte minst "gubbarna" vid det långa bordet, av vilka nu nästan alla är borta.

När det gäller

Trädgårdsgatan 1

Tel. Örebro 714 90, 714 93

Bokföring och Bokslut, Revisioner och övrigt Bokföringsarbete, Deklarationer och Skatteärenden, Boutredningar och Arvskiften, Dupliceringar och Fotostatkopieringar
Försäkringar av alla slag samt allt tänkbart Skrivarbete,
då kan Ni med förtroende vända Eder till

FÖRETAGSTJÄNST - KUMLA

P. J. Carlsson
Kumla mp.

A. G. Andersson
Södra Sanna

Johan Larsson
Blacksta

Carl Lind
Kumla mp.

KUMLAMINNEN

VI. Elitbrandkåren, municipal- och kommunalfullmäktige

När undertecknad 1914 i sällskap med lägenhetsägaren P. G. Gustafsson tog säte och stämma i Kumla municipalfullmäktige, kan man knappast säga att vi motogs med någon översvallande hjärtlighet av de övriga ledamöterna. Partipolitiskt utgjorde vi nämligen ett fullständigt nytt inslag i municipalsamhällets ledning, eftersom vi väl fick anses representera den visserligen svagt men dock organiserade arbetarklassen.

Ordförande i fullmäktige var grosshandlaren P. J. Carlsson, som i kraft av sin ekonomiska dominans tämligen enväldigt styrde och ställde med samhällets angelägenheter. I en del frågor blev det rätt skarpa motståndningar.

Här kan nu inte bli fråga om att i detalj skildra vare sig dessa frågor eller de åsiktsbrytningar, som förekom. Ett ärende, som tilldrog sig stor uppmärksamhet, kan dock vara skäl att nämna. Municipalsamhället hade gjort ett, enligt den allmänna uppfattningen, mycket fördelaktigt köp av den s. k. Länsmansskogen. När fullmäktige sedan diskuterade, vad det inköpta skogsområdet skulle användas till, framkom förslag om att det skulle avyttras till en privatperson. Ett anbud, som låg avsevärt högre än den summa som samhället betalat, hade avgivits. Inom fullmäktige gick "stridens vågor höga". Resultatet blev emellertid, att försäljningen av Länsmansskogen skulle ställas på framtiden. Även om en del av området senare kom att avyttras, torde man numera vara överens om fördelen av att större delen av skogen förblev samhällets egendom.

Ett annat ärende, som behandlades under min tid som ledamot av municipalfullmäktige, var ordnandet av sam-

hällets brandväsende. Från att detta tidigare ordnats genom ett slags "allmän värnplikt", organiserades nu en liten avdelning, som blev en början till Kumla elitbrandkår. Brandchef var byggmästaren Carl Lind. Efter samråd med denne, föreslog jag fullmäktige att vidtaga lämpliga åtgärder för organiserandet av en elitbrandkår och anslå medel härför. Uppslaget kom egentligen från boktryckaren Adolf Frölin, som tidigare tagit initiativet till och varit ledare för en elitbrandkår i Hjo. Fullmäktige biföll mitt förslag och uppdrog åt en kommitté, under brandchefens ledning, att verkställa beslutet. Chef för elitbrandkåren blev Frölin med undertecknad som ersättare. Till instruktör sågs örebrobrandmästaren Arvid Svensson, tidigare kumlabo.

Under livsmedelsbristens dagar 1917 tog fullmäktige initiativet till startandet av ett s. k. centralkök. Till kommitté härför utsåg fullmäktige grosshandlaren P. J. Carlsson, lägenhetsägarna P. G. Gustafsson och P. J. Norell, stinsen E. Scholander och skofabriksarbetaren O. L. Gillberg. Centralköket inrättades i ett bryggghus, som tillhörde handlanden Emil Hallmén. Allmänheten visade inte något större intresse för centralköket, varför dess verksamhet snart upphörde.

Initiativet till centralköket hade ett visst samband med en stark opinionsyttring i form av en demonstration med krav om rikligare tilldelning av livsmedel. Skoarbetare och andra samhällsbor samlades en dag helt spontant på torget, varefter man i samlad trupp tågade till Blacksta för att där uppvakta livsmedelsnämndens ordförande, lantbrukaren Johan Larsson. Han lovade att göra vad som göras kunde för att tillmötesgå de framförda kraven.

SUNDBERGS

HOVFOTO

Köpmangatan

Telefon 700 78

RAMAR

FRAMKALLNING ★ KOPIERING ★ FÖRSTORING

ALBUM

Vid återkomsten till torget sände demonstranterna en deputation till en skraddaremästare, som, enligt ett rykte, gjort stora fläskuppköp för export till Tyskland. Deputationen fann vid sin uppvaktning ryktena välgrundade. I skraddaremästarens källare var stora fläskpartier lagrade. Man lyckades få honom att överlåta varorna till livsmedelsnämnden. En del av fläskpartiet kom senare till användning vid det tidigare omnämnda centralköket.

Ja, detta var några spridda minnen från det gamla Kumla municipalsamhälle.

På den tiden kommunalstämman utgjorde den beslutande instansen, och den graderade röstskalan tillämpades, var av förståeliga skäl deltagandet från arbetarnas sida ganska sporadiskt. När man, så här långt senare, stannar inför minnena, erinrar man sig åtskilliga duster under diskussionerna på stämman. På grund av den ojämna röstfördelningen, kom smårösternas folk ohjälpligt till korta. De stämмоordförande, som jag kan erinra mig, var: häradshövdingen *A. G. Andersson* i Södra Sanna, riksdagsmannen *L. E. Gustafsson* i Brånsta, lantbrukaren *A. P. Andersson* i Vissberga och kyrkovärden *Axel Olsson* i Vissberga, den sistnämnde dock efter fullmäktigeinstitutionens tillkomst 1918, då stämmans huvudsakliga befogenheter överfördes till kommunalfullmäktige.

Kommunalfullmäktige trädde i verksamhet 1919. Dess förste ordförande blev lantbrukaren *Axel Persson*, Granby med undertecknad som ersättare. Till sekreterare valdes folkskolläraren *Josef Svensson*, Hörsta. *Axel Persson* blev på grund av sjukdom rätt snart ur stånd att tjänstgöra, varför det kom på min lott att fungera som ordförande. Då P. år 1922 avled, valdes jag till ordinarie ordförande och innehade denna befattning till år 1928, då jag flyttade från Kumla. Till vice ordförande utsågs *Axel Olsson*. Samarbetet inom fullmäktige var under dessa år gott. Visst förekom det ibland rätt temperamentsfulla diskussioner, vilket måste anses naturligt eftersom ledamöterna valts efter strikta partilinjor. När man så här i efterhand söker bedöma besluten, är man på det klara med att ledamöterna var besjälade att gagna kommunen och dess innebyggare.

Åtskilliga av de ärenden, som fullmäktige behandlade under dessa första verksamhetsår, har givetvis lämnat spår efter sig. Ett initiativ, som, måhända vid sidan av de egentliga kommunala ärendena, togs av fullmäktige var bildandet av en hembygdsförening. På hösten 1923 tillsatte nämligen fullmäktige en kommitté för denna angelägenhet. I kommittén ingick fullmäktiges ordförande och vice ordförande samt nämndemannen *Lars Pärsson*, Blacksta och kyrkovärden *Erik Larsson*, Södra Mos. Något nytt kommer sällan till utan födslovåndor, och så var fallet även nu. Kommittén, som av fullmäktige fått anslag till organisationskostnaderna, hade i största enighet uppgjort ett program, i vilket ingick ett föredrag om hembygdsrörelsen samt musik och uppvisning av SGU:s folkdanslag. När programmet för detta s. k. hembygds-gille offentliggjordes, möttes det på en del håll av stark kritik. I sammansättningen folkdanslag ingår ju ordet dans, och det var tillräcklig anledning för att man inom vissa kretsar skulle bojkotta hembygds-gillet. Hembygds-

föreningen bildades emellertid och har — såvitt man på avstånd kan bedöma — haft och har alltså en uppgift att fylla.

Skulle jag till sist nämna några av de personer, som styrde och ställde under min tid som ordförande i fullmäktige, kommer man först att tänka på omnämnde *Lars Pärsson* i Blacksta. Han var under en lång följd av år kommunens allt i allo, ordförande och kassör i kommunalnämnden och fattigvårdsstyrelsen, kyrkokassör m. m. Utrustad med en avväpnande humor, skaffade han sig vänner även bland dem som räknades till hans politiska motståndare.

En person, som på grund av sina insatser såväl inom kommunen som i municipen kunde förtjäna sitt särskilda kapitel, var *P. G. Gustafsson*, allmänt kallad "P. G.". Jag inskränker mig till att berätta följande. Såsom ledamot av fattigvårdsstyrelsen, hade *P. G.* att inom sitt tilldelade distrikt utbetala beviljat understöd till härför berättigade personer. Denna utbetalning skedde på viss bestämd dag en gång i månaden. Dessa dagar kokade *P. G.*s hustru *Amanda* en försvarlig gryta ärter och fläsk eller annan lämplig "stadig" mat, som de understödsgående fägnades med. Detta medförde, att allt flera av dessa begärde att få hämta bidraget hos *P. G.*, trots att de inte tillhörde hans distrikt.

Några av ortens skofabrikanter tillhörde fullmäktige, bl. a. *A. G. Andersson* och *C. A. Jonsson*. Båda var intresserade av kommunens angelägenheter. Med den sistnämnde hade jag ett angenämt samarbete bl. a. i Hagaskolans byggnadskommitté.

En uppräknig av alla mina fullmäktigekamrater förefaller rätt meningslös, varför jag, förutom de redan omtalade, endast nämner några till. Jag tänker då framförallt på lantbrukaren *Lars Persson* i Sännersta — en av de mera stridbara i församlingen —, kamrer *Johan Andersson*, Åbytorp och *Adolf Johansson*, Ekeby, som några av de mest sympatiska personerna, trots olika uppfattningar i en del spörsmål. Vidare skofabriksarbetare *Gustav Ring*, Södra Mos och stenhuggare *Herbert Johansson*, Hällabrottet, en duo med vilken jag hade ett gott samarbete såväl inom fullmäktige som på andra områden.

Det kan nämnas, att vi redan på omskrivna tid hade kvinnliga inslag i fullmäktige. De, som jag nu kan erinra mig, var småskollärarinnan *Anna Berger*, Åbytorp, fru *Elin Larsson*, Mejeriet och nåtlerskan *Eva Hammar*, vilken endast en kort tid tillhörde fullmäktige.

Till sist: Ett för mig alldeles särskilt angenämt minne var det sista sammanträde, där jag hade nöjet att presidera, då alla ledamöterna visade sin uppskattning av mitt arbete som ordförande i den beslutande församlingen inom Kumla kommun.

O. L. Gillberg

Världen är full av folk som är beredda — några att arbeta och resten att förhindra dem.

Robert Frost

Kumla Gummi-
Manne Larsson **VERKSTAD**

BIL-, MOTORCYKEL-,
TRAKTOR- OCH HASTVAGNSDÄCK
GUMMIREPARATIONER BENSIN OCH OLJOR
Telefon 703 50, 711 55

”Jag kan aldrig minnas att jag fick sitta i en julotta”

Ungdomsminnen av Nils Hallmén, Årdala

Det har som bekant sina risker att söka upp en gammal bekantskap. Minnet har vårdat en idyll — verkligheten kanske ter sig annorlunda. I det hus i Fylstagården, där jag och mina fem syskon föddes, kom ingen att bo efter oss. När hemmet 1914 upplöstes — ett år efter pappas bortgång och året före min mammas — jämnades stugan med marken och å annan plats byggdes en ny, förnämligare byggnad. I april 1946 förstördes ekonomibyggnaderna, som bestod av stall och loglänga, av en häftig eldsvåda. Men tomten och trädgården ligger kvar, och ännu smyger vi oss dit någon gång för att uppleva våra barndomsminnen. (Se bild på sid. 28.)

Pappa kom till Fylsta 1894, då han övertog gården efter sin morbror Johan Persson (gift med min farmors syster, dotter till riksdagsman Johan Johansson i Skyberga, Hardemo). ”Morbror och moster”, som vi barn också kallade dem, bodde kvar på gården till sin död. Kumla sjudande utveckling har numera väsentligt förändrat bebyggelsen kring Fylstagårdarna. Våra närmaste grannar var då P. J. Sandbergs, målare Erikssons, Alfred Larssons, Johan Olssons, ”Anders Lars” och ”Erik Lars” samt Rickard Jonssons, sedermera Reinhold Jonssons. På den stora tomten kring gården, av vilken en del uppläts till fotbollsplan för Kumlapojkarna, uppfördes under vår fylstated flera hus. Tomter avstyckades, och genom att pappa hade brädgård (där Ströms skofabrik nu ligger) sålde han virke och hjälpte många till ett eget hem.

Vi syskon tyckte, att vårt hem låg idealiskt. Det låg på landet, men vi hade nära till station. Västerut var ingen bebyggelse förrän i Stene, och vi tyckte alltid att halvmilastenen på vägen dit låg långt borta. När jag började i Fylsta skola fanns endast två klassavdelningar där, trots att Åbytorps skola ännu inte var byggd, och Stenerotens barn var hänvisade till Fylsta. Lärare då var Edvin Aspling och fröken Hultin — min första lärarinna. När jag kom upp i folkskolan, hade fröken Tora Wallin tillträtt, om jag minns rätt, samtidigt som fröken Hultgren. Vi tyckte skolan blev ovanligt stor, när den fick fyra salar. För Edvin Aspling gick jag aldrig i skola, men läste privat för honom, när jag skulle tentera in i läroverket i Örebro. Såsom överlärare bosatt i Strängnäs inbjöd han mig bo i sitt hem i samband med min prästvigning 1928. Då han vid upprepade tillfällen tjänstgjorde som t. f. folkskolinspektör i Sörmland fick jag sedan i egenskap av skolrådsordf. rätt mycket med honom att göra. Det sista ärende, han hade att handlägga gällde för övrigt Årdala, och han skrev då några vänliga rader och påpekade det säregna i ”att denna skriftväxling blev mellan två f. d. kumlabor”.

Kyrkoherde Nils Hallmén

På somrarna fick vi ofta följa med till Stene brunn. Pappa svarade under flera år för skjutsarna dit. Det var innan Sterners övertog skjutshållningen. Ävenså skjutsades under midsommarhelgerna deltagare till konferenserna vid Torp. Då användes planvagnen. Och hur väl minns man inte många av dem, som åkte förbi Fylsta på väg till stationen. Kända profiler var Hedin på Torp, Kindstrand på Skoftesta, Johan Andersson i Åbytorp, kyrkoherdarna i Hardemo och många andra. På sina vandringar kom ofta Hallgren till Fylsta (om honom har tidigare berättats i Julbladet). Min farfar i Ofversta hade varit förmyndare för honom, varför han hälsade på hos oss. Vi barn var aldrig rädda för honom, trots att han betedde sig underligt och kom klädd i flera hattar. I sitt omtöcknade tillstånd talade han ständigt om ”Albertina” — sin ungdoms kärlek.

Den första präst, jag fick tillfälle stifta bekantskap med utan att själv vara medveten därom, var prosten Axel Falk. Den enda i syskonskaran blev jag nämligen döpt av honom, som alltså då — 1899 — ännu utförde någon förrättning. Han son, pastor Johannes Falk, som vid den tiden var faderns adjunkt, fick annars göra de flesta kyrkliga tjänsterna och särskilt förrätta dopen, varför prosten skämtsamt kallade honom ”Johannes Döparen”. Jag har sedan jag blev äldre med rörelse tänkt på att jag blev döpt av den gamle vördade rosenianen, prosten Falk. En av mina fastrar har berättat mig, hur hon väl mindes dopdagen. Gamle prosten dröjde länge vid dörren, innan han gick, och nedkallade Guds välsignelse över hemmet. Som ett bevis på prostens anspråkslöshet kan nämnas, att han aldrig ville tituleras ”doktor Falk”, ehuru han — den förutvarande stockholmslektorn — var fil. doktor. Hans syster, fröken Hanna Falk, minns jag väl. Hon ledde den missionsförening, i vilken min mamma var med. Jag tror, det var zenamissionen, som var hennes hjärtesak.

Prästerna i Kumla under min uppväxttid var prosten Gustaf Pettersson och komminister Erhard Morén. Gudstjänsterna var präglade av stor enkelhet — barndoms-

Sjödins Stenhuggeri

Tillverkar Gravvårdar och Gravfris samt Byggnadssten av brun, grå och svart granit

Tel. 712 98 och 708 25

intryck, som bidragit till, att jag aldrig kunnat uppskatta, utan istället känt mig främmande för den nya högkyrkliga ritualistiska riktningen inom vår kyrka. Vad som på den tiden åter och åter framhölls var, att den lutherska kyrkan är "ordets kyrka". Prästerna då bar aldrig mässkrudar. Jag minns, hur högtidligt jag tyckte det var, när två präster gick för altaret i sina långa, släpande prästkappor. Kanske förnam man omedvetet något av det, som står i Jesaja 6: 1: "Och släpet på hans mantel uppfyllde templet". Man tänkte annars så litet på det yttre. Det var andan i gudstjänsten, som lyfte sinnet. Att Gud med sitt ord gav sin ande och kraft. Jag kan aldrig minnas att jag fick sitta i en julotta. Kyrkan var överfylld och folk stod i gångarna.

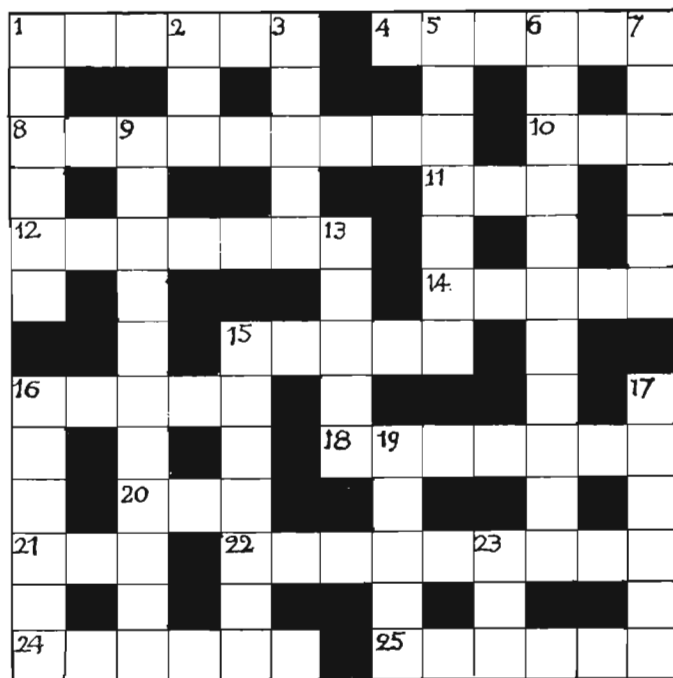
Men det var inte bara intryck från högtidsstunder i kyrkan, som gav livsriktningen. Än mer det evangelisk lutherska fromhetsliv, som levdes i både kyrka och frikyrka. Någon kyrklig söndagsskola fanns inte, när jag var barn. Jag gick i Johanneskyrkans söndagsskola, där jag hade fabrikör Carl Nilsson som lärare. Och jag tänker med glädje på det goda förhållande, som i min barndom var rådande mellan olika fromhetsriktningar. Även så att prästerna var ivriga nykterhetsmän. Prosten Pettersson bar ofta blåbandsmärket på sin prästrock, och pastor Morén ivrade varmt för nykterhetssaken. Prosten Gustaf Pettersson var en av stiftets rikast utrustade predikanter. Pastor Morén — som emerituskyrkoherde ännu verksam — minns man mest från arbetet i kyrkliga ungdomskretsen, där han med sin kamratliga vänlighet betydde mycket för oss, som då var unga.

Många av dem, man minns, är nu borta, även jämna-åriga och skolkamrater. Och många har fått en andra hembygd — den där de kom att utföra sin livsgärning. Det tycks dock vara så, att ju äldre man blir, dess mer går tankarna tillbaka till barndomsbygden — för de flesta av oss så kär.

Kumla kyrka i julottetid

Kumla Julblads korsord 1958

Vågräta ord:

Lodräta ord:

1. Böra vara klara o. tydliga. (6)	1. Kunna anföras över dom. (6)
4. Sagoö. (6)	2. Nyttjas som foder. (3)
8. Löpare. (9)	3. Svensk tidning. (5)
10. Finns i musik o. kortlek. (3)	5. Ej helt avliden. (7)
11. Tidsfråga. (3)	6. Flygas från U. S. A. (11)
12. Kan ogift man ej bli. (7)	7. Kan stämningen vara. (6)
14. Bör finnas i roddbåt. (5)	9. Är affärsman skyldig föra. (11)
15. Den 31 i 8. (5)	13. Finns ej på runda hus. (5)
16. Mindre gåva. (5)	15. Sysslar elmontör ofta med. (7)
18. Böra plågor, om möjligt. (7)	16. Rovfågel. (6)
20. Dess nytta är omstridd. (3)	17. Kan vinden vara. (6)
21. Ett ej ringa antal. (3)	19. Hindras genom fälld rullgardin. (5)
22. Äldre ösredskap. (9)	
24. Bota. (6)	
25. Bör man vara. (6)	23. Livsmedel. (3)

För den först öppnade rätta lösningen utbetalas, i likhet med förra julen, ett första pris av 10 kronor. Andra och tredje pris 5 kronor.

Lösningarna, som adresseras "Kumla Julblads korsord", fack 95, Kumla, skola vara inkomna senast den 15 januari 1959. Pristagarnas namn meddelas som vanligt genom anslag i Dohlwitz bokhandel.

Pristagare 1957:

- 1) Fru Ingrid Öhrn, Hallsberg, 2) Fru Ester Cederström, Stockholm, 3) Ombudsman Nils Thorsén, Örebro.

Mejeriprodukter av högsta kvalitet försäljes i egna butiker och hos återförsäljare

KUMLAORTENS MEJERIFÖRENING

Mejeri: Tel. 700 33, 8—12 fm., 5—6 em.

Där många sparar,

VÄXER VÄLSTÅNDET . . .

En bygd, där många sparar, blir rik. Pengar insatta i bygdens sparbank betyder investeringar i bostäder, jordbruk, hantverk och kommunal verksamhet. Det ger fler arbetstillfällen och ökar bygdens välstånd. Pengar insatta i en sparbank är alltid verksamma till hembygdens bästa.

KUMLA SPARBANK

— ger högsta ränta på insatta medel

Filialer i
HÄLLABROTTET
och
ÅBYTORP

Försäljning av **FORD** bilar och traktorer

FULLSTÄNDIG BILVERKSTAD - Shell bensin - Tvätt- och smörjhallar

CARL SUNDBERGS BILFIRMA
KUMLA - Telefon Växel 792 05

*G*äller det
ARBETSHANDSKAR?

Efterfråga

*två märkesvaror av god kvalitet
— välkända sedan årtionden*

*

Tillverkas av

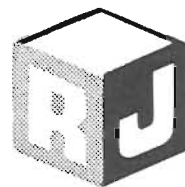
**PAUL JOHANSSONS
Handskfabrik**

KUMLA

Telefon Örebro 730 73

**Förpacknings-
problem?**

Kontakta!

RINALDO & JOHANSSON AB
FÖRPACKNINGSINDUSTRI KUMLA

Varumärken:

EXCELENT
Herrskodon

STIL-SKO
Damskodon

GULLIVER
Barnskodon

CAJ-RUBBER
Herrskodon

S:T MORITZ
Sportskodon

*

C. A. Jonssons
Skofabrik AB.
Kumla

Stil
sko

... kvalitetsmärke för eleganta och välsittande
DAMSKODON

AB. JONSSON & KJELLIN
K U M L A

KUMLA
FODER- & UTSÄDES AB.

TELEFON 709 00 växel

*

*Utsäden, Spannmål, Foder- och Gödningsämnen,
Hö, Halm, Torvströ
m. m.*

Haglund's
TRÄSNITTROR
KUMLA

EKMAN, HAGLUND AB.

FÖRSÄLJER
från lager för skotillverkning
erforderliga materialier såsom:

*Läder, Skinn, Skofoder, Silke, Sygarn, Skosnören
Cellgummi, Tryckspännen
och Gummiklackar
m. m.*

TELEFON: VÄXEL 792 30

Senaste nytt i

RADIO

och **TV**

Eklöfs

Hagendalsvägen, Kumla

Tel. 706 44, Bost. 700 52

ÄVENTYR I FJÄLLET

Av Hugo Ericsson.

Ajaj, den rullgardinsfjäders var hårt spänd. Med tjong och ett klick for gardinen i topp. Överraskad och smått snopen blev jag sittande kvar i sängen och kikade ut genom fönstret.

Molnen svepte skogen, regndiset rullade ned över dalen.

Fönsterbågen hade svällt och lurade mig på fötter, innan den kröp ur karmen och släppte in fuktig men ljuvligt frisk vårluft.

Byn sov ännu, såvitt den inte vaknat av det väldiga oväsen, som nyss spritt sig över nejden. Endast ett fräsande ljud från den vårstinna älven hördes. Då och då slog en vindil hål i diset. Var då ögonen nog kvicka, kunde de uppfatta vita snösjok här och var på skogshöjderna.

Snart kom värdfolket i rörelse. Det knäppte i elspisen, kaffekvarnen knastrade, det slamrade från koppar och fat — härliga ingresser till en ny dag. För min del den första i en lång räcka över vår, sommar och höst med eskapader i fjällvärlden.

Så var man då äntligen färdig att starta en rekognoseringsstur till fjälls för några dagar. Genom byn och en bra bit upp i skogen fanns det ingen snö, så skidorna fick skava axlarna, men vatten skvalade överallt. Älven hade råge, och vareviga bäckaränna i skogen pöste över. Och bråttom hade de så det förslog. Ett lavskrikpar slog följe en bit. Deras högröstade ovet tog ingen illa upp. Tvärtom. Jag stannade och fiskade fram en brödbit ur ryggsäckens djup. Tvärtyst. Nyfiket avancerade de från gren till gren och kom helt nära. Det är en käck, litet uppnosig attityd över lavskrikan: vaken, orädd, trätgirig.

Jag gillrade upp brödbiten ytterst på en grangren någon meter över marken. Fåglarna lade huvuna på sned och kikade lystet. Så tog den ena mod och hoppade ned för att snappa till sig brödbiten, men den föll till marken. Bums dök den andra med ett triumferande skri och snöt biten. Det blev inledningen till en vild förföljelsejakt.

Så mötte snön. Skidorna kom på fötterna, och sakta strävade jag uppför. Barrskogen slutade. Diset blev duggregn. Kära hjärtannes vad mycket vatten det kan hänga i en liten fjällbjörk, när det duggregnar. För den som inte är så slunter på skidorna blev det många björkar förunnat tömma av sitt vattenförråd, när man törnade emot. Så när det bar sig till, fann jag det lämpligast att skråa upp på en ås och få björkfritt.

Här var snön grovkornig och hård. Med ens gick det förunderligt lätt att åka. Av ett enda stavtag tjoa det iväg flera tiotal meter. Och det tjoa många gånger. Många gånger.

Vår i fjället.

Det här var — tjo — alltså — tjo — början till — tjo — fem månars — tjo — fjällsemester — tjo, tjo —.

Ett av de här stavtagen blev mitt stora misstag. Det tjoa mig från dis med hygglig sikt in i dimma med ohygglig sikt. Eller kanske det var så, att dimman kom rullande bakifrån, då är jag förlåten.

Vi kumlabor är vana vid dimma, grå och sekunda visserligen, och inte som den här vit och förstklassig, men ändå, jag stannade och besinnade situationen.

Naturligtvis var jag ett nö, som åkt så länge på den här snödrivan. Den förde ju alldeles på tok för långt in på norra sidan sjön, men det var ju så roligt.

Så länge jag haft regndis, med kanske hundra meters sikt, fick kurs och vägval vika för nöjet att åka. Det fanns timmar att ta av, men nu, när man plötsligt stod inbäddad i ett medium, som mest liknade bubbelgummi utblåst ur en trollkärings käft, måste nöjet offras på det bistra allvarets altare. Dimma i fjället är sannerligen inget att leka med.

Nåja, kunde återvända till byn, fick väl följa skidspåret tillbaka. Gjorde ett försök. Gav omedelbart upp. Nättopp att skidorna syntes, än mindre spår i den hårda snön. Något annat då? Ja, om jag tog mig ned till sjön gick det nog att följa stranden fram till nätbodarna. Utmärkta orienteringspunkter. Ett starkt brus från strömmande vatten, hade länge hörts. Någon annan än Ö. Helagsån kunde inte vara upphov till det. Således måste

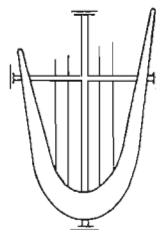
KUMLA MUSIKAFFÄR

Hagendalsvägen 14 - Telefon 71008 - Postgiro 36 71 61

Specialavdelning för grammofonskivor

(med postorderförsäljning)

PIANON — marknadens förnämsta märken

Allt inom branschen

Reparationer, uthyrningar

Undervisningskurser

för ett flertal

instrument

sjön ligga någonstades till vänster. Skönt man var ensam. Svårt nog ändå, att komma överens om bästa vägen ur historien.

Då kände jag plötsligt en lätt puff nere vid knät. Trodde dom höll på att vika sig. Kikade efter. Sannerligen, där stod en god och glad hund och puffa och puffa.

Jag klia'n bakom örat och sa: "Du, du har väl husse med dig, för du går väl inte ensam i fjället och driver."

Om en stund kom en lappyngling glidande ur dimman.

— Godda, jasså då' ä' turister i fjällen en så'n här da'. Då ha du välle mäst kört fel.

— Svår fråga. Både ja och nej. Jag ska till Gruvlistugan. Den ligger söder om Öjön, och vi står på nordsidan, men om man vet var man ä' så ä' man ju inte fel. Men då' ä' fel att befinna sej på nordsidan, om man ska te sydsidan. Så du hör, att jag har rätt. Frågan ä' svår. Nu ha' jag tänkt följa stranden tills jag kommer i rätt läge.

— Då behöver du inte göra. När jag gick neråt i morse, så va då bra väder, å då såg jag, att då fanns många bra snöbryggor över sjön, så du kan ta dej fram på dem, å slippa den långa omvägen runt sjön. Men ser du, att dom skiftar för mycket i grått eller svart, så ska du känna dej för. Då kan vara issörja eller öppet vatten. Men tar du't försiktigt, så går då nog vägen.

Dessa upplysningar avgjorde saken. Sedan vi pratat färdigt, sagt tack och hej, började jag sakta speta utför mot sjön.

Då hördes genom dimman:

— Va heter du?

Han fick namnet.

— Varifrån ä' du då?

Det fick han även reda på.

— Va' ä' du då?

— Skomakare.

"Hahahahaha", rullade det genom dimman, "ja' bara frågar, om nå'n skulle undra vart du tagit vägen. Då' ä' i sånt här väder turisterna brukar försvinna".

Så blev det tyst.

Om en stund tog brastet slut. Det bar rakt fram utan att vika ur kursen, men dryg blev biten ned till sjön. Vilken tur! Bara att fortsätta på en till synes mycket fin snöbrygga.

Försiktigt nu. Meter för meter, medan ögonen stirrade in i det vita töcknet efter nyansskillnader, gled jag fram på snöbryggan.

Hur var det han hade sagt. Blir snön mörkare, så känn dej för, det kan vara issörja eller öppet vatten.

Då kanske det vore lämpligt med en känning här till vänster. Stannade. Lutade mig något och körde ned staven i — vatten.

Försiktig jämkning av skidorna till höger för att komma bort från det otrevliga grannskapet.

Men vad nu då!

Högra stavens tur. Lika illa. Skvalpande vatten. Då förstod jag, att det mörka skidbrättena hängde över också var vatten. Hit men inte längre. Vågade inte vända. Backade så lugnt knäna medgav.

Väl åter på någotsånär fast mark tappade jag med ens all lust att forcera sjön på snöbryggorna. För hundstrand.

Svårklarad terräng i tät dimma.

Vid nätbodarna i sjöns östända gjorde jag med mycken möda upp en liten fyr, värmdte tevattnen och fick några smörgåsar till livs. Lekte en stund med tanken att stanna, tills dimman lättade. En av bodarna stod öppen. Den gav åtminstone tak över huvudet. Ingen eldstad, ingen ved. Och jag som var hur genomvåt som helst. Vart bar det iväg, om det blev nattkyla . . .

Nej, bäst att fortsätta. Först ytterligare några hundra meter längs sjön. Så sakta dragnig åt vänster, tills ryggen på höjdräckningen mellan Viksjövälen och Öjön nåddes, så svag dragnig åt höger fram till stugan. Det verkade enkelt.

Just då hade jag glömt, att till och med distriktsmästare i orientering gått bom på stugan i klart och fint väder, eljest hade jag nog vänt näsan mot skogen och byn. Någon stig att följa fanns inte. Däremot många drivvor med hårdpackad snö. När man kände, att det välvde utför, var det bäst att sätta skidkanterna till och ta ett steg i taget. Antingen slutade det i stenskravel eller på en våtäng. Då och då i ett virrvarr av snärjiga fjällbjörkar. Och timmarna gick. Skulle för längesedan ha varit i stugan. Faderullan vad jobbigt. Tusan också. Skall man gå bet på det här.

Änej, skräp den som ger sig. Men sittpauserna duggade tätt i dimman. För varje gång blev det svårare att komma på fötter igen. Så ljuvligt skönt att sitta. Vått och varmt. Märkligt varmt. Å så frestande med en liten, liten lur. Bara fem minuter. Tok. En minut då. Bara blunda. Idiot.

Vad nu då. Unnar du inte lappen att identifiera skomakarn från Kumla?

Nej du, det gör jag inte, så iväg nu. Opp, opp . . .

Skall inte dimman ta hem spelet, så finns det endast ett val — fortsatt, fortsatt.

Nå'n gång hittar du något, som leder rätt. Å du vet mycket väl, att en människa orkar mycket, mycket mer

JULEN stundar

och "Frank-Olof" vill denna helg, som till de tidigare, bemöta kunderna med en god sortering Julhandla därför hos

TELEFONER:

Kontor, ankn. bostad 713 80

Huvudaff., ankn. Charkuteriaff. 700 80

Filialen, S. Mos, ankn. Mjölkaff. 713 81

Frank-Olof Jansson - KUMLA

SPECERI-, CHARKUTERI- & MJÖLKAFFÄR

sedan hon inte orkar mer. Skena inte för den skull. Pusta. Här har du en bra sten. Där hade någon setat före mig. I mossan syntes tydliga spår efter rumpan.

Fanns det en till, som irrade i dimman.

— Ohoj — långt borta svarade någon.

Ohoj, ohoj, pling, plong.

Ohoj, ohoj, pling, plong, — kom svaret. Jaså, eko. Då gick det för långt. Få se. Den där ciggarrettfimpen, och dom där tändstickorna. Stavade Chesterfeild. Det låg några stycken sådana örökta i min ficka. Måntro. När jag hade rökt sist, för ett par timmar sedan, var det först den nittonde tändstickan som tände, de andra var våta. Alltså: ett, två, tre, — sjutton fann jag rätt på. Ingen som helst tvekan. Stenen bar mitt eget rumpavtryck. Inget nöjsamt precis, att ha gjort en lov på ett par timmar, och så komma tillbaka till samma raststen. För många skulle en sådan upptäckt betytt katastrof, men jag hade ork kvar att bli, med förlov sagt, förbaskad. Mitt under den värsta svärsalvan kom en idé. Felet måste ligga däri, att jag försökt ta mig fram så bekvämt som möjligt. Använde snödrivorna, rundade stenskravlen och de våtaste ställena. Slut på sånt nu. Om jag istället plöjde så rakt fram som möjligt, och gav akt på, om det blev mest motlut eller medlut, skulle biffen kunna klaras.

Bar det mest utför skulle jag nå antingen sjön eller skogen, och kunna återvända till byn. Om uppför, antingen Viksjövålen eller höjdsträckningen mellan den och sjön. Visst blev det besvärligt. Jätte. Äkte skidor över våtängarna, tvärade drivorna, kröp över stenhögarna, trängde och knixa genom björksnärjerna, men efter en halvtimme visste jag, att det bar mest uppför.

Nu gällde det, att hålla på tills man definitivt var uppe. Just det fina i kråksången. Klaffa beräkningarna, skulle jag ha höjdsträckningen Viksjövålen — sjön mellan mej och Silverfallet i Ojönån. Kom jag tillräckligt högt upp, likgiltigt var, skulle ljudet från fallet, som nu i vårlosken måste vara mäktigt, nå ända hitupp. Då skulle jag gå på det, följa ån motströms till Lillsjön. Se'n var det inte mer än några hundra meter till stugan.

Med all den envishet, som ligger djupast förborgad i en skomakaresjäl, knegade jag framåt, uppåt. Bara inte öronen ställde till med något inbillningsspratt. Fick inte ske. Därför mötte det första svaga mullret döva öron. Benen trampade rakt fram en god stund till. Så rädde ingen tvekan, där ute i dimman störtade Silverfallet utför sin brant. Jag kunde dra en suck av lättnad, lägga om kursen definitivt och gå en bra bit till höger om bruket. Nu bar det också utför. Snön befanns ligga kvar allmänt och bidrog till att lätta på jobbet. Jag nådde ån utan misstag och följde den till nätboden vid Lillsjön. Ett par hundra meter kvar. Så noggrant minnet tillät, riktade jag in skidorna mot stugan och stakade iväg. Vis av erfarenheten blev det täta och kraftiga hugg med stavarna, om utifall det skulle bli bom.

Det blev bom.

Åter stod jag vid nätboden. Åter siktade jag in stugan. Åter sköt jag bom.

Nu var det inte mer än det ville sig. Hungrig, frusen, dödstrött, sömning, modlös. Men det envisaste envisa vis-

Bortgången medarbetare

Knut Boström

Sedan flera år har Kumla Julblad bland medarbetarna fått räkna Knut Boström. Meningen var, att han även i årets nr skulle fortsätta att berätta om sina Hallsbergsminnen. Helt oväntat slutade han emellertid sitt jordeliv vid valborgsmässotiden i år.

Boström, som var född i Hallsberg 1895, var son till den kände krönikören Karl Boström (Calle), även han på sin tid en flitig medarbetare i Kumla Julblad.

Knut B. hade ärvt sin fars förmåga att realistiskt beskriva gångna tiders händelser i hallsbergs- och kumla-bygden. I de senaste årgångarna av julbladet har han berättat om sina skolminnen.

Liksom fadern var Knut intresserad för sång och musik och tillhörde under ett par årtionden Kumla Manssång.

Knut Boström vann genom sitt glada och lättsamma sätt många tillgivna vänner. Kumla Julblad bevarar hans minne i tacksam hägkomst.

kade: Försök en gång till. Du måste. Å stollen gjorde som token bad.

Å se, en grå massa tonade fram ur den vita stillheten — min förlupna stuga i ödemarken. Jag stapplade in genom den låga porten till himmelriket.

Här fanns torra tändstickor. Snart brann elden i spisen. En hink vatten kom in och när temperaturen gått upp till tio grader krängde jag av alla kläderna och slängde det våta byttet ute i förstugan. Gjorde i ordning mat men kunde inte svälja. Tungan kändes som en stor svullen klump och ville inte lyda. Sörplade med oändligt välbehag i mig några koppar hett sockervatten och kröp till kojs. Livet log igen. Klockan tre på natten.

Jag har ett rekord, ett enda, men det är sökert oslagbart. Det nämligen, att ha använt 16 timmar för sträckan mellan Ljungdalen och Gruvlistugan. Det lär vara omträngt ett mil.

KONJUNKTURERNA VÄXLA!

Se till att försäkringskyddet är betryggande!

LÄGG SJÄLV GRUNDEN till en tryggad ålderdom genom en pensions- eller livförsäkring

Ring upp **ALLMÄNNA LIV-ODENS**

repr. i Kumla och begär offert

GUSTAF HAGSJÖ, tel. 703 90
HERBERT WIDÉN, tel. 704 85
RUDOLF WÆRN, tel. 713 54

FRÅN MIN BARNDOMS KUMLA

Några julminnen och andra hågkomster

Av Gunhild Willén-Örnfeldt

Förf. är dotter till Gustaf Willén, komminister i Kumla 1885—1893, sedermera kyrkoherde i Edsbergs församling. Hon har tidigare i julbladet skildrat sina barndomsminnen liksom syskonen, fru Signe Willén-Thelander, Gunnar och Waldemar Willén.

Pingeli-pling-pling-pling... Det klingade och sjöng så man riktigt förstod, att det snart var jul, tyckte den lilla fem-åringen, som öppnade dörren och klev över den höga tröskeln hos mamsell Ingvaldson, där det var så mycket att se just nu ett par dar före dopparedan.

Nog för att vägen var bra lång från Kumla by till mamsell Ingvaldson, som hade bageri och affär vid Hagendalsvägen. (Den lilla byggnaden öster om Lithells affärshus.) Men när mor lämnade slanten för inköp av jullimpa var man bra glad, för man fick alltid något gott av den snälla mamsellen, kanske en vit pepparkaka med röd krusidull. Den räckte hela vägen hem, om man bet av en liten, liten bit emellanåt. Sådana godsaker vankades inte ofta därhemma. Man var inte bortskämd med sådant på den tiden, allra minst i den här lill-flickans hem.

I dag var det alldeles särskilt ljuvligt i affären. Vita julbollar, gubbar och gummor — allt prytt med röd karamellfärg. Med alla sinnen förnam man, att julen stod för dörren. Mamsell Ingvaldson pratade inte mycket, kanske hade hon alltför brått med sitt bageri och sin ugn, men ändå hann hon sticka till den lilla en stor grann julbock!

Säkert såg hon, hur den lillas ögon vidgades och strålade av häpnad och förtjusning över denna oväntade, underbara julklapp. Kanske var den synen mamsells käraste julgåva. Den bocken, den naggades inte i kanten på hemvägen, tror någon det! Ånej, den fick stanna orörd i det stycke papper, som mamsell Ingvaldson lindat om den. Och se'n visades den upp för alla därhemma. Mor gladde sig säkert lika mycket som lill-flickan. Sedan var bocken med om allt roligt under julen: de nya dock-sängarna, som mor beställt hos snickaren och rustat ut med både dynor, kuddar, blommiga täcken och spetsprydda lakan.

Ja, vad allt hann inte mor med till jul! Kanske hade Sy-Mari och strykerskan Sofi Fromstedt hjälpt till något, när de ändå var med om julstöket. Det var inte i alla hem det var så roligt att sy och stryka som här, särskilt till jul. Mor tänkte ut så mycket att glädja andra med och främst tänkte hon på de små. Dockorna, som varit borta en tid och nu "kom hem" till jul, var rena och fina till kropp och lemmar. Mor hade klätt över dem med rosablankt tyg och försett dem med tvättade och strukna kläder och minst en ny klänning var. Och tänk! Mor hade låtit sätta hyllor från golv till tak i ett hörn

av barnkammaren och hängt ett vackert blommigt tygskynke framför! Jag tror, att tyget hette kalikå, ett tyg, som väl numera inte finns i handeln, mycket enkelt och billigt. Men i barnens ögon hade det samma värde som vilket fransförsatt brokad-draperi i 80-talets salonger.

Julgranen var ändå det vackraste av allt. Den var så friskt grön, huggen av far i skogen dan före julafton. Den doftade nästan lika gott som skogen ovanför Kumla station uppåt åsen, där jag antar, att förnäma villor och höghus i ordnade kvarter med breda gator nu breder ut sig. Men "på den tiden" fanns där endast stigar trampade upp emot grusåsen och de gröna ängar, där en och annan anspråkslös rödmålad stuga utgjorde en livlig färgklick.

När man satt nära julgranen och blundade, kunde man rent av förnimma doften av linnéa, som med långa blankbladiga revor i svällande klungor tagit fäste i skogens mossiga tuvor. Den skogen måste man igenom när man gick till mamsell Ingvaldson. Om vintern var där bara en smal gångstig genom snödrivorna, men om sommaren fanns där en stor öppen plats med upptimrade träbord och bänkar. Dit gjorde man utflykter så snart sommarvärmen kom och lockade ut i det svala skogs-dunklet. Aldrig smakade mors hemkokta saft så ljuvligt som vid dessa familjeutflykter. Man knogade så gärna på för barnahänder ganska tunga bördor, när man visste sig på väg till denna paradisiska skogsglänta. Så drömde man sig vid julens doftande gran åter dit ut och förde kanske drömmande och omedvetet sina små händer med nyplockad linnéa upp emot ansiktet! Längre nådes man väl inte blunda, ty när man åter tittade upp fanns *julen* där.

En jul ett par år senare var för mig något av ett jubelår. Jag hade lärt mig läsa och skriva, dels under några veckor i småskolan och dels på egen hand eller med mors hjälp i hemmet. Vi fick mässlingen alla syskonen. Under konvalescenttiden fick jag ha barnkammaren alldeles för mig själv, vilket jag fann mycket trevligt. Nu vaknade mina spirande litterära intressen. Mor gav mig "Läsning för Barn" av skalden och barnvännen Zacharias Topélius. Jag fann där alla de vackra sagor och berättelser, som gav mig så mycket av lärorika impulser, utan att på något sätt tynga eller vara försedda med "pekpinne".

Med blyerts eller med bläck och stålpena skrev jag, "författade" själv små sagor. Jag hade det verkligen bra! När jag så fick tag på en dansk gammal tidskrift, trolig-

Alltid färska

TOBAKSVAROR

BRILON-pipan

av BRILar, nyLON och RATOS

Tekniska artiklar - Pappersvaror - Tidningar - Tidskrifter - Böcker

BERGQVIST & C:o Cigarraffär

Köpmangatan 15, Kumla - Tel. 701 07

modell E 469

RANDSYTT PÅ MODET
De alltför vecka skotyperna får åter "stryka på foten" för randsydda kvalitets-skor. Här en god expon-ent, som visar att smidig-het och mjuka linjer går bra att förena med rand-sydd tillverkning.

Här ett par exponenter ur vår kollektion. Dessa båda plus ett 15-tal andra modeller, utvalda ur vår omfattande kollektion av c:a 200 modeller, ha i höst annonserats i de olika provinstidningarna landet runt

Joels-skorna vinner terräng i hela landet. Ni vinner komfort och skoe-konomi genom att köpa Joels-skor som

*Tål att titta på
Tål att slita på*

Kommanditbolaget
JOEL ANDERSSON
KUMLA

modell H 117

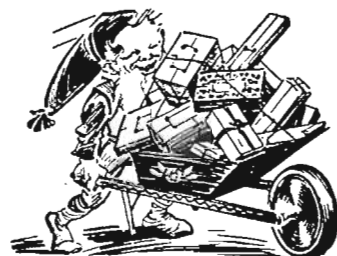
SÖKER NI en damkänga, som i sin stilsäkra enkla skärning får Er fot att se lika nått och fin ut som i en elegant pumps, vill vi gärna visa Er denna modell. Den har dessutom varmfoder och tunn gum-misula.

Köp julklapparna i

Kumla Järn- & Redskapshandel

FREDRIK EMBERG

Tel. 700 25, 703 25

De stilfullaste

NYHETERNA I
TYGER, GARDINER, BLUSAR
UNDERKLÄDER och STRUMPOR

Hills
Tel. 704 46, 714 47

**En
julklappsbok!**

»Mer skomakare än folk»

Inbunden i trevligt band 15:—

Hos bokhandl. i Kumla och Hallsberg

Kumla Elektriska Byrå

Telefon 702 02, 799 55
Hagendalsvägen 20

Utför alla slags Elektr. Kraft- och Belysningsanläggningar, Svagströmsanläggningar, Neonbelysningar, Reparationer av motorer och alla slags el. apparater

Stor sortering av modern belysningsarmatur

**En
julklappsbok!**

Medan lägerelden brinner

Inbunden i trevligt band 14:—

Hos bokhandl. i Kumla och Hallsberg

Gör Edra julinköp hos

Gösta Blixts Speceri- & Matvaruaffär

Norra Kungsvägen 18

Tel. 706 12

Gå ej omvägar
GÅ RAKA VÄGEN TILL

Kumla Byggvaror

Carl Johansson Trävaruaffär AB.

Telefon Örebro 709 45 (växel)

TEGELRÖR, MUR- och FASADTEGEL, BYGGNADSMATERIAL samt JÄRNVAROR, ALLT FÖR GOLV (Linoleum m. m.)
TRÄVAROR av alla slag - Distriktsförsäljning för Örebro län av Ankarboard och Plywood

Säljande

FÖRPACKNINGAR
I OFFSET OCH BOKTRYCK

KUMLA KARTONG-INDUSTRI

AB

V. DROTNINGGATAN 38

TEL. VÄXEL ÖREBRO 754 70

KUMLA

Vår måltid intaga vi bekvämt och billigt å

MJÖLK-BAREN

Köpmangatan, Kumla - Tel. 702 86

Beställningar mottagas

BERNTS *Café och Konditori*

Johannes kyrkogata 9 - Tel. 700 76

Torget - Tel. 701 84

REKOMMENDERAS

Gott kaffe - Gott bröd

Beställningar mottagas

Försäkringsaktiebolaget

HANSA

FÖRSÄK-

RINGAR

Ombud i Kumla: Folkskollärare GUSTAF HAGSJO

Telefon 703 90

Geos PAPPER AB

Jönköping - Tel. växel 190 70

Kommissionär för POPYRUS, Mölndal

Alla sorters Post-, Skriv- och Tryckpapper. Påsar. Bindgarn

MUNKSJÖ välkända omslagspapper m. m.

Representant:

HELMER ERNESTAM, ÖREBRO

Västmannagatan 18 - Tel. 11 30 70

Vid bemärkelsedagar
Kumla Köpmanna-

använd Eder av
förenings Presentkort

Parti av Hagendalsvägen och torget

Ovanstående foto av Hagendalsvägen och torget omkring 1905 har ställts till julbladets förfogande av köpman Frans Ericsson. Den stora vita byggnaden uppfördes 1902 av handl. A. G. Ekman och användes av honom till speceri- och diverseaffär samt bostad. Torget var då förlagt intill nuvarande Odengatans södra del. Grosshandlare P. J. Carlsson m. fl. arbetade energiskt för att få torget till Hagendalsvägen. Bl. a. fick Ekman satsa 300 kronor till marklösen m. m. År 1910 överlät Ekman sin affär till Frans Ericsson, som då var biträde hos J. W. Johanson i den lokal, i vilken numera är inrymd Hults Glasmästeri. Det Ekmanska affärshuset har under åren tillbyggt. Nuvarande ägaren, fabrikkör Manne Larsson, kommer inom närmaste tiden att låta riva byggnaden för att på tomten uppföra ett modernt affärs- och bostadshus. De största lokalerna kommer att disponeras av Kumla Sparbank.

gen ett av fars "fynd" hos urmakare Olsson vid stationen, blev jag väldigt intresserad. Nu skulle jag försöka "översätta" från det främmande språket till svenska! Mor brukade syssla med sådant arbete "på lediga stunder". Hur hon kunde finna några sådana med alla småbarnen, ett tungt och svårskött hushåll och dålig ekonomi, förefaller mig oförklarligt! Jag gav mig modigt in i "översättningsarbetet". Det kunde man tjäna pengar på, det visste jag också, för mor hade en gång för en berättelse, hon sänt till "Barnvännen", fått den svindlande summan av 25 kronor! Så mycket drömde jag inte om att få, men något borde det bli! Som jag trodde i största hemlighet, lyckades jag skicka av mitt första översättningsarbete till en av de tidningar, Svenska Posten, som vi många år hade i vårt hem.

Jag väntade ivrigt på svar, men det dröjde. Tiden gick och julen närmade sig. Jag ville så gärna ge alla i hemmet åtminstone en julklapp var. Men hur skulle jag kunna samla ihop så mycket pengar jag behövde. De kopparören jag ibland fick av någon tant eller farbror för att jag gick ärenden åt dem, förslog inte långt. Minst ett par kronor måste jag ha!

Jag hade nästan glömt bort min översättning för Svenska Posten, när far en dag kom med en hälsning från sin vän, redaktör Pettersson i Jönköping och lämnade mig tre blanka en-kronor från honom. Visserligen

kunde han inte använda berättelsen för tidningen, men "eftersom det tydligen fanns anlag, som borde uppmuntras" så...

Visst blev jag mycket glad men också lite besviken. Jag ville gärna haft min stora hemlighet för mig själv för att senare berätta om mina framgångar. Men det betydde just nu inte så mycket. Jag hade de efterlängtnade julklappspengarna, mera än jag vågat hoppas få. Så det skulle bli fina, dyrbara julklappar till hela familjen.

Ett par dar före julafton gav jag mig av till Kumla station. Min yngre syster Helfrid fick följa med för att hjälpa mig bära alla paketen. Vi halvsprang i skogsbrynet den så ofta trampade stigen, som låg nedanför stora landsvägen och där man var trygg och skyddad för den livliga trafiken av hästskjutsar. Intill skogen, där vi småflickor kilade i sann julglädje låg snön ännu ren och vit. Vi bröt var sin liten gren av lingonris och stack den i kappans knapphål. Hästskjutsarna var festliga, tyckte vi, särskilt när ibland en fin släde med parhästar, slädnät och körsven på kuskbocken blixtnabbt ilade förbi, men de bölande oxparen framför grova timmerkälkar eller skrindor på medar, tyckte vi inte om. Med sina vassa horn under oket över nackarna, där de vrenskades på ömse sidor om tistelstången, föreföll de oss verkligt skräckinjagande. Men jag var "stora syster" och ville inte

Centrum-LIVS

VID TORGET - KUMLA

Telefoner 700 55, 700 98

Frukt, Konserver, Delikatesser, Specier, Djupfryst, Mjolk, Bröd

Vår specialitet:

Omtyckta kaffeblandningar (även i julskrin)

Kumla järnvägsstation på 1890-talet

låtsas om, att jag kände mig ungefär lika illa berörd som den gången jag stod ute på farstubron och skulle ge gubben med "den dansande björnen" en slant! Ja, det var verkligen lite av Zoo i Kumla på den tiden!

En gång släpades en stackars tvåpucklig maläten kamel omkring på vägarna av någon företagsam förevisare, viss om sensationslystnad och — pengar! Och vår käre magister Dreborg kom en gång folkskolans alla barnahjärtan att klappa i hastigt tempo, då han lät oss mitt under "timmen" kila ut på skolgården för att titta på en grå ren och en liten grannklädd lappgubbe. När jag berättade om den upplevelsen för mor, lärde hon mig en liten visa:

"Jag fattige lappman,
som bor uti Lappland,
mellan berg och stenar
vallar jag mina renar."

Snart nog var vi framme vid vårt första mål. Foselius och Bergöö Diversehandel var med stora bokstäver målat ovanför ingångsdörren. Så man kunde inte gå vilse, även om man inte var så hemvan vid Kumla station, som jag "på den tiden"! Där växades de tre silverslantarna i kopparmynt, och jag fick en hel stor strut av gråpapper full med pengar, som vägde tungt i barnets hand. Vad allt skulle de inte räkna till! Men en enda handelsbod var inte nog för mig den gången. Det fanns en nyare och något större, kallad "bolagsboa". Där fann vi till vår glädje en hel liten julutställning av småsaker, passande för mina tillgångar. När jag köpt åt alla, hade jag ändå en slant kvar, för vilken jag köpte en strut karameller att bjuda på under julen. En liten flaska luktwater åt kökspigan och en vacker röd tvål i hjärtformat åt vår kära "Mia" var, tyckte vi, särskilt trevliga "klappar". Tänk, så glada alla skulle bli, när julklapparna delades ut på julaftonskvällen!

Att klapparna lindades in lite hur som helst i vad

pappersbitar man kunde finna förringade inte alls glädjen, varken för givare eller emottagare. En liten lustig vers på paketet under namnet betydde ofta mer än omslaget. En glad jul blev det och jag kände mig även lycklig, en glad givare i all ringhet! Kanske har jag aldrig senare i livet givit så i sanning dyrbara och uppskattade julklappar, inköpta för en strut kopparslantar i Bolagsboden vid Kumla station!

Så småningom blev det täta besök nere i stugsamhället intill stationen. I en liten gulmålad stuga där bodde ett par gamla prästdöttrar, Emma och Magda Norelius. Emma, som var mycket musikalisk och även språkkunnig, försörjde sig och sin syster genom att ge piano- och språklektioner. Pianolektioner tog jag en tid för tant Emma. Hon var verkligen en mycket trevlig lärarinna, som gjorde speltimmarna till riktiga högtidsstunder för sina elever, bland dem min mycket goda vän och skolkamrat Elin Blixt från Södra Mos, sedermera gift med den särdeles musikälskande och kunnige grosshandlare Axel Lundholm i Örebro.

Samhället växte så småningom ut rätt betydligt. I källarvåningen hos Karlssons i "Slottet", den enda byggnad med tornspira på taket, fanns bageriaffär, där den blonda Elsa, vänlig och rar, sålde både limpor och andra brödsorter. Villan flyttades senare till hörntomten vid Köpmangatan—Kyrkogatan och användes under många år till komministerbostad. Huset revs 1956.

Det var en stor händelse, när man fick följa med far till Örebro och ett stort ögonblick, när man såg vattentornet vid sidan av landsvägen strax innan man åkte in i själva staden. Där var det alltid lika tjugande att se det uppdämda vattnet i en bred fors falla ned utefter dammbyggnaden i Svartån. Det allra roligaste var ändå att åka förbi bevattningsplatsen, där bönderna vattnade sina hästar efter färden på de dammiga vägarna in till torg och marknad. Själva resan var naturligtvis oerhört spännande. Man satt så mjukt och bekvämt på hösäckar-

GUST. JOHANSSONS EFTR. ÅKERI

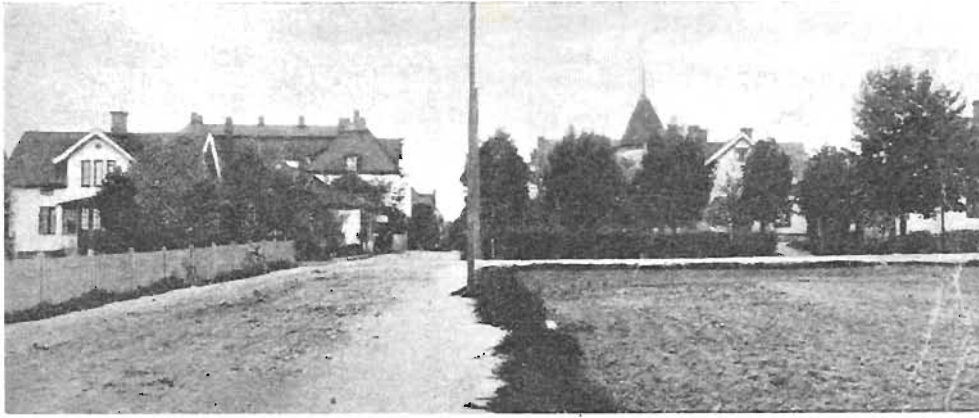
Innehavare: Åke och Bertil Johansson

REKOMMENDERAS!

Alla slags transporter till humana priser

Körningar till och från Örebro varje dag

Johannes Kyrkogata - Tel. 701 16

Köpmangatan 1920 med Johanneskyrkan till höger

na i flaket bakom vagnsätet, där far och körkarlen livligt samspråkade om mångt och mycket, för vilket jag inte hade något intresse. Jag var fullt upptagen med att se mig omkring, ty en sådan långresa bjöd på mycket ovanligt. Van vid den vattenfattiga Kumla-slätten som jag var, njöt jag av att se vatten blänka fram mellan gröna buskar och träd. Grässets yppiga tuvor och saftiga mattor var också det en ovanlig syn. I mitt minne ser jag en sådan matta mellan glesa, späda björkstammar, översållad av något vitt. Vad — är det möjligt, att det är liljekonvaljer, mors älsklingsblommor! Jo visst! Till min stora glädje stannade vi en stund och jag plockade, njutande av doften, som fyllde mitt sinne med något av salig undran över all denna skönhet. Den lilla klara bäcken, som risslande rann fram genom mossan kom mig att sakta nynna: *Morgon mellan fjällen, klara bäck och flod* . . . Det var lite svårt att lämna detta paradiset, men jag hade min stora liljekonvaljeknipa med på hösäckarna och när jag så plötsligt fick se en liten insjö glittra vid sidan av vägen, blev jag förtjust, ty sådant visste man inte av som liten Kumla-flicka! Visst fanns Blacksta-ån och nära den en liten inhägnad med klart vatten och fin sandbotten. Man kände väl till Blacksta, för den söta unga Elin Larsson (sedermera gift med Erik Samzelius) tog spellektioner för mor minst en gång i veckan.

Namnet Samzelius är sedan långt tillbaka ett välkänt och aktat namn i Kumla hävder. Än händer det att min blick i en tidning fastnar vid ett sådant känt namn, ofta någon av fars kära vänner och bl. a. även hans medarbetare i söndagsskolan. Särskilt kan jag nämna skomakare L. E. Linngren, stationskarl Gustaf Trygg och Axel Hahne, sedermera missionär i Kina, liksom en mycket kär barn- och ungdomsvän, Maria Nylin från Vesta skola. I Kina verkade dessa båda trofasta vänner i många årtionden. Namnet Zarelius, också ett minne från barn- domen, återsåg jag i en dödsannons för ett par år sedan. Så var det skollärarna i de många olika byarna, Larsson i Hörsta, Jansson i Byrsta, Nylin i Vesta och många, många andra. I skolhusen talade far ofta för fullsatt sal och som liten tös satt jag ibland nedanför katedern och såg ut över en andäktig skara åhörare. Om jag just då

gjorde några reflexioner, minns jag inte. Jag visste bara att det var viktigt att sitta tyst och stilla, hur trött man än var.

Någon gång var man med på en examen. Därifrån har man minnet av ett grovplankigt nyskurat golv, tätt bestrött med finhackat enris, i vilket skogsdoften fanns färsk och frisk. Pojkar och flickor i sina bästa hemvävda vadmalskläder med dofter av skilda slag från loft och klädkamrar.

Fattigstugan var en stor, vittrappad byggnad, som gränsade intill kyrkogården. Man hade inte lång väg att bära de gamla till deras sista vilorum. Fattigstugan var en slags avstjälpningsplats för alla "icke önskvärda" människor. Där fanns hjälplösa åldringar, sinnessjuka och barn i olika åldrar. Stackars små! Man sökte väl så snart som möjligt få dem i hem, där man dock inte alltid tog hand om dem av kärlek och barmhärtighet utan ofta för att ta ut av dem så mycken arbetskraft som möjligt. Fattigstugbarnen gick också i söndagsskolan, där de väl hade sina bästa stunder av gemenskap med andra barn. Säkert fick många av dem därifrån minnen för livet. En och annan lyckades bra i livet genom emigration till Amerika eller på annat sätt, men någon eller några blevo också lytta till både kropp och själ.

Amerika, ja, det var ett sago- och hägrande lyckoland! På tåget vid Kumla station såg jag unga flickor och pojkar med blommor på bröst och i hand, omgivna av vänner och anhöriga, som med tårfyllda ögon vinkade farväl. Det var en syn, som fick barnets ögon att tåras i medkänsla och undran.

Som ung och sedermera även på äldre dar har jag flera gånger besökt Kumla och i minnet återupplivat många episoder från flydda tider. Så småningom har allt förändrats till oigenkännlighet och allteftersom de gamla, kära vännerna gått ur tiden, finns minnena mera i tanke och hjärta än i yttre ting. *Idyllen Kumla* finns inte mer, den har för alltid gått ur tiden, men minnets film finns kvar. Bilderna från ett långt livs olika perioder växla, men Kumla-tiden, barndomstiden med ljus och mörker, med skuggor och dagar är bland de starkast framträdande och käraste.

Koppartrans ELDNINGSSOLJOR

TEGEL och TRÄVAROR
KOL och KOKS

Malcus Johansson, Stene, Kumla

Telefon 702 21

Mangårdsbyggnaden Björka 2: 1.

Byn har en del samfälld mark. Inkomsten därav fördelas efter örtugmland. Byn omfattar tillsammans 72½ örtugmland, varav 17 kommer på Harry Karlssons gård. Vid den varje år hållna bystämman fördelas avkastningen mellan delägarna. Genom försäljning av ett större område av grustaget till Mellersta Svenska Svinkontrollstationen 1956, förekom den dittills största utdelningen.

Bystämman har mycket gammal tradition. Det är en oskriven lag, att stämman skall avslutas med en riklig middag, som finansieras ur den gemensamma kassan. Byns kassabok är från 1870-talet, då Lars Andersson förde räkenskaperna.

Harry Karlsson har inte blott visat ett stort intresse för jordbrukets ekonomiska organisationer, utan han har även ägnat mycken tid åt kommunala uppgifter och tillhör bl. a. kommunalfullmäktige, kommunalnämnden och hälsovårdsnämnden, i den sistnämnda som ordförande. Han är huvudman och styrelseledamot i Kumla Sparbank. Den ideella livsåskådningen har främst tagit sig uttryck i medlemskapet i Kumla Ebeneserförsamling.

MIN HEMBYGD

*Jag älskar min hembygd i Nerike,
den plats där min vaggga har stått.
Och den känslan må alltid mig styrke,
när jag tänker på allt som vi fått,
att vörda det släkte, som skapat det
som vi få skörda frukten utav.
De slutat sitt arbete och sitt värv
och mödan, som livet gav.*

*De vilar i ättehagen,
som ligger där nära byn.
Det är vackert där om dagen,
men även när bakom den brustna skyn*

*en kopparblank måne tittar fram
och blickar över nejden ner.
Han spejar över bygden,
och vad är det som han ser?*

*Han ser ner över urgammal bygd
med trivsamma vackra gårdar.
Där står bondens stuga, under vårdträdets skygd,
Och bonden själv går och pysslar och vårdar
och styr och ställer med allt
som är honom anförtrött.
Han vårdar sitt arv, och han sköter sin gård,
där hans fäder i sekler bott.*

*Det är vila över hela trakten,
men man kan nog där innerst ana,
hur det var att hålla vakten,
när knekten fick följa regementets fana
för att värna urgammal frihet
och även hus och hem.
Och många av dem kom aldrig igen,
De fick offra båd' liv och lem.*

*Och när jag ser de blånande bergen,
där jag står på tunet framför min stuga,
dessa åsar, som ibland äger Medelhavsfärgen,
och hitom är slätten, där skördarna buga
och domareringar och bronsålderskummel
på höjdernas krön —
ja, det är min älskade hembygd så skön.*

Karl Östlund
Hardemo

VARGA-ENEN

I hagen mellan landsvägen Hallsberg—Tälle och Algevads gård, 50 meter söder om landsvägen, finns en ovanligt stor trestammig en. En av de tre stammarna har angripits av röta och synes torka bort. Enen är numera fridlyst och därmed skyddad för åverkan. Det vill synas som om ingen velat eller vågat förgripa sig på enen, förknippad som den är med minnen från den tid, då ulven strök omkring i markerna och gjorde besök på bondgårdarna.

Enen går under namnet *Varga-enen*. Namnet har den fått därav, att Hardemo sockens sista varg vintern 1850 där fick "bita i gräset". På gården Hult bodde då bonden Anders-Petter. Han ägde en hund, som under vintern upprepade gånger blivit jagad av, som Anders-Petter trodde, en större hund, tillhörande kronofogde Zetterstedt på Handberga. Anders-Petter, som var rädd om sin hund, gick en dag till traktens storjägare, Jan-Gustaf i Getrike, och lånade hans bössa. Ty nu skulle kronofogdens hund märkas, för att han inte lät Anders-Petters hund vara i fred.

Jan-Anders lånade ut sin bössa, som laddades med ett extra kraftigt skott. För att åt skottet giva stor dö-

Anlita WEIDERMANS OMNIBUSTRAFIK

Moderna turistbussar med nackstöd, radio och guidmikrofon. Begär offert!

Res med vår linjetrafik

Örebro—Kumla—Hallsberg—Vretstorp. Kumla—Hardemo. Kumla—Yxhult—Kvarntorp.

Kumla—Yxhult—Bredsätter—Ålsta—Hallsbergs kyrka—Hallsberg—Kårstahult

Tel. 703 65, 713 65

F. N. WEIDERMAN

Skomakarmuseum vid Kumlasjön

Kumla Rotaryklubb har tagit initiativ till ett skomakarmuseum, som kommer att invigas i samband med klubbens tioårsjubileum våren 1959. Stadens myndigheter har visat sitt intresse för tillkomsten av ett museum genom att ställa en av de gamla stugorna på Kumlamalmen till förfogande och upplåta tomtmark på Djupadalsområdet. Stugan har under året flyttats till den anvisade platsen å området norra del, och nödvändig renovering har vidtagits, allt bekostat genom gåvor av rotaryklubbens medlemmar. På tomten har prydnadsbuskar och blommor planterats.

En hel del äldre föremål har redan lämnats till museet, men kommitterade är givetvis tacksamma för ytterligare redskap m. m. från det gamla handskomakeriet. Dessa kan inlämnas i Dohlwitz Bokhandel.

Av de tre stugorna på Kumlamalmen är det den mellersta, vilken är bäst bevarad, som blir skomakarmuseum. Den ägdes på sin tid av spannare Odell. Tvenne döttrar till O. hade kaféer i stugan under de stora kreatursmarknaderna, som ännu i början av 1900-talet hölls i närheten av malmen.

dande verkan använde den tidens jägare stora hemstöpta hagel eller "rännarekuler", som de kallade dem.

Anders-Petter gick så hem för att avvakta nytt besök av fienden. Det dröjde inte längre än till följande dag förrän hunden gick till ny attack på gården i Hult. Men då var Anders-Petter redo med bössan. Ett stort djur syntes just då vid en snödriva framför byggnaden. När djuret kom upp på snödrivan, sköt Anders-Petter, varvid djuret föll men reste sig och sökte sig till skogs.

Bössan, som var en s. k. mynningsladdare, måste nu laddas om. Därför måste Jan-Gustaf åter anlitas. Under det denne laddade bössan, omtalade Anders-Petter vad som hänt. Båda skyndade nu tillbaka till Hult, varifrån blodspåren lätt kunde följas genom skogen, över landsvägen och in i hagen vid Älgevad. Där vid jättestenen

Innehållsförteckning:

	Sid.
<i>Julens glädjebudskap.</i> Av pastor Lennart Olsson	1
<i>Hur Kumla kyrka byggdes.</i> Av byggnadsintendent Henning Julin, Stockholm	2
<i>"Jag har hört om en stad ovan molnen."</i>	5
<i>Stigarna i Viaskogen.</i> Av boktryckare Nils Helander	6
<i>Tingsplatser och tingshus i Kumlabygden.</i> Av kommunalkamrer Tage Tapper	7
<i>Kumla Julblads medarbetare. VIII.</i> Av —r	10
<i>Gårdar och byar i Kumla XV.</i> Av Nils Helander	11
<i>Hur det var i Kumla för 150 år sedan.</i> Av framlidne överlärare Josef Svensson	12
<i>Från gamla albumblad</i>	14
<i>När skatteuppbörderna . . .</i> Av Nils Helander	15
<i>När Kumla fick läkare.</i> Av Nils Helander	16
<i>Ur gömmorna II.</i>	18
<i>Kumla fosterländska förenings medlemmar 1897</i>	21
<i>Vid Sankt Olofs vinterkvarter.</i> Av författarinnan Berit Spong	22
<i>Min barndoms gata VI.</i> Av Nils Helander	24
<i>Kumlapojken som blev kyrkoherde på Kopparberget.</i> Av kyrkoherde M. Collmar, Rönninge	29
<i>Kumlaminnen VI.</i> Av förbundsordf. O. L. Gillberg.	31
<i>"Jag kan aldrig minnas att jag fick sitta i en julotta."</i> Av kyrkoherde Nils Hallmén, Årdala	33
<i>Kumla Julblads korsord 1958</i>	34
<i>Äventyr i fjället.</i> Av skofabriksarb. Hugo Ericsson	35
<i>Från min barndoms Kumla.</i> Några minnen och andra hägkomster. Av författarinnan Gunhild Willén-Örnfeldt, Stockholm	38
<i>Min hembygd.</i> Dikt av lantbrukare Karl Östlund	42
<i>Varga-enen.</i> Av f. radiotelegrafist Olof Johansson	42
<i>Skomakarmuseum</i>	43
<i>Kumlaidrotten 1958.</i> Av bokhandlare Algot Dohlwitz	44

låg djuret så skadat och utmattat, att det inte kunde komma undan utan avlivades. Det visade sig nu, att det ingalunda var kronofogdens hund utan en varg. Enligt traditionen den sista vargen, som sköts i Hardemo.

Förmodligen var det ingen tillfällighet att den skadade vargen sökte sig undan i den valda riktningen. Om krafterna hade räckt till hade han säkert fortsatt åt samma håll ännu 400 meter till en plats, som genom sitt namn — enligt traditionen — påminner om tider, då "gråben" var mera allmän. En i skogen inskjutande kil av ett gärdet bär det i detta hänseende betecknande namnet "Vargavråa". Några meter in i skogen finns flera jordgryt, som troligen var hemvist för traktens vargar. Det var säkerligen till dessa gryt självbevarelsedriften drog den skadade vargen, tills krafterna tröt. Nu är räv och grävling jordgrytens invånare.

Hardemo sockens siste verkligt store jägare, Johan Andersson, var född i Ormesta 1876. Han blev, sedan Jan-Gustaf omkring 1890 flyttat från Getrike till Ormesta, dennes jaktkamrat. Johan fick av sin vän ofta höra om den sista vargjakten i Hardemo. I sin tur har Johan flera gånger omtalat händelsen för mig, alltid på samma sätt, vilket torde borga för att den är sann.

Olof Johansson

OLOF KARLSSONS Cykelaffär

Hörnet Drottninggatan—Mossbanegatan Telefon 70476

REPARATIONER
utföres omsorgsfullt

Senaste nytt i Cyklar, Mopeder och Motorcyklar
Cykel- och motordelar samt tillbehör alltid på lager

KUMLAIDROTTE

1958

*Kumla Julblads hederspris till
Sigrid och Gunda Norrman*

Av ALGOT DOHLWITZ

Gunda och Sigrid Norrman

De som under senare år följt med i sportspalterna har funnit, att det är damidrotten som utåt dominerat Kumla. Det är främst flickorna Norrman — 17-åriga Sigrid och 15-åriga Gunda — som man lagt märke till. Av den anledningen har Kumla Julblads jury nominerat dem som pristagare. Då de båda flickornas meritlistor är nästan likvärdiga vore det orättvist att utse den ena av systrarna till pristagarinna, varför vi valt att låta dem dela priset.

Att de i sina tävlingsgrenar har såväl Kumla- som Närkesrekord är helt naturligt. Deras bästa resultat kan vi se i följande resultatlista:

Sigrid Norrman

Häck 80 m, 13,2 sek. (SM Stadion 1958)
80 m, 10,3 sek.
Höjd, 1,40 m
Längd, 5,08 m

Gunda Norrman

Häck 80 m, 12,9 sek. (Junior-DM 1958)
80 m, 10,1 sek. (Västerås 1958)
Höjd, 1,46 m (SM Stadion 1958)
Längd, 5,26 m (SM Stadion 1958)
100 m, 12,4 sek.

Vid en pratstund med de båda flickorna märker man att det är ett par trevliga, chosfria ungdomar som man kommit i kontakt med. När jag frågar dem hur många medaljer de erövat börjar de räkna efter och det visar sig då att Gunda vunnit ett 20-tal och Sigrid ett 15-tal. Hur många idrottsmän i Kumla kan konkurrera med dem? Den yngre systemen är således bäst hittills och är ett stort framtidslofte inte blott för Kumlas och länets utan även för hela landets damidrott.

Som gammal idrottsman tycker jag det är trevligt att höra berättas om roliga och spännande upplevelser på tävlingsbanorna. Jag ber därför systrarna berätta något från sina tävlingar. Naturligtvis tycker de att det var en upplevelse att tävla på det klassiska Stadion trots att Sigrid anser att hon misslyckades där och Gunda att hon slarvade med starterna. Kanske nervositeten spelade in.

Landskapsmatcherna med de långa bussresorna har också varit trevliga liksom skolungdomens tävlingar och Bosö-spelen. Kamratmästerskapen i Lindesberg 1956 — deras första verkliga idrottsår — var också en trevlig upplevelse. Förutom alla DM- och landskapsmatcher gläder sig flickorna mest åt resultatet i SM i femkamp då Gunda blev 5:a och Sigrid 7:a bland hela svenska dameliten.

Utöver skolarbetet — båda flickorna går i Kumla realskola — finns ingen tid över för andra hobbies. Så länge idrottsplatsen är under omläggning, är det besvärligt med träningen då det tar tid att åka till Åbytorps idrottsplats. Flickorna är emellertid tacksamma för all den hjälp de fått av rektor och kamrater, speciellt fotbollsspelarna.

Främsta konkurrenten till årets hederspris var Hans Gunnarsson i gymnastik. Han gjorde en strålande insats i årets gymnastikmästerskap.

Fotbollen har haft ett mellanår — får vi hoppas. Under Sven-Ove Svenssons ledning började det bra i våras men sedan har det gått sämre. Andraplatsen i serien kunde inte behållas vilket kanske berott på att det plottrats för mycket med uppställningarna. Det gäller nu att förbereda laget för en ny serie och vi hoppas att med det goda material som nu finns det skall bli toppresultat under nästa år. Även för fotbollen har idrottsplatsens omläggning varit till nackdel då man tvingats spela hemmamatcherna i Hallsberg.

*Bandy*laget lyckades inte heller så bra. I ett par seriematcher hade laget verklig otur, t.ex. då Gyttrorp vann i sista minuten med 2—1. Det blev dock revansch i DM med 5—3. A-laget kom upp i DM-finalen mot Askersund men denna match blev av någon underlig anledning aldrig spelad. Närkes Bandyförbund borde kunnat ordna denna match. Säkerligen kommer ishockeyn att vinna terräng men det skulle kännas svårt för ett gammalt bandyhjärta om Kumla helt slutade med bandyn. Det finns så många lovande pojkar, t.ex. Lagemyr på hy och med sådana förmågor som Stig (Osten) Pettersson och Yngvesson har Kumla säkert möjligheter att hävda sig.

Julklappen ska' vara från

Vi ha massor av praktiska och nyttiga julklappar, som med självskrivnenhet hör hemma på allas önskelista!

MOBERGS Herrekipering

Hagendalsvägen 26 - Tel. 706 27

MOBERGS Junior

Trädgårdsgatan 3 - Tel. 794 70

FÖR EDRA TRANSPORTER ANLITA

Kumla-Hallsbergssortens Lastbilcentral

Telefoner: Kontoret, Sveavägen 11, Kumla 707 38, 707 39
Föreståndarens bostad 708 84
Tomta grustag 0582/114 67

- Utför alla slags TRANSPORTER
- LASTMASKIN och TRAILER för hyrning
- Försäljer: SAND - GRUS - MAKADAM

HEMGÅRDENS Konditori

Tel. 704 96, ankn. bostad Första klass tillverkning av Kaffebröd
SKOLVAGEN 18 Tårter, Bakelser, Småbröd, Efterrätter
Margareta-, Spencer-, San Rival- och
Moccatårter rekommenderas
Specialité: Casablanca-tårter

E. Melins

BEGRAVNINGSBYRÅ

Ombesörjer allt för såväl jordbegravning som
eldbegängelse. Begravningsbil tillhandahålles
Telefon 700 61

Örebro läns Lantmäns Centralförening

Filial i Kumla

Telefoner: 701 77, 705 87

STRÅFODER - UTSADEN - BETNINGSMEDEL - FRÖER
FODERÄMNET - GODSELMEDEL - SPANNMÅL M. M.

KUMLA ÅKERI

Innehavare: HENRY och HARALD KARLSSON

Rekommenderas!

UTFÖR ALLA SLAGS KÖRNINGAR

Telefoner 706 58 och 706 59

Widströms Måleri

Innehavare Göte Andersson

Stenevägen 32, Kumla Tel. 706 65, bost. 750 54

UTFÖR ALLT INOM BRANSCHEN

Förstklassigt arbete

Moderata priser

Värme- och sanitära installationer

inom såväl nybyggnader som gamla byggnader, servisleddningar, vattenmätareanläggningar samt inställning och justering av element och radiatorer för bränsleekonomi. Packning av kranar, rensning av avlopp samt alla förekommande reparationer utföres.

KUMLA

Rör-INSTALLATIONER

Kontor och lager SVEAVÄGEN 6, KUMLA — Tel. 711 80
Av Kumla stad auktoriserad rörledningsentreprenör
Rådfråga oss innan Ni låter utföra installationer och reparationer

JOHN ENGLUND & C:o K/B

Bleck- och Plåtslageri

Tel.: Verkstad 708 22, Bostad 708 78
Verkmästare Tore Johansson 796 81

UTFÖR ALLA SLAGS
PLÅTSLAGERIARBETEN

MODERATA PRISER

BEGÄR OFFERT

AB. HJ. MODINS

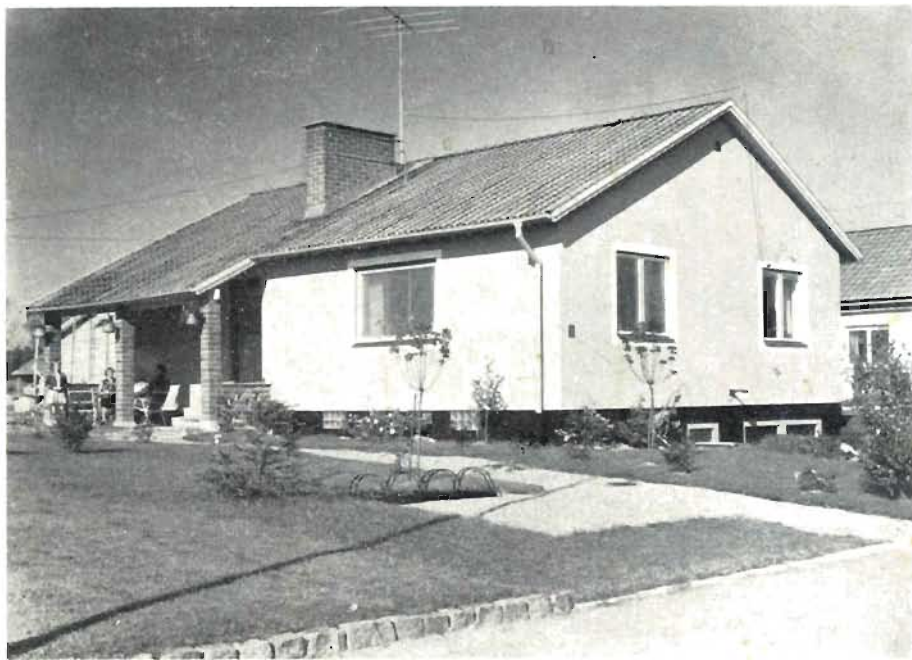
Klack- & Lädervaruindustri

HALLABROTET

Tel. Örebro 723 79

*Tillverkning av:
LÄDERKLACKAR
såväl dam, mans som barn
POMPADURKLACKAR
alla slag*

BYGG BRANDTRYGGT

I ett Ytonghus "stenhus i byggsats" kan Ni känna brandtrygghet och ekonomisk säkerhet.

När Ni köper ett Ytonghus får Ni en byggsats, som innehåller YTONG — ett värmeisolerande och brandsäkert stenmaterial, som är lätt att bygga med — samt trävaror, snickerier och natursten. Med byggsatsen följer också fullständiga entreprenadhandlingar såsom arbetsritningar och -beskrivningar för byggnadsarbetet, värme, sanitet och elektrisk installation. Ni får även hjälp i tekniska, ekonomiska och administrativa byggnadsfrågor.

Resultatet blir en bra och billig bostad — sparat kapital.

Rekvirera vår färgillustrerade katalog, som presenterar hustyper passande många smakriktningar.

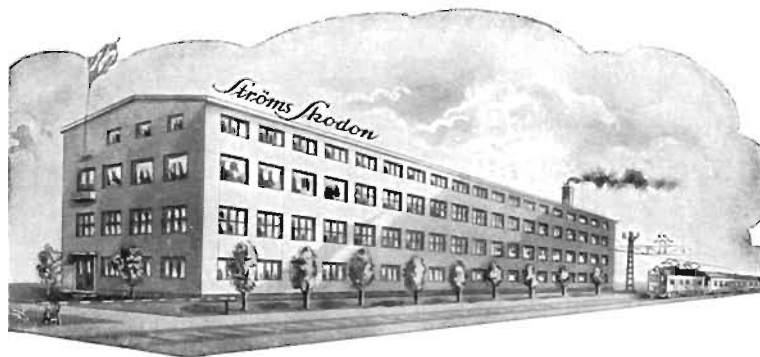
AB YTONG-hus

Länsrepresentant:

Byggnadsingenjör Sven-Olof Rosenberg

c/o YXHULTS STENHUGGERI AB - HÄLLABROTTET

Telefon: Örebro 720 70

C. G. STRÖMS AB.

TEL. VÄXEL 709 20

KUMLA

ETABLERAD 1888

T I L L V E R K A R

K V A L I T E T S S K O D O N

VARUMÄRKE